

Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda
102301
7090 Tamási Deák Ferenc utca 7.

Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda Programja

Tamási, 2019. szeptember 1.

TARTALOM

Bevezetés	5. old.
1. Az óvoda jövőképe	5. old.
1.1. Óvodakép	
1.2. Gyermekkép	
2. Az óvoda nevelési alapelvei	7. old.
3. Az óvoda nevelési célkitűzései	8. old.
3.1. Általános célkitűzés	
3.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés	
3.3. <i>A fenntartó által engedélyezett további feladatellátási kötelezettségből adódó speciális célkitűzés</i>	
4. Az óvodai nevelés feladatai	9. old.
4.1. Az egészséges életmód alakítása	
– Az egészséges életmód alakításának célja	
– Az egészséges életmód alakításának tartalma	
– Az óvodapedagógus feladatai	
– A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
4.2. Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása	14. old.
– Az érzelmi nevelés és szocializáció célja	
– Az érzelmi nevelés és szocializáció tartalma	
– Az óvodapedagógus feladatai	
4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	14. old.
– Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja	
– Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma	
– Az óvodapedagógus feladatai	
– A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
4.4. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység	16. old.
4.5. Sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését segítő nevelési feladatok	
– A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésére vonatkozó alapelvek és célok	
– A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének tartalma	
– Az óvodapedagógus feladatai	
– A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
4.6. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hátrányának enyhítése, esélyegyenlőségük megalapozása	17. old.
– A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatos szervezési feladatok	
– A pedagógiai munka kiemelt területei	
– A gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok	
– Az óvoda–iskola átmenet támogatása	
– Szülőkkel való kapcsolattartás és együttműködés	
– Óvodán kívüli szervezetekkel való együttműködés kialakítása	
4.7. Nemzeti, etnikai kisebbség nevelése	21. old.
5. Az óvodai élet tevékenységformái	21. old.

5.1.	Játék	
–	A játék célja	
–	A játék tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.2.	Vers, mese	24. old.
–	A vers, mese célja	
–	A vers, mese tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.3.	Ének, zene, énekes játék	28. old.
–	Az ének, zene, énekes játék célja	
–	Az ének, zene, énekes játék tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.4.	Rajzolás, mintázás, kézimunka	29. old.
–	A rajzolás, mintázás, kézimunka célja	
–	A rajzolás, mintázás, kézimunka tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.5.	Mozgás	35. old.
–	A mozgás célja	
–	A mozgás tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.6.	A külső világ tevékeny megismerése	38. old.
5.6.1.	A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet	
–	A környezet és a természet tevékeny megismerésének célja	
–	A környezet és természet tevékeny megismerésének tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.6.2.	A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések	
–	A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének célja	
–	A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.7.	Munka jellegű tevékenység	41. old.
–	A munka célja	
–	A munka tartalma	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	
5.8.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	42. old.
–	A tanulás célja	
–	A tanulás formái, kerete, szervezeti formája	
–	Az óvodapedagógus feladatai	
–	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	

6. Az óvodai élet megszervezésének elvei	46. old.
6.1. Az óvodai gyermekcsoportok szervezésének elvei	
6.2. A nevelés személyi feltételei	
6.3. A nevelés tárgyi feltételei	
6.4. A hetirend és napirend kialakításának elvei	
6.5. Az óvodai nevelés tervezése	
6.6. A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését szolgáló dokumentumok	
6.7. Az óvoda kapcsolatai	
– A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei	
– Együttműködés a bölcsődével és az általános iskolával	
– Kapcsolattartás egyéb nevelési, oktatási, szakszolgálati és kulturális intézménnyel	
7. Érvényességi rendelkezés	55. old.
– A helyi nevelési program érvényessége	
– A helyi nevelési program módosítása	
– A helyi nevelési program nyilvánossága	
8. Legitimációs záradék	55. old.
9. Mellékletek	57. old.
10. Irodalomjegyzék	70. old.

Bevezetés

A Waldorf Óvoda bemutatása:

A Tamási Waldorf Pedagógiai Alapítvány 1995-ben jött létre azzal a céllal, hogy az állami óvodában 1998. szeptemberétől waldorf pedagógiai rendszer szerint működő óvodai csoportot anyagilag támogatni tudja. Az itt dolgozó óvónők tanulmányaik megkezdésével fokozatosan adaptálták a waldorf pedagógia szemléletét, de ez a waldorf jellegű csoport 1996. szeptemberében az állami intézményben megszűnt.

Ezek után szülői kezdeményezésre a Tamási Waldorf Pedagógiai Alapítvány egy waldorf óvodát kívánt létrehozni és működtetni.

1996. novemberében megpályáztunk egy igen rossz állapotban lévő önkormányzati kertesi ingatlant, melyre 1997. elején bérlőként kijelöltek bennünket. 1997. márciusában az alapítvány számláján 70 ezer Ft volt, mikor elkezdtük az épület helyrehozatalát és a feladatnak megfelelő átépítést. Szülők és helybeli vállalkozók segítségével 1997. augusztus végére elkészült a közel 1 millió Ft értékű beruházás.

Évek óta 20 beiratott gyermekünk van, azaz teljes létszámmal működünk. Két felsőfokú végzettségű óvónő / az egyik óvónő waldorf szakirányú képesítéssel /. Dajkánk gimnáziumi érettségivel, a fűtő - karbantartónk szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezik.

2005. szeptemberétől Tamási Város Jegyzője új működési engedélyt adott ki, mely szerint a felvehető gyermekek száma 28 fő.

Az óvoda fenntartója az Alapítvány, mely élén az 3 fős kuratórium áll. A kuratórium nevezi ki az óvodavezetőt, aki egyben a vezető óvónői feladatokat is ellátja. Az óvodavezető feladata továbbá az intézmény szakmai, jogi és gazdasági képviselője. A minőségirányítási rendszer bevezetését a törvényi előírásoknak megfelelően a fenntartó és az óvodavezető közös egyetértésben határozták el.

Az óvoda a waldorf-pedagógia szerint neveli a gyermekeket.

Mintegy 17 év leforgása alatt már 28 fős gyermek létszámmal módosítottuk az Óvoda Alapító Okiratát. A gyermekcsoportban, mint egy nagycsaládban, három korosztályú gyermek van együtt. Mivel jelenleg „egy csoportos” óvodáról van szó, az óvodavezető egyben a gyermekcsoport vezetője is. Mellette egy érettségivel rendelkező, a nevelést segítő dajka, valamint egy állami főiskolát végzett óvodapedagógus dolgozik délutános óvónőként. Az óvodai karbantartási munkákat szülők végzik.

1. Az óvoda jövőképe

1.1. Óvodakép

A Waldorf-pedagógiának az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogása az embert - az emberi lény legbensőbb magját - transzcendens eredetű individualitásnak tekinti. E felfogás szerint földi létünk célja individualitásunk erőinek mind teljesebb kifejtése - a világ s a többi ember javára is.

Más szemszögből fogalmazva: a Waldorf-pedagógia az emberben élő szellemit a világban élő szellemihez óhajtja elvezetni. Az individualitást arra az útra kell vezetnünk, melyen belső erőit kifejtve hatékony lehet .

Minden individualitás egyetlen és egyszeri. Nemcsak ujjlenyomatunk különbözik, akárhányan vagyunk is a földön, hanem én-struktúránk is (a Waldorf-pedagógia felismerését a négy évtizeddel későbbi énsz pszichológia nyelvére fordítjuk le).

Ebben az értelemben az individum rejtélyes, megközelíthetetlen, s csak annyit tehetek, hogy a lehetőségek széles körével ismertetem meg és hozom kapcsolatba, hogy kiválassza ezekből a neki megfelelőt.

Ugyanakkor: az emberi élet változásainak vannak olyan törvényszerűségei, amelyek mind testi, mind lelki, mind szellemi értelemben leírhatóak és nyomon követhetők. E változások meglehetősen

határozottsággal különítik el az egyes életkori szakaszokat egymástól. Más - más szükségletek lépnek fel az egyes szakaszokban - s e szakaszok törvényszerűségeinek nem ismerése vagy félreismerése következtében árthatunk is olyan beavatkozásokkal, melyeket - felnőtti fejjel - hasznosnak hiszünk.

Ezen túlmenően: alkati, temperamentumbeli sajátosságokat is felismerhetünk, s ezekhez a nevelőnek más - más módon kell viszonyulnia.

A gyerekek között a legfontosabb az óvónő belső magatartása, hitelessége.

A gyerek nem tud nem utánozni, az óvodapedagógusnak jó mintát kell adnia, a gyerekek között tudatosan kell jelen lennie.

Az óvónő törekedjen megismerni a gyerek fejlődésének szakaszait.

Tisztelje a gyerek egyéniségét.

Készítse elő a megfelelő környezetet, melyben a gyerek bizalommal ismerheti meg a világot, annak erkölcsi oldalát.

Fordítson figyelmet a mozdulatok helyes használatára a ritmikus játékokban.

Segítse a gyerek kreativitását.

A Waldorf-óvoda vegyes csoportokkal működik.

A nap, a hét, a hónap és az év ritmusai egymásra épülnek, áthatják egymást, a hétköznapi történések ünnepekké emelkednek a Waldorf-óvodában.

A Waldorf-óvoda fontosnak tartja a szabad játékot, ezzel segítve a szociális kapcsolatok kiépítését.

A Waldorf-óvoda egyszerű, természetes játékokat használ, melyek segítik a képzelőerő kibontakozását.

A természettel való kapcsolatot ápolja a Waldorf-óvoda, elősegítve ezzel a gyermekben a világra való rácsodálkozást és hálaérzetet.

Az úton járás a fontos, nem a megérkezés, ezért a Waldorf-óvoda nem az eredményért dolgozik.

A Waldorf-óvodában fontos az anyanyelvi nevelés, mint minden egyéb területen ebben is az utánpótlás a kulcs, nem javítgatják a gyerekeket, csak jó mintát adnak.

A kisgyerek számára a valódi tapasztalatok és kapcsolatok a fontosak, ezeket nem a média által kaphatja meg, szüksége van az emberre, mint hídra a világ felé.

1.2. Gyermekkép

A kisgyerek érzéleteiben él.

Látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek orientálják és vezetik tapasztaló, megismerő tevékenységében. S ezen túlmenően természetesen „a többi” érzéklet, mint a még testi beágyazottság, de nagy fontosságú a statikus érzékelés vagy a saját mozgásokat visszajelző kinesztetikus érzéklet is.

A gyermek azonban nem csak a „fizikai” világot érzékeli maga körül és önmagában, mintegy kiszolgáltatottan, hanem a pszichikus világot is. Ezen belül elsősorban a számára fontos másik embert az anyát, az apát, a testvéreket, majd az óvónőt.

A Waldorf-pedagógia felfogása szerint - melyet negyven évvel később tudományos vizsgálatok is igazoltak -, a gyerek nem csak kommunikatív és metakommunikatív jelzések-

ben fogja fel a másik ember pszichikus állapotait, realitását, hanem mintegy közvetlenül is. Átél - ha nem is tudatosan - olyan gondolatokat és érzelmeket, melyeket a környezetében élő, számára fontos személyek gondolnak és éreznek. (Erről a tényről, a mai pszichológiai-klinikai praxisban közvetlen tudomásunk van.)

Mindez azt a felelősséget rója a kisgyereket környező felnőtt világra, hogy ne „csapja be” érzékleteiben őt, ezért használ a Waldorf-óvoda természetes anyagokat, a fajsúly és a felületi viszonyokat „tévesen” reprezentáló műanyag játékokkal szemben. (Az állat szőrös, a fém fémes tapintású és „nehéz”, stb.) És ezen túlmenően: az óvónőnek olyan belső tartalmakkal - érzelmekkel és gondolatokkal - kell a gyerekek közé lépnie és ott tartózkodnia, melyek a gyerekekre nem dezorientálóan vagy roncsolóan, hanem fejlesztően és eligazítóan hatnak.

2. Az óvoda nevelési alapelvei

A Waldorf-óvoda a gyerek ismeretéből - életkoronként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek felismeréséből - indul ki a maga *fejlesztő* munkájában.

A Waldorf-pedagógia egészét megalapozó élettani, orvosi, pszichológiai és antropológiai ismeretek ugyanúgy jelen vannak a Waldorf-óvoda pedagógiájában, mint az annak idején még a praxis mélységeiből nyert intuitív felismerések.

Az első Waldorf-óvodák megnyitására a Waldorf - iskola 1919-es megalapozását követően, mintegy hét - nyolc évvel később kerül sor. Ma már több ezer Waldorf-óvodai csoport működik világ szerte; szakmai és hivatalos központjuk a németországi Stuttgartban székelő Nemzetközi Waldorf Óvodai Szövetség, mely részt vesz a waldorf -pedagógiát érintő kutatásokban, rendezvényekben és kiadói tevékenységekben is.

A Waldorf-pedagógiának az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogása az embert - az emberi lény legbensőbb magját - transzcendens eredetű individualitásnak tekinti. E felfogás szerint földi létünk célja individualitásunk erőinek mind teljesebb kifejtése - a világ s a többi ember javára is.

Más szemszögből fogalmazva: a Waldorf-pedagógia az emberben élő szellemit a világban élő szellemihez óhajtja elvezetni. Az individualitást arra az útra kell vezetnünk, melyen belső erőit kifejtve hatékony lehet .

Minden individualitás egyetlen és egyszeri. Nemcsak ujjlenyomatunk különbözik, akárhányan vagyunk is a földön, hanem én-struktúránk is (a Waldorf-pedagógia felismerését a négy évtizeddel későbbi énpeszichológia nyelvére fordítjuk le).

Ebben az értelemben az individuum rejtélyes, megközelíthetetlen, s csak annyit tehetek, hogy a lehetőségek széles körével ismertetem meg és hozom kapcsolatba, hogy kiválassza ezekből a neki megfelelőt.

Ugyanakkor: az emberi élet változásainak vannak olyan törvényszerűségei, amelyek mind testi, mind lelki, mind szellemi értelemben leírhatóak és nyomon követhetők. E változások meglehetősen határozottsággal különítik el az egyes életkori szakaszokat egymástól. Más - más szükségletek lépnek fel az egyes szakaszokban - s e szakaszok törvényszerűségeinek nem ismerése vagy félreismerése következtében árthatunk is olyan beavatkozásokkal, melyeket - felnőtti fejjel - hasznosnak hiszünk.

Ezen túlmenően: alkati, temperamentumbeli sajátosságokat is felismerhetünk, s ezekhez a nevelőnek más - más módon kell viszonyulnia.

3. Az óvoda nevelési célkitűzései

3.1. Általános célkitűzés

A Waldorf-pedagógia a kezdetektől - ebben is mintegy negyven évvel előzte meg a tudományos kutatások eredményeit - az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyerek pszichikus és mentális fejlődésében. Ezt az érzelmi biztonságot elsősorban természetesen a családnak kell megadnia, de meg kell, hogy adja a gyereket fogadó első intézmény, az óvoda is, mely az anyát követve célkitűzéseiben egyfajta szociális anyaöl szeretne lenni a kisgyerek számára.

Szociális anyaöl, amely úgy teszi áttekinthetővé a mindennapi cselekvések világát a gyerek körül, ahogy az az emberiség ismert történetében a legutóbbi évtizedekig mindig is áttekinthető volt a gyerek számára, s amit csak az utolsó százegynéhány év változtat meg az eur-amerikai civilizációban, de ezt követően most már földkerekség-szerte. A kisgyereknek azonban szüksége van arra, hogy lássa maga körül a felnőttek tevékenységében hogyan lesz valami valami másból - kenyér a búzából, baba a fadarabból - ahhoz, hogy a későbbiekben orientálódni tudjon, s ne lépjen fel az áthatolhatatlan elidegenedés érzete.

3.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés

A Waldorf-óvodából kilépő gyermek - erre irányuló külön erőfeszítés, fejlesztő munka nélkül - iskolaérett. Mozgásában, játékában, a tevékenység sokféle, fent felsorolt formájában, a szociális életben és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, a mesék, mondókák és versek birodalmában az elmúlt hetven év tapasztalata és az elmúlt húsz év külföldi - elsősorban németországi - mérései szerint érettsége eléri, sőt általában meghaladja a más óvodákból érkező gyerekek érettségi szintjét. (A fent felsorolt tevékenységi formákba természetesen az ábrázolás és kézimunka ugyanúgy beletartozik, mint az ének és zene vagy mint az a tevékenységének utánzása, ami a hagyományos óvodákban „munká”-nak minősül.)

3.3. A fenntartó által engedélyezett további feladatellátási kötelezettségből adódó speciális célkitűzés

A Waldorf pedagógia az emberi fejlődésnek egy olyan szemléletén alapszik, amely a fizikai és lelki fejlődést nem párhuzamos folyamatoknak, hanem egységes egésznek tekinti. Ezeket a területeket a metamorfózis princípiuma fogja egybe. Az emberi fejlődés kezdetén a formák kialakulása, a növekedés és a fizikai szervek kialakulása kap nagy hangsúlyt, legfőképp az embrionális fázisban és az első három évben. A folyamat látható az érzékszervek kifejlődésében, a mozgáskoordinációban és a beszéd kialakulásában. Ezalatt az idő alatt a gyerek „megtanulja” uralni a testi folyamatait, valamint összhangba hozza önmagát a környezetével. Ez a tanulási folyamat alapvetően tudat alatt megy végbe. Azután a hangsúly fokozatosan áttevődik a tudat, az emlékezet kifejlesztésére, illetve annak a képességre a kialakítására, mely által a dolgokat belsővé téve azokról mentális képet alkothat. Ezt követően pedig az érzelmi és gondolkozási képességek érése, valamint a személyiség kifejlődése kerül középpontba.

A Waldorf-intézményekbe való felvételnél az alapvető kérdés, hogy a szülők ismerik-e a Waldorf-pedagógiát s az intézmények működését legalább olyan mélységig, hogy világos képük legyen arról, milyen közegbe, környezetbe hozzák, adják gyerekeiket. Ehhez természetesen programok, cikkek, előadások hozzásegítik őket.

A felvételi beszélgetést - mely több óvónő jelenlétében az egész családdal egyszerre zajlik - részletes, írásos anamnézis kitöltése előzi meg, amelyben a terhesség időszakától a születésen át az óvodába lépésig nyomon követhetjük a gyermek testi, lelki és szellemi fejlődését, megismerkedünk szokásaival, rokon- és ellenszenveivel, félelmeivel és örömeivel.

A szülők és az óvónők kölcsönösen egy bizonyos fajta együttműködést kell, hogy ajánljanak egymásnak - és elfogadjanak egymástól - a felvételi beszélgetésben. Ez az együttműködés természetesen a gyerekre irányul és a gyerek javát keresi.

A gyermek mindennapi öltözködésétől, táplálkozási és alvási szokásain át, játékaig úgyszólván minden testi és lelki mozzanat szóba kerül az óvónők és a szülők rendszeres beszélgetéseiben. A szülői esteken a szülők tovább ismerkednek a Waldorf-pedagógiával, maguk is átélhetik gyakorlati tevékenységekben mindazt, amit gyerekeik csinálnak napközben az óvodában.

A szülők intenzíven részt vesznek az óvoda fenntartásának mindennapi tevékenységében, mind gyakorlati, mind pénzügyi értelemben.

A szülőkön keresztül kapcsolódik a Waldorf-óvoda a külvilág számos intézményéhez és lehetőségéhez.

4. Az óvodai nevelés feladatai

4.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód kialakításának elengedhetetlen követelménye az egészséges ritmus.

A makro és mikro világ egy ritmikus rendben alapul (csillagok, bolygók Nap, Hold, évszakok, nappalok-éjszakák, szívritmus, lélegzés? stb.). Ha ritmus a természetben felborul, akkor katasztrófák, amennyiben az embernél következik be ugyanez, akkor betegségek következnek be. A Waldorf-pedagógia alapja az egészséges környezet biztosítása ebből a tézisből kiindulva.

- Az egészséges életmód alakításának célja

Biztos szokásrend, ritmikus ismétlődések tagolják - ugyancsak jelentős érzelmi biztonságot nyújtva - a Waldorf-óvodás életét. Tudjuk, hogy a kisgyerekek igénylik az ismert és áttekinthető ismétlődésekkel tagolt napirendet - melyben természetesen mindig lehet helye a kivételeknek és kivételes alkalmaknak. De ahogy a család napirendjének a kisgyerekek számára fontos az étkezések, a lefekvések és felkelések, a séták és más tevékenységek tagolt ideje, ugyanígy igénylik ezt az óvoda rendjében is.

A Waldorf-óvodák az egész évet illetően is ismétlődő ritmusokban dolgoznak s ezen belül megvannak a havi és a heti visszatérő ismétlődések ritmusai is.

Amit azonban a gyermek a legközvetlenebbül átél az a mindennapok ritmusa.

- Az egészséges életmód alakításának tartalma

A fent említett ritmus, a nevelő által megteremtett érzelmi biztonság kialakítása, valamint az életkori sajátosságokhoz igazodó külső tárgyi környezet.

- Az óvodapedagógus feladatai

a.) Együttműködés a szülőkkel

- Munkája során együttműködik a szülőkkel a gyermek személyiségének fejlesztésében, képességeinek kibontakoztatásában.

- A szülők közösségével együttműködve végzi nevelő munkáját a gyermekközösség kialakítása, fejlesztése során.
- Feladatának ellátása során köteles tiszteletben tartani a szülőnek azt a jogát, hogy vallási és világnézeti meggyőződésüknek megfelelő oktatásban és nevelésben részesülhessenek gyermekeik.

b.) Az egyes jogok biztosítása

- Gondoskodik a gyermekek közoktatási törvényben foglalt jogainak biztosításáról.
- Gondoskodik a szülők jogainak biztosításáról.
- Megtartja az egyenlő bánásmód követelményét a gyermekkel kapcsolatos döntései, intézkedései meghozatalakor.

Óvodánk a nemzetközi waldorf pedagógiai iskolaérettségi kritériumok alapján értékeli és fejleszti a gyermekeket a beiskolázási célkitűzései összefoglalásánál. Ez az értékelés az óvoda nevelőinek szakmai feladatait mutatja, hogy mi a feladat, hová kell eljuttatni, fejleszteni a gyermeket az óvodáskor végére.

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

A./ FIZIKAI FEJLŐDÉS

A/1. *Testi arányok és jellemzőik:*

Személyes eltéréseket számításba kell venni, de általában a fej- test arány a következő módon változik:

- 1:4 a hároméves kisgyereknél
- 1:6 a hét éves gyereknél
- 1:8 a felnőttnél

ezek a számok azt jelentik, hogy pl. a felnőtt feje 1/8-ada az egész test hosszúságának.

A fejet is beleszámítva.

Az ötödik év vége felé eltűnnek a „babahurkák” és a pocak. Az első megnyúlásnak a 6. év vége felé kell megtörténni és az iskolaérett gyermeknek a következő testi képességek birtokában kell lennie:

- a/. a fül felső pontját az ellenkező kézzel érinteni tudja
- b/. kiválik a nyak és a derék egyértelműen van nyaka és dereka, ami azt jelenti, hogy a ritmikus rendszer érlelődik és képessé válik a feladatok-utasítások elfogadására. pl. tornafeladatok elvégzésére.
- c/. egyértelműen megjelenik a csukló és a térd
- d/. lábboltozat emelkedik
- e/. az arcvonások individualizálódnak Ez függ attól, hogy mennyi gyermekbetegségen esett át.
- f/. megjelenik az „S” formájú kanyar a gerincoszlopban.

A/2. *Fogváltás:*

Iskolaérett gyermeknél legalább már egy fognak hiányoznia kell. A fogváltás a hátsó 6-os örlő fogak megjelenésével kezdődik. Ha az egyik vagy mindkét szülő esetében a fogváltás későn kezdődött, ne ez a szempont legyen a döntő az iskolaérettség megállapításában.

A/3. *Fizikai képességek:*

Az iskolaérett gyermeknek mindent tudnia kell az itt felsoroltakból. Ezeket a megfigyeléseket spontán játéknál kell megfigyelni, nem tesztekkel.

- tudjon egyenesen menni előre
- tudjon egy nagy labdát eldobni és elkapni
- tudjon fél lábon állni, váltva mindkettővel
- tudjon szökdecselni

- tudjon masírozni, azaz úgy sétálni, hogy az ellenkező láb és kéz elől legyen
- a lépcsőt váltott lábbal járja
- csomót és masnit kötni
- cipzárt le és felhúzni, gombot begombolni
- finom újj mozgással feladatokat elvégezni / varrni, szőni, újj játékok, stb.
- valamelyik oldal dominanciájának kialakulása /véglegesen 9. éves korra
- alakul ki / kéz, szem /
- se nem nyugtalan, se nem letargikus
- kézfogásnál a hüvelykujja külön álljon

B/1. Játékban a következőket lehet megfigyelni:

- 3. év – még nem igazán szociális, mindent szeretne birtokába venni és kipróbálni
 érzelmekben a környezetétől függ, mindent átvesz és lereagál
- 3-4 évesen - kezdi felfedezni a másikat, de még mindig saját magát figyeli,
 fantáziája kezd kialakulni.
 szükség szerint átalakítja a tárgyak jelentőségét céltól független tevékenységeket
 végez vagy nagyon gyorsan változtatja – terv nélkül
- 5. éves – szükséglete a szociális tapasztalat. kezd adni, elvenni, osztani. Első
 jelek, hogy tervezni kezdi játékát.

B/2. Iskolaérett gyerek:

- kifejleszti érzékét a többiek szükségletei iránt, szociális figyelem,
- másokért, másoknak csinál dolgokat
- céltudatos játék, kitalálás, tervezés megvalósítás
- nincs szüksége tárgyakra, mert inkább elképzelni tudja a dolgokat
- belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest
- barátságai tartósabbak, tovább tartanak
- állatokat jelenít meg / kutya, macska, ló, stb. lesz /, ez azt jelenti, érzéke lett arra,
 hogy szót fogadjon valakinek

B/3. Más szociális és érzelmi képességek:

- tud ajánlott tevékenységekbe bekapcsolódni
- képes saját evését, ivását, mosakodását, Wc szükségleteit ellátni
- képes egy felnőtt irányítását elfogadni és különböző helyzetekhez alkalmazkodni
- képes utasításokat végrehajtani, kötelességet vállalni
- nem függ egy-egy bizonyos tárgytól, szokástól /pl. cumizás
- nem mindig agresszív, vagy áldozat
- majdnem mindenki /gyerek is !/ akceptálja

C/1. Akaratfejlődés:

- tevékenység önkéntes
- rajzolásnál a gyerek teljesen beleolvad a mozgásba az aktivitás gesztusával
- spirál és cikk-cakk formákat csinál
- festés: a folyamat a legfontosabb,
- víz-sár szakaszai / karcolások megmaradnak /

C/2. Fantázia időszaka:

Rajzolásban:

A gyermek fantáziája teljesen beleolvad az aktivitásba és ebből a formába / pl. ebből egy pillangó lett /

C/3. Iskolaérett gyermek:

Tudatos felépítés a rajzban-kompozíciója van a képnek

A gyerek céltudatos lett, érdekes formákat, speciális effektusokat keres

A festmények egy időre keményebbek, nem lesznek olyan szépek, egy idő után újra változik.

Szimmetrikus mintákat szeret /a festésben és rajzolásban is!

C/4. A képek tartalma főleg a rajzokban:

- emberábrázolás kifejlődött / fej érzékszervekkel, törzs, végtagok a törzs legérettebb változata háromszögletű formában jelenik meg. A nyak és más részletek jelennek meg.
- A figyelem a vonalról áthelyeződik a felületre és színekre / pl. a ruhákat már mintával látja el /.

Összegzés: az iskolaérett gyermek:

- két oldalú szimmetria
- az agyféltke kialakul, megjelenik a kettősség
- szimmetrikus házakat ábrázol fákkal, virágokkal mind a két oldalon vagy a lapot 2 részre felbontja
- fogváltás képek: hangsorszerűen dróton ülő madarak
- van olyan, hogy fent és lent
- a diagonálist is használja
- emberek és házak a földön nyugszanak

D/1. Akarat: érettség jelei:

- céltudatosság lép fel játékban, rajzolásban, festésben, kézimunkában
- felismeri önmagát, mint teremtőt, érzékeli, hogy van különbség a tervezett és elkészített között, eltérés az eredmény és a kívánság között.
A fogváltás időszak: az első pubertás időszakhoz nagyon jellemző érzések – magányosság – képtelenség - unatkozom.
Nagyon fontos stádium – lépcsőfok – csak ez vezethet a természetes respekthez, felnéz a felnőltre – vágyik egy tekintélyre – új szinten mintára.
- végtagjait erősen használja, nagy aktivitással szeret bútorokat, súlyos tárgyakat mozdtani. Szeret minden rendelkezésre álló játékkendőt felhasználni
- a gyerek imád futni – versenyfutás – ismét a céltudatosság megjelenése

D/2. Érzelmi élet – az érettség jelei:

- a nagyon viharos – pubertás körüli – időszakot nyugodt időszak követi
- érzelmeit jobban kezeli, kevesebb szüksége van a felnőtt beavatkozására
- szeret ajándékokat becsomagolni – általa készített csomagolással
- imádja a humort, szójátékokat, verseket, buta szövegeket
- lehet, hogy gyorsabban mondja a verset a csoporthoz képest, vagy a dal végén tartja a hangot.

- szeret sugdolózni és titkokat tartani / különbséget tud tenni külső és belső között /
- szeret álmokat elmesélni, a lelke egy lépéssel beljebb mozdult. Ha az álmokat akarja mesélni, ez nem a felnőtt utánzása vagy meseszerű, hanem komoly dolog. Vigyázat: ne kérdezd meg a gyermeket, hogy mit álmodott?

D/3. Gondolkodás

- kognitív érettség jelei
- kialakul az ok – okozati gondolkodás: / ha, mert, pl., azért./
- szeretne mindent összekötni gondolatokkal, fogalmakkal
- múlt idő használata – helyes ragozással-kialakul
- imád tervezni, megkülönböztetni, összekötni
- imádja a humort, nagyon egyszerű kérdéseket feltenni. Nem nekünk kell találós kérdéseket feltenni, hanem ők találják ki
- emlékezet tudatossá válik, ha kéri vagy Ő akarja, tud meséket, verseket, dalokat felidézni
- folyamatosan és tisztán beszél, gondolatokat könnyen, jól, pontosan meg tud magyarázni
- szabadon vállalt munkára – valamire – 10-15 percig tud koncentrálni

D/4. Képzalkotás:

nem függ tovább játékában a tárgyaktól / nem kell mindent odavinni pl. ha házat épít / inkább meséli a játékát.

- Fontosak számára a beszélgetések és a viták.
- most képesek igazi kérdések felvetésére. Nem csak miért – miért összefüggésekben beszél arról, ami érdekli

HATÁRESETEK:

Mire kell itt gondolni?

- a fiúk általában később érnek, mint a lányok
- az éretlenség az iskolában úgy mutatkozik, hogy kevés az érdeklődés .- vagy hiányzik, ugyanígy a koncentráció
- ritmikusan ismétlődő munkára képtelen – pl. hangszeren gyakorolni, játékban, kézimunkában kerüli ezeket a szituációkat
- fiatalabb gyerekekről elfelejtkeznek a szociális életben, ez csak a 3. osztályban tűnik fel, még erősebbé válhat 12 éves korban
- ha nehézség van az írás, olvasás elsajátításában, fiatalabb korban keményedik, később esetleg lehet enyhíteni
- ha egy gyermek mindig fiatalabb az osztályban, soha nem lehet vezető, még ha van is belső ereje és biztonsága. **FONTOS, HOGY KIRÁLY LEGYEN!**
- az első osztály összetételénél figyelembe kell venni, hogy kor szerint, hogyan fér bele a gyerek. Milyen osztályt szeretnék - fiatalabb vagy idősebb korosztályt

A kisgyerek tehát elsősorban utánzással tanul s ehhez követendő mintákat kell látnia, és átélnie maga körül.

4.2. Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása

- *Az érzelmi nevelés és szocializáció célja*

A Waldorf-pedagógia a kezdetektől - ebben is mintegy negyven évvel előzte meg a tudományos kutatások eredményeit - az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyerek pszichikus és mentális fejlődésében. Ezt az érzelmi biztonságot elsősorban természetesen a családnak kell megadnia, de meg kell, hogy adja a gyereket fogadó első intézmény, az óvoda is, mely az anyát követve célkitűzéseiben egyfajta szociális anyaöl szeretne lenni a kisgyerek számára.

Szociális anyaöl, amely úgy teszi áttekinthetővé a mindennapi cselekvések világát a gyerekek körül, ahogy az az emberiség ismert történetében a legutóbbi évtizedekig mindig is áttekinthető volt a gyerekek számára, s amit csak az utolsó százegynéhány év változtat meg az eur-amerikai civilizációban, de ezt követően most már földkerekség-szerte.

– *Az érzelmi nevelés és szocializáció tartalma*

A kisgyerekeknek szüksége van arra, hogy lássa maga körül a felnőttek tevékenységében hogyan lesz valami valami másból - kenyér a búzából, baba a fadarabból - ahhoz, hogy a későbbiekben orientálódni tudjon, s ne lépjen fel az áthatolhatatlan elidegenedés érzete.

A Waldorf-óvodából kilépő gyermek - erre irányuló külön erőfeszítés, fejlesztő munka nélkül - iskolaérett. Mozgásában, játékában, a tevékenység sokféle, fent felsorolt formájában, a szociális életben és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, a mesék, mondókák és versek birodalmában az elmúlt hetven év tapasztalata és az elmúlt húsz év külföldi - elsősorban németországi - mérései szerint érettsége eléri, sőt általában meghaladja a más óvodákból érkező gyerekek érettségi szintjét. (A fent felsorolt tevékenységi formákba természetesen az ábrázolás és kézimunka ugyanúgy beletartozik, mint az ének és zene vagy mint az a tevékenységének utánzása, de a hagyományos óvodában „munká”-nak minősül.)

– *Az óvodapedagógus feladatai:*

Az óvodának a pedagógiai eredményekre vonatkozó követelményeket át kell vizsgálnia, minden tanév vége felé, de tanköteles gyermeknél még mielőtt a gyermek iskolai beiratása megtörténne. Az új tanévkezdés előtt felül kell vizsgálni, hogy az előző tanévben történt-e olyan dolog, mely által nem lett teljesítve a kitűzött munkaterv, vagy esetleg az óvoda waldorf pedagógia szellemiségétől valamiben eltértek-e. Amennyiben történt ilyen dolog, még a tanév megkezdése előtt intézkedéseket kell hozni, hogy a következő évben ne történjen meg.

4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

– *Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja*

Célunk, hogy minden gyermek önmagához, készségeihez és képességeihez a legoptimálisabban fejlődjön a waldorf pedagógia által kitűzött iskolaérettségi kritériumot elérje és megfeleljen.

A beszéd és a gondolkodás összefügg, ennek szellemében az Általános Embertanon (R. Steiner) alapuló gyermekismeret alapjait követve a gyermekek között eltöltött időt, az életkori sajátosságuknak megfelelően kell kithasználni. Tudatos tevékenységek tervezése, véghezvitele, stb.

– *Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma:*

A kisgyerekek kiszolgáltatott érzékelő, ezért kiszolgáltatott utánzó is.

Testi és lelki értelemben egyaránt. Nem tudja nem utánozni azt, amit érzékel, átél, meg tapasztal.

Tanulásának legfőbb formája ebben az életkorban az önkénytelen figyelem által vezérelt spontán utánzás.

Így tanulja meg anyanyelvét. Rendkívüli teljesítmény ez, melynek megismétlésére a későbbiekben ritkán lesz képes, s ha ezt a tanulási folyamatot tanítással és korrigálással serkenteni akarjuk, az eredmény gyászos lesz: a kisgyerek később és rosszabbul fog beszélni, s még jó, ha dadogni nem kezd.

Hasonló a helyzet a járás tanításával is: siettetés, erőltetés, iskolás értelemben vett tanítás mind ortopédiailag, mind az egyensúlyérzékelést illetően, mind pszichikusan káros. A gyerek bizonytalanabban fog járni a tanítás eredményeképpen és sokkal veszélyesebben fog esni.

Az utánzásos tanulásnak és spontán érlelődésnek ezek a sajátosságai az egész kisgyerekkort jellemzik, mintegy a 7. életév fordulójáig, amikor számos tényező együtthatása következtében ez az életkori szakasz véget ér. A testarányok megváltoznak, a fogváltás kulminációs pontjához közeledik, az önkénytelen, igen intenzív de könnyen elterelhető figyelem helyébe a sokkal kisebb hatékonyságú, de a tárgynál megtartható szándékos figyelem lép - s mindezt még számtalan más változás egészíti ki.

– *Az óvodapedagógus feladatai:*

Waldorf-óvodában elsősorban az óvónők nyújtják ezt a követendő mintát a maguk mindennapos tevékenységével, cselekvés-soraival, érzelmeikkel és gondolataikkal, másodsorban pedig a többi gyerekek s ezek közül is elsősorban „a nagyok”. Ugyanis: a Waldorf-óvodák csoportjai életkorilag szándékosan mintegy egyharmad - egyharmad - egyharmad arányban foglalják magukban a három óvodai évfolyamot. Ezzel egyrészt nem törik meg a család természetes közegét (testvérek), másrészt kitűnő közvetítőket találnak felnőtt és kisgyerek között a nagyobb gyerekekben, akik a csoport szokásait, ritmusait, napirendjét teljesen természetes módon hagyományozzák át az utánuk következőkre. Vannak olyan tevékenységek - például: munkálkodás a satupadon, valódi szerszámokkal melyek a már iskolába készülő nagyok privilégiumai. A kicsik fadarabokkal utánozzák őket, és sóvárogva várják, hogy majd ők is szerszámokkal dolgozhassanak.

Óvodánkban a felnőtt (óvónők, dajka) a minta, így az anyanyelvi és értelmi fejlődés csak úgy várható el, ha a követendő minta, úgy megy be a gyermekcsoportba, hogy az otthoni és más egyéb kinti gondjait kint hagyja és csak a feladatra koncentrálna, amit arra az időszakra megtervezett és mint pedagógiai feladatot végre hajtja.

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

- kognitív érettség jelei
- kialakul az ok – okozati gondolkodás: / ha, mert, pl., azért,/
- szeretne mindent összekötni gondolatokkal, fogalmakkal
- múlt idő használata – helyes ragozással-kialakul
- imád tervezni, megkülönböztetni, összekötni
- imádja a humort, nagyon egyszerű kérdéseket feltenni. Nem nekünk kell találos kérdéseket feltenni, hanem ők találják ki
- emlékezet tudatossá válik, ha kéri vagy Ő akarja, tud meséket, verseket, dalokat felidézni
- folyamatosan és tisztán beszél, gondolatokat könnyen, jól, pontosan meg tud magyarázni
- szabadon vállalt munkára – valamire – 10-15 percig tud koncentrálni

4.4. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység

A Waldorf-pedagógiai oktatás és nevelés minden gyermeket egyszeri, megismételhetetlen individuusként kezel. Figyelembe veszi a veleszületett, szerzett és a családból hozott különbségeket. Szorosan együttneveli a gyermeket a családdal, így minden felmerülő kérdésben közösen próbáljuk a feladatokat megoldani.

A Waldorf-óvoda a gyermekvédelmi tevékenységét a 2011. évi CXCV. törvény, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi 1997. évi XXXI. törvény, valamint a végrehajtásához kapcsolódó jogszabályokkal összhangban határozza meg.

Gyermekvédelmi tevékenységeink célja, hogy a gyereket fejlődési útján segítsük, ezáltal testileg egészséges, lelkileg szabad, szellemileg kreatív emberré válhasson. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa. (WOP)

A Waldorf-Óvodapedagógiai Program teljes egészét áthatja a **gyerek iránt érzett tisztelet**.

Az óvónő a gyereket, mint szellemi individualitást tekinti. Életkori és egyéni igényeit és szükségleteit felismerve szervezi az óvoda életét.

Szem előtt tartja a **gyerek alapvető jogait** a testi egészségre, érzelmi biztonságra és szellemi szabadságra.

Minden gyerek felé szeretettel, **pozitív attitűddel fordul**, hátrányos megkülönböztetés senkit nem érhet. Minden gyerek az óvodai csoport egyenrangú tagja, számára az egyenlő hozzáférést biztosított.

A Waldorf-pedagógia **befogadó pedagógia**. A Waldorf-Óvodapedagógiai Program szerint felépülő óvodai élet jó háttérrel teremt a Sajátos Nevelési Igényű gyerekek integrált nevelésére. A feladatot felvállaló intézmények Alapító okiratukban rögzítik szándékukat és biztosítják a szükséges tárgyi és személyi feltételeket. Az óvónő a szülőkkel a gyerek érdekében jó viszonyt alakít ki és velük folyamatosan együttműködik. A szülők segítségére van nevelési problémáik megelőzésében és megoldásában.

A Waldorf-pedagógia alapelvei biztosítják az **esélyegyenlőség** megvalósulását. Különbözőség és beilleszkedési nehézségek esetén az óvónő a gyerekre külön figyelmet fordít, fejlődése érdekében egyénre szabott pedagógiai eszközökkel él. A személyes adatokat gondosan kezeli, csak meghatározott pedagógiai célból, megfelelő körültekintéssel, a szülőket tájékoztatva használja fel azokat.

4.5.. Sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését segítő nevelési feladatok
Sajátos nevelési igényű gyermeket az illetékes intézményhez irányítunk. A rendszeres fejlesztésre járó gyermeket szakember irányít. Kapcsolatot tartunk a vele dolgozó gyógypedagógussal, akinek az észrevételeit és tanácsait figyelembe vesszük és a gyermek nevelésénél alkalmazzuk. A sajátos nevelési igényű gyermekek után a kiegészítő normatívát a vele külön foglalkozó gyógypedagógiai intézet igényli és veszi fel.

– *A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésére vonatkozó alapelvek és célok*

A sajátos nevelési igényű gyermekek nagyon jól fejleszthetők a waldorf pedagógia eszközeivel. Ennek következtében ugyanazok a az alapelvek vonatkoznak az sni-s gyermekekre, min az óvodánkba járó többi gyermekere is.

Célunk szintén azonos, hogy önmagához képest legtöbbet tudjuk hozni belőle fizikai, szociális, érzelmi és értelmi téren egyaránt.

– *A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének tartalma*

Az sni-s gyermekek tartalmi nevelése a hosszabban tartó beszoktatás mellett megegyezik a waldorf pedagógiai program tartalmi követelményeivel. Természetesen az elvárások, mint minden gyermeknél az individualitásuk kritériuma.

– *Az óvodapedagógus feladatai*

Fontos hogy a gyermek felvételénél a nevelő szabad választása legyen, hogy fel tudja vállalni a gyermekkel és családjával való közös munkát. Elsősorú feladat, hogy a gyermekcsoportot fel készítsem és segítsen az sni-s gyermek befogadására. Ez azt jelenti, hogy a nevelő példáján keresztül vegye át a gyermekközösség a toleranciát, elfogadást és az azt követő bánásmódot, amely bánásmód a család „legkisebb gyermekének” kijár.

Olyan speciális eszközöket, játékokat biztosítunk a waldorf pedagógia szellemiségében, amely az ő fejlettségi szintje igényli.

Végül, de mégis az elsősorú feladat a nevelő szakmai felkészültsége, megtanulni úgy látni, érzékelni a világot, ahogy ezek a gyermekek látják és érzékelik.

A gyermek mindig aktuális szintjén (függetlenül attól, hogy hány éves) kell felé fordulni és kell vele bánni.

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

Az SNI-s gyermekeknél az óvodáskorvégére elért fejlődés a gyermek betegségtípusának és súlyosságának megfelelően változó. Az eddigi helyi tapasztalatok azt mutatják, hogy sni-s gyermekeink bejáróként tanulhatnak tovább, tehát családban maradhattak és nem szorultak bentlakásos intézeti ellátásra.

4.6. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hátrányának enyhítése, esélyegyenlőségük megalapozása

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekünk még nem volt. Amennyiben lesz ilyen gyermek, természetesen a helyi programunkat kiegészítjük, úgy, hogy aneki megfelelő problémát kezelni és korrigálni tudjuk. Az ilyen természetű problémánál első lépésként a család kulturális, szociális, egészségi, és érzelmi állapotfelmérését fogjuk elvégezni, a hátrányos helyzet kiszűrése érdekében, hogy a további gyermeket érintő intézkedéseket megtegyük, és a személyre szabott kompenzációt és fejlesztő feladatokat megtegyük.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatos szervezési feladatok

Az intézmény szokásos kapcsolattartásán kívül azonnal felveszi a kapcsolatot, ha:

- a.) A gyermek veszélyeztetettségét tapasztalja,
- a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megoldani, esetmegbeszélésre tart igényt,
- a szolgálat beavatkozását szükségesnek ítéli.

A rendszeres kapcsolattartás szervezése, felügyelete, irányítása az intézményvezető vagy az általa megbízott személy feladata. Megbízott személy esetén legalább havi rendszerességgel konzultáció/beszámolás szükséges az intézményvezetővel.

b.) Nevelési Tanácsadóval

Az intézmény a gyermek fejlesztése, gondozása érdekében szükség szerint közreműködik a Tanácsadó vezetőjével, munkatársaival. Az együttműködésért a gyermekkel közvetlenül foglalkozó pedagógus, valamint a gyermekvédelmi felelős közös felelősséggel tartoznak.

c.) Egészségügyi Szolgáltatóval

Az intézmény folyamatos kapcsolatot tart az óvodaorvossal és a védőnővel, a körzeti rendelőintézzettel. A kapcsolat formáját, módját az intézményben jelentkező jogos igények szerint célszerű rendezni. Az óvodaorvos, védőnő elérhetőségét, az intézményi és a rendelőintézeti rendelési időt az üzenőalra, valamint a nevelési év első szülői értekezletén ki kell hirdetni.

– *A pedagógiai munka kiemelt területei*

- egészséges fizikai test kialakítása
- fantázia, kreativitás, (belső kép kialakítása)
- akarati erők fejlesztése
- az érzés fejlesztése
- szociális és érzelmi fejlesztése
- rajzolás és festés
- gondolkodás fejlődése
- anyanyelv fejlesztése

- *A gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok*

- gyermekek rendszeres egészségügyi felügyeletben és ellátásban részesülnek.
- gyermekorvosi és védőnői szolgálat gondoskodik az óvodába járó
- gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatáról, szűrővizsgálatáról, fejlődésük figyelemmel kíséréséről,
- valamint az iskolába lépő gyermekek szakorvosi véleményének kiadásáról.
- Az óvoda alkalmazottainak foglalkozás egészségügyi ellátásáról az óvoda vezetése
- munkaügyi egészségügyi ellátásra szerződik.

– *Az óvoda–iskola átmenet támogatása*

Figyelemre méltó bizonyosságai vannak annak, hogy a gyermeki fejlődésben jelentős változásokat okoztak a szociális és környezeti hatások. Az utóbbi évek tapasztalatai azt mutatják, hogy az iskolakezdés előtt álló gyerekek kb. fele általában:

- gyengébb fantázierővel rendelkeznek
- idegesebbek, rövidebb ideig tudnak koncentrálni, nehezebben figyelnek, nyugtalanok és izgágák
- szegényebb képességeik vannak a játékhoz, ill. szerényebb a fantáziájuk
- kevésbé koordináltak
- jobban félnek, aggodalmaskodnak, hajlamosabbak az allergiára és a fertőzésekre
- nyelvi nehézségekkel és beszédproblémákkal küzdenek
- kevésbé képesek beilleszkedni egy csoportba

- több egyéni odafigyelést igényelnek
- intellektuális fejlődésükben előrehaladottabbak.

A Waldorf pedagógia a hét éves ritmusokat tekinti a gyermek egészséges fejlődésében alapvető fontosságúnak. Az első hét életév vége igen fontos fejlődési állomás jelzőköve, melyet az oktatási-nevelési folyamat változása tükröz. A Waldorf pedagógia szerint a gyerekek normális körülmények között abban a naptári évben kezdik meg a szabályszerű iskolai tanulmányokat, mely évben betöltik hetedik életévüket.

Figyelembe véve a jelenleg aktuális törvényeket, sajnos enek az optimális követelménynek nem tudunk megfelelni, így a gyermek szeptember 1.- ig betölti 6. életévét iskolába kell mennei, hacsak az óvoda vezetője szakvélemények alapján nem ad felmentést még egy évre.

- Az iskolaérettség megállapításában részt vesz az óvoda, szakemberek, mint pl. az iskolaorvos, ill. a szülők, pedagógiai szakszolgálat, akik együttműködve a gyermek érdekében mérik fel a gyerek szükségleteit.
- A Waldorf pedagógia működésének hátterében az a tény áll, hogy 5 és 8 éves kora között minden gyerek keresztülmegy egy olyan fontos fejlődési folyamaton, melynek során a növekedési erők részben felszabadulnak és átalakulnak, s így válnak alapjává az intellektus és az emlékezet fejlődésének. Ennek az átalakulásnak sokféle jele van, és holisztikus módon kell megfigyelni őket.
- A Waldorf pedagógia azzal az alapelvvel dolgozik, mely szerint a gyerekek hat éves korukban kell megkezdjék az iskolai tanulmányokat úgy, hogy hetedik születésnapjuk az első osztály idejére essen.

Elmondhatjuk továbbá, hogy a gyerekeknek alapvető szükségleteik vannak, melyek nek meg kell felelnünk, ha azt akarjuk, hogy egészséges módon fejlődjenek. Ezekhez a következők tartoznak:

- Egészséges és félelemtől mentes testi fejlődés. Ehhez szükséges: megfelelő táplálkozás, védelem a káros hatásokkal szemben amennyire csak lehetséges, lehetőség az érzékszervek, a finommotoros és nagy mozgásos képességek, valamint az élnkség és az egyensúly kifejlődéséhez. Minden testi érzékszervnek, különösképp a mozgásérzéknek és a tapintásnak, valamint az érzékszervi integrációnak tapasztalatokon keresztül kell beérnie.
- Szükségük van iránymutatásra, és arra, hogy érzékelhessék, a dolgok mögött értelem és következetesség van. A következetesség elsődleges forrása a szülők után a nevelő, aki tetteibe és magatartásába belerejtve adja példáját annak, hogy az életnek értelme és célja van, ill. az életben mindennek megvan a maga helye.
- Szükségük van gazdag egyéni és közvetlen tapasztalatokra (szemben azokkal a közvetett és személytelen tapasztalatokkal, amilyeneket pl. a televízió kínál). A gyerekek javára azok a tanulmányi összefüggések vannak, amelyekre érzékenyek az ő fejlődési szükségleteik alapján.
- Szükségük van biztos és szeretetteljes kapcsolatokra. Ehhez hozzátartozik az életkornak megfelelő kapcsolat a nevelővel. Amire a gyerekeknek ezekben a kapcsolatokban elsősorban szüksége van, az egy olyan nyitottság, amely találkozik a másik ember lényével. Hívhatjuk ezt szeretetnek, bizalomnak és érdeklődésnek is. Ahhoz, hogy ezek megjelenjenek, olyan előfeltételekre van szükség, amelyek a nevelő önnelvelésével állnak kapcsolatban. A szükségleteket tehát a gyermeki fejlődés folyamatos tanulmányozásával, valamint gyakorlati alapokon álló kutatással kell megközelíteni. Ily módon a gyerekek tudat alatt azt fogják tapasztalni, hogy nevelőik nem csak szeretik őket, de meg is értik, vagy legalábbis törekszenek megérteni őket.

- Alapvető szükség van a játékra. A játék az integrált tanulás és fejlődés elsődleges területe. Az iskola előtti években a kreatív játéknak alapvetően önirányítottnak kell lennie, bár kell, hogy stimulálja az utánpótlás és követés (pl. felnőttek vagy más, mintát adó gyerekek). A játék a legkomolyabb tevékenység, amit a gyerekek végeznek. A játék teremti meg az alapot a munkához és a kreativitáshoz a későbbi években.
- Szükség van önbecsülésük ápolásának lehetőségére, pl. hogy legyen lehetőségük önmagukat közösségük aktív, ügyes, hatékony és megbecsült tagjaként megtapasztalni.
- Szükség van határokra és struktúrára, melyen belül fejlődhetnek.
- Szükség van arra, hogy anyanyelvükben jó alapokat hozhassanak létre, hogy aztán egészséges módon térhessenek át a szóbeliségről az írásbeliségre. Ez jó nyelvi szerepmodellt jelent, mely képes és akarja a gyerekeket bevonni a társalgásba, valamint ápolja az elbeszélést, mesélést is. Az írni-olvasni tudás alapjaihoz szükség van gazdagon kifejlődött idegi kapcsolatokra és finommotoros képességekre, melyek alátámasztják a beszédérzéklet és az artikulációt, ill. támogatják a jó hallást és a tiszta beszédet. A jó nyelvi fejlődéshez szükség van az élő (és nem elektronikusan előállított) anyanyelvi beszéd- és figyelemkultúrára, mesélésre, ritmus- és artikulációs gyakorlatra, gyerekdalokon, rigmusokon és verseken keresztül.
- Szükség arra, hogy egészséges módon alakíthassák ki értelmi képességeiket és emlékezőtehetségüket. Ez azt jelenti, hogy a kognitív képességeket először is az érzékszervi tevékenységgel és a finom, valamint nagy mozgásokkal összefüggésben alakítsák ki, mivel az első hat év során a gyerekek tudatossága erősen kötődik testi élményeikhez. A kisgyerek emlékezőképessége még instabil, mert mentális képek akaratos létrehozására általában csak a hatodik év táján válik képessé. Ez a képesség fontos előfeltétele az iskolai oktatás-nevelésnek. Az értelmi fejlődés szorosan kapcsolódik a nyelvi fejlődéshez (ld. fentebb).
- Szükség van az esztétikai ítélet alapjainak kialakítására, részvétel és elsődleges tapasztalatok megszerzése által, mely színekben, formákban, zenei élményekben és természetes anyagok közvetlen érzékelésében jön létre. A kisgyerek környezetének esztétikai minősége jelentős hatással van az elsődleges esztétikai élmények kialakulására, mivel a gyerekek mindenféle reflexió nélkül veszik fel ezeket.
- Szükség van arra, hogy a gyerekek életkoruknak megfelelően alakíthassák ki szociális kompetenciáikat. Ez elsődlegesen az utánpótlás és a szerepek modellezésén keresztül valósul meg az iskola előtti időszakban. Arra van szükség, hogy inkább a részvételen, semmint intellektuális megértésen keresztül fejlesszenek ki alapvető igazságérzetet, toleranciát, segítőkészséget és együttérző képességet.
- Morális és hitbéli iránymutatásra van szükségük az őket körülvevő személyektől. Minden gyereknek lehetősége kell legyen arra, hogy a világot jónak, érdekesnek, szépnek lássa, valamint, hogy akarják és szívesen fogadják őket ebben a világban. Meg kell tapasztalniuk a tiszteletet és a rácsodálkozást is. Mindent egybevetve a körülöttük lévő felnőttek viselkedéséből meg kell tapasztalják azt, hogy az élet eseményeinek van egy magasabb értelme.
- *Szülőkkel való kapcsolattartás és együttműködés*
  - szülői körökön, melyet minden hónap első keddjén tartunk az óvodában.
  - alkalmanként mindkét fél kezdeményezésére összehívható szülői kör.
  - kérésre mindkét fél kezdeményezhet megbeszélést, óvoda időn kívül.
- *Óvodán kívüli szervezetekkel való együttműködés kialakítása*

- Óvoda – egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartás. Szerződés-kötés dr. Hóbor Béla gyermekgyógyász szakorvossal.
- Az óvoda dolgozói foglalkoztatás egészségügyi ellátásának megszervezése Szerződés-kötés dr. Tímár Tibor üzemorvossal.
- Az általános iskolákkal való kapcsolattartás, tanítók meghívása - a waldorf pedagógia népszerűsítése.
- Tolna Megyei Önkormányzat Pedagógiai Szakszolgálat Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Rehabilitációs Bizottságával való kapcsolattartás – fogyatékos gyermekeink miatt.
- Államháztartási Hivatallal való kapcsolattartás – normatív támogatás utalása, feljük elszámolás.
- Gyermekélelmezési és étkeztetési Kft-vel való kapcsolattartás – gyermekek élelmezésének biztosítása.
- Közművelődési és más oktatási intézményekkel való kapcsolattartás.
- Más az országban és a régióban működő waldorf intézményekkel való kapcsolattartás - szakmai.
- Rendszeres havi regionális konferenciákkal való együttműködés - szakmai
- Az országos waldorf szövetséggel való együttműködés – szakmai, szervezeti,
- Együttműködés a magyarországi waldorf óvodák közösségével - szakmai
- Kapcsolatok tartása a waldorf óvodák nemzetközi szövetségével, melynek székhelye Stuttgartban van – szakmai kapcsolatok.
- Kapcsolattartás és segítség az alakuló waldorf óvodák szülői köreivel.
- Kapcsolattartás a magyar Antropozófiai Társasággal – szakmai.
- A Magyar Alapítványi, Egyesületi és Magánoktatási Intézmények Egyesületével – tanügy igazgatási, jogi, szervezeti segítségnyújtás.
- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat – Tamási Szabadság utca 38.
- Tamási város polgárai, vállalkozói
- Logopédiai foglalkozást tartó szakemberrel
- Euritmia órát tartó szakemberrel

4.7. Nemzeti, etnikai kisebbség nevelése

Eddig még nemzeti, etnikai kisebbség nem igényelte a waldorf óvodapedagógiai ellátást, így nem készítettünk erre vonatkozó programot. Amennyiben ebben a kérdésben változás lesz, úgy a felmerülő igénynek megfelelően változtatni fogunk.

---

5. Az óvodai élet tevékenységformái

5.1. Játék

Mint a pszichológiai kutatások eredményeiből tudjuk, a kisgyerek a külvilágból és saját belső világából nyert benyomásait játékába vetíti ki, s ott újra szemügyre véve, tagolja. A játék a kisgyerekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége. A játék szabad kell, hogy legyen - mondja a pszichológiai kutatásokkal egybehangzóan a Waldorf-pedagógia is - csakis így vezethet, az egyéni benyomások megfelelő feldolgozásához. Ez nem mond ellent annak, hogy a felnőtt adhat segítséget a játékfolyamat elindításában, vagy segíthet,

ha elakad - például a kisgyerek veszekedésében - a játék folyamata, de irányítania, vezetnie ezt a tevékenységet nem szabad.

Alapvető szükség van a játékra. A játék az integrált tanulás és fejlődés elsődleges területe. Az iskola előtti években a kreatív játéknak alapvetően önirányítottnak kell lennie, bár kell, hogy stimulálja az utánczás és követés (pl. felnőttek vagy más, mintát adó gyerekek). A játék a legkomolyabb tevékenység, amit a gyerekek végeznek. A játék teremti meg az alapot a munkához és a kreativitáshoz a későbbi években.

A kisgyerekeknek minimálisan egy-másfél órányi szabad játékra van szüksége naponta, testi és lelki szükségleteit tekintve egyaránt. Ha ez a szükséglet nem elégül ki, a gyerek feszült és fáradt lesz.

A Waldorf-óvodában a nap e szabad játéktevékenységgel kezdődik.

Ennek ideje alatt a jelenlévő óvónő és dajka különböző szükséges tevékenységet végez - előkészítik az az napi sütés - főzést, varnak, játékszereket javítanak, stb. Természetesen a gyerekek e tevékenységhez is csatlakozhatnak, ha akarnak.

A szabadon játszó gyerekek rendelkezésére állnak a különböző kuckók, állandó vagy ideiglenesen kiépíthető házacskák és az ezekhez tartozó berendezések, a sarokba támasztott bot-paripák vagy a fogásra akasztott palástok, koronák, kardok ugyanúgy, mint a bábsarok bábuai vagy a nagy fa- és kő építőelemek, illetve a különböző természetes anyagok, bársonyok, vásznak, szőrmék, selymek.

A játékszerek nagy része alapelszerűen nem részletesen kimunkált, s így lényegesen nagyobb teret hagy a projektív gyermeki fantázia érvényesülésének. A különböző, természetből származó tárgyak - például termények - alkalmasak arra, hogy sokmindent jól helyettesítsenek anélkül, hogy rendeltetésükkel ellentétes módon kerülnének felhasználásra.

Másfajta játékok, mint például a mérlegek, mérőrudak vagy pénzként használt babok és vadgesztenyék a játék közben a számolás eleven világába vezetik be a gyerekeket - de ennek a tevékenységének természetesen semmi köze nincs az úgynevezett „játékos” matematikafoglalkozáshoz, aminek a Waldorf-óvoda nem ad helyet.

– *A játék célja és tartalma*

A játék és munka közti különbség egy külvilágbeli szükséglet és egy belső szükségletre adott válasz megkülönböztetésében rejlik. A játék olyan tanulás, mely önmaga felé, a munka pedig egy érzékelt (vagy elvárt) külső szükséglet felé irányul. Könnyen el tudjuk képzelni, hogy 5-6 éves gyerekeknek már tudunk olyan feladatokat adni, melyeket más gyerekekkel közösen el tudnak végezni, mely feladatok azonban túl erős koncentrációt kívánnak a náluknál kisebbektől. Az óvodában a gyerekeknek szabad lehetőségük kell

legyen arra, hogy valamiben részt vesznek-e vagy sem. A dolog azon múlik, hogy hangsúlyozzuk, mi az, amit meg kell tenni. A felszólításnak nem abban kell rejlenie, hogy melyik gyerek csinálja meg, hanem magában a feladat természetében: szükséges valamit megtenni. Ha a gyerek ezt a szükségét felismeri és érzi belül annak szükségét, hogy a kihívásnak eleget tegyen, akkor az eredmény az lesz, hogy magától végzi el a munkát. A kérdés itt tehát az, hogy milyen fokon válik egy feladat kötelességgé. A valóságban általában elég megnevezni a feladatot. Az egyik gyerek biztosan meg akarja majd csinálni, ha nem mindegyik!

A váltás arról, hogy ösztönözzük a gyereket, hogy csatlakozzon valamihez, arra, hogy feladatot adunk neki (az óvodában, a konyhában, a kertben vagy az erdőben) elősegíti, hogy a gyerekek képesek legyenek más gyerekekkel együtt dolgozni (ez az egyik olyan dolog, amit az első osztályosoknak meg kell tanulniuk, és, amit gyakran igen nehéznek találnak). Egyúttal elősegíti azt is, hogy a gyerek a praktikus tevékenységeken keresztül integrálja lelki erőit: gondolkozását, érzését és akaratát.

– *Az óvodapedagógus feladatai*

- A kisgyerek kiszolgáltatott érzékelő, ezért kiszolgáltatott utánczó is.
- Testi és lelki értelemben egyaránt. Nem tudja nem utáncolni azt, amit érzékel, átél, megtapasztal.
- Tanulásának legfőbb formája ebben az életkorban az önkénytelen figyelem által vezérelt spontán utánczás.
- Így tanulja meg anyanyelvét. Rendkívüli teljesítmény ez, melynek megismétlésére a későbbiekben ritkán lesz képes, s ha ezt a tanulási folyamatot tanítással és korrigálással serkenteni akarjuk, az eredmény gyászos lesz: a kisgyerek később és rosszabbul fog beszélni, s még jó, ha dadogni nem kezd.
Hasonló a helyzet a járás tanításával is: siettetés, erőltetés, iskolás értelemben vett tanítás mind ortopédiailag, mind az egyensúlyérzékelést illetően, mind pszichikusan káros. A gyerek bizonytalanabban fog járni a tanítás eredményeképpen és sokkal veszélyesebben fog, esni.
- Az utánczós tanulásnak és spontán érlelődésnek ezek a sajátosságai az egész kisgyerekkort jellemzik, mintegy a 7. életév fordulójáig, amikor számos tényező együttjárása következtében ez az életkori szakasz véget ér. A testarányok megváltoznak, a fogváltás kulminációs pontjához közeledik, az önkénytelen, igen intenzív de könnyen elterelhető figyelem helyébe a sokkal kisebb hatékonyságú, de a tárgynál megtartható szándékos figyelem lép - s mindezt még számtalan más változás egészíti ki.

Waldorf-óvodában elsősorban az óvónők nyújtják ezt a követendő mintát a maguk mindennapos tevékenységével, cselekvés-soraival, érzelmeikkel és gondolataikkal, másodsorban pedig a többi gyerekek s ezek közül is elsősorban „a nagyok”. Ugyanis: a Waldorf-óvodák csoportjai életkorilag szándékosan mintegy egyharmad - egyharmad - egyharmad arányban foglalják magukban a három óvodai évfolyamot. Ezzel egyrészt nem törik meg a család természetes közegét (testvérek), másrészt kitűnő közvetítőket találnak felnőtt és kisgyerek között a nagyobb gyerekekben, akik a csoport szokásait, ritmusait, napirendjét teljesen természetes módon hagyományozzák át az utánuk következőkre. Vannak olyan tevékenységek - például: munkálkodás a satupadon, valódi szerszámokkal melyek a már

iskolába készülő nagyok privilégiumai. A kicsik fadarabokkal utánozzák őket, és sóvárogva várják, hogy majd ők is szerszámokkal dolgozhassanak.

Összefoglalva:

- Hagyni szabadon játszani a gyereket, veszély estén is csak indirekt módon szabad segítségként jelen lenni.
- olyan eszközöket „játékokat” adni a gyermek kezébe, ami nem veszélyezteti a testi épségét, de ugyanakkor elsődleges szempont a kreativitást, fantáziát inspiráló játékok biztosítása.
- nevelési programunk által is előírt természetes anyagok használatának folyamatos biztosítása.
- az évkör által megkívánt pedagógiai, metodikai eszközök biztosítása
- úgy jelenlenni a csoport életében, hogy a gyermek ne vegye észre
- pedagógiai, didaktikai szempontok mindenkor figyelemmel kísérése

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

Azzal, hogy a mai időkben a gyerekeknek egyre nagyobb szükségük van arra, hogy segítsék kifejlődni alsóbb érzékeiket és megerősíteni akaratukat, soha nem látott mértékben nőtt meg az igény az óvodában a széleskörű gyakorlati feladatokra és tapasztalatokra. Sok jele van annak, hogy a gyerekek fejlődési szükségleteiben nagyobb egyéni különbségek vannak, és a korábbi generációkhoz képest nehezebben tudnak együtt lenni nagyobb csoportokban. A tanárok pedig fokozottabban tapasztalják ezt a tanulási különbségekkel és nehézségekkel küzdő gyerekekben. A hagyományos óvodai megközelítést módosítani szükséges, különösen az iskola előtti évben. Az, hogy valaki ezt vegyes életkorú csoporton belüli differenciálás vagy különböző életkorú csoportok, esetleg az iskola előtti évben különfoglalkozások (pl. délutáni foglalkozások) útján teszi meg, már helyi megbeszélés tárgyát képezi. Ha pedig a gyerekek szükségletei ezután is kimagaslóak és a hagyományos módszerek révén már nem lehet elősegíteni az iskolaérettség kifejlődését, akkor pedagógiai kutatómunkára van szükség.

Világos, hogy bármilyen formában történő, speciális iskola előtti felkészítés nem szabad, hogy oda vezessen, hogy a tipikus iskolai formákat előre kiürítsék, mint pl. az írás-olvasás és számolás formális bevezetését, vagy azt, hogy a gyerekek padosorokban ülve figyelnek a tanárra vagy a táblára. Az effajta felkészítést az óvoda és az iskola közösen kell kialakítsa. Továbbá bármilyen ilyesféle próbálkozást olyan pedagógiai értékelés kell kísérjen, mely felkutatja a gyerekekre gyakorolt hatásokat.

5.2. Vers, mese

– A vers, mese célja

Szükség van arra, hogy anyanyelvükben jó alapokat hozhassanak létre, hogy aztán egészséges módon térhessenek át a szóbeliségről az írásbeliségre. Ez jó nyelvi szerepmodellt jelent, mely képes és akarja a gyerekeket bevonni a társalgásba, valamint ápolja az elbeszélést, mesélést is. Az írni-olvasni tudás alapjaihoz szükség van gazdagon kifejlődött idegi kapcsolatokra és finommotoros képességekre, melyek alátámasztják a beszédérzékelt és az artikulációt, ill. támogatják a jó hallást és a tiszta beszédet. A jó nyelvi fejlődéshez szükség van az élő (és nem elektronikusan előállított) anyanyelvi beszéd- és figyelemlkultúrára, mesélésre, ritmus- és artikulációs gyakorlatra, gyerekdalokon, rigmusokon és verseken keresztül.

A Waldorf-óvodában mindennap van mese.

A mesén minden gyerek egyformán részt vesz.

Nem azért, mert a mese kötelező foglalkozás - kötelező foglalkozás a Waldorf-óvodában nincs -, hanem mert a nap ritmusába beépített szertartás mindig ugyanabban az időpontban mindig ugyanazon a helyen. Mindig ugyanazok a gesztusok és események adják meg a jelet a mese elkezdésére - például: az óvónő halk lantjátéka mialatt a másik óvónő behúzza a függönyöket és meggyújtja a mesegyertyát, mire a nagyok már rohanva jönnek székeikkel, s a kicsik követik őket; kialakul a kör s előbb együttes ének, majd felcsendül a mese. Az óvónő szóról-szóra mondja a mesét, miközben a szereplők megjelenítésében hatékonyan improvizál.

A mese hosszabb időn keresztül mindig ugyanaz. A Waldorf-óvoda tudatosan él az ismétlés én - erősítő, szorongás-oldó hatásával. Az ismétlés nem unalmassá teszi a mesét, hanem elmélyíti az azonosulást és a megértést.

(Említsük meg: a nemzetközi és hazai kutatások a 70-es években erősítették meg, hogy a mindennapos mesélés az iskolába lépés idejére egy évvel is megemelheti a gyerekek anyanyelvi fejlettségének szintjét.)

Ha meséről beszélünk, mindig a gyerekekre gondolunk némi kedves együttérzéssel, és nem gondolunk, vagy csak ritkán a saját gyermekkori mese élményeinkre. Rohan a világ körülöttünk, rohanunk mi is. A felnőtt világ manapság nem tartja fontosnak azt, ami évezredek óta, - amióta ember él a Földön - létezik. A meséket régen felnőttek mesélték felnőtteknek. Minden kultúrában szerepe és helye volt a mesélésnek. A „hallgatók” olyan spontaneitással és odaadással élték át ezeket a saját fantáziájukban megelevenedő „képeket”, mint ma a gyerekek. Ezek a szokások a magyar kultúrában is évezredek hagyományokra

tekintenek vissza. A mesélésnek közösséget teremtő és összetartó hagyománya van, több művészeti ág alapjait is megteremtette.

Jelenünk nem fest biztató jövőképet gyermekeink számára.

Már az oktatási intézményekbe is behatolnak olyan társadalmi kérdések, melyek a gyermek létét alapvetően más megvilágításba helyezik. A felnőtt világot körülvevő információs áradat, és azok közvetítői körülveszik gyermekeinket is. A családokban körül vesszük a televízió, videó, számítógép és egyéb elektronikus eszközök világával. Ezek az eszközök megfosztják gyermekeinket a boldog, nyugodt, biztonságot adó gyermekkortól, mely a szabad játékon, keresztül lehetőséget adna a kreativitás és fantázia kialakításának.

A bevezetőben már említettem, hogy a mesék olyan morális történetek, melyek a „még tiszta” gyermeki lélek számára örömet és biztonságot nyújtó értékrendet képviselnek. Bepillantást jelent a gyerekek számára a valóság világába, amely megfelel az életkori sajátosságot tükröző mágikus világképüknek. Ezek a mesék szerelemről és féltékenységről, születésről és elmúlásról, félelemről és bátorságról, sorsok felvállalásáról és megfutamodásról szólnak. Mindarról, ami egyes emberek és népek életéről, sorsáról megismerhető és a mindenkori felnövekvő nemzedékek számára, mint tanulság megismerni való. Minden kor és kultúra számára egy erkölcsi, etikai értékrendet képviselő mintát nyújt.

Az óvodáskorú gyerekekre jellemző, hogy számára a mesében szereplő lények külseje belső tulajdonságokat tükröznek (pl. a gonosz boszorkány vagy hétfejű sárkány a csúnyával, rosszal, a jó viszont az mindig szép lehet, az elvárásolt mindig új pozitív létformát kap, amiért meg kell küzdenie.) stb. A gyermek számára természetes, hogy mindenért harcot kell vívni, s helyt kell állni, hogy a jó bekövetkezzék. Az eredeti népmesék olyan lelki-szellemi értékekről és példakép erejű emberi fejlődési folyamatokról szólnak, melyek éppen olyan igazak, mint az őt körülvevő világ. Gyakorló szülők, nagyszülők bizonyára megfigyelték, hogy a kicsik mennyire szeretik hallgatni az ismert meséket. Az ismétlés nem unalmassá teszi a mesét, hanem elmélyíti az azonosulást és a megértést. Belső képként (tájkép-szerűen) jelenik meg a mese a gyerekekben. A „belső kép” kialakításának képessége nagyon fontos a későbbi tanulási folyamatok alakulásában. Itt említeném meg, hogy évről évre egyre nagyobb számban terjed a „funkcionális analfabetizmus”, mely azt jelenti, hogy eleget tettek az iskolakötelezettségnek, ennek ellenére nem tanultak meg írni, olvasni, de az audovizuális, elektronikus eszközöket sem tudják értelmes dolgokra használni. Magyarországon ezek a számok évről-évre nőnek.

Az ismert, sokadszor hallott mese folyamán a gyermek érdeklődése és biztonságérzete nő, s örül, ha tudja, hogy a történet folyamatában mi következik. A gyerek érzelmei előre látható sorrendben jelennek meg és így élvezzi a gyerek a feszültséget majd a feloldást.

A mesemondás fejleszti a gyerek érzelmi, értelmi és anyanyelvi képességeit egyaránt. (A jelenlegi kutatások is azt bizonyítják, hogy az érzelmi fejlődésnek az EQ hosszútávon nagyobbak a kihatásai, mint az értelmi képességek az IQ erőltetett fejlesztése.)

Az óvodáskorú gyerekeknek szüksége van arra, hogy a környezetében beszélt „anyanyelvét” minél biztosabban tanulja meg. Az eredeti népmesék szókincse, képei, felidéli a fogalmak érzelmi töltését, amely mindig sokszínű, többretegű és fontos, hogy érzékelhetővé, átélhetővé váljon a tartalom. Olyan régi, szép szavakon megszólaló mesét is szívesen hallgatnak a gyerekek, amelyeket nem azonnal értenek meg. Jó, ha a gyerekek csak sejtik a szavak jelentését. Az érzelmi töltés ilyenkor is jelentős, majd idővel tisztul az értés.

Az óvodás gyermeknek az embert, a világot kell megismerni, hogy azt megértsék. Csak az a felnőtt tud értelmesen és felelősségteljesen cselekedni és gondolkodni, aki önmagát ismeri. Mindenkinek van emléke gyermekkori kedvenc meséiből. Ezek a kedvenc, szinte klasszikus mesék minden korban aktuális problémákat tárnak fel, és a felnőtt világ számára is örömet okoznak, mindenkor aktuális, emberi értékrendet közvetítenek. A testnek, hogy fejlődhessen, növekedhessen, szüksége van táplálékra. A lélek táplálása is éppen olyan fontos a gyermek belső fejlődése érdekében. Ilyenkor a kedvenc már sokszor hallott meséken kívül szívesen hallgatják a nem csak leírt meséket, hanem az általunk kitalált történeteket.

Óvodánkban az ismert meséket elbábozzuk. Ilyenkor vagy csak a felnőttek báboznak, ami meglepetés a gyermekeknek és nem látják a felépítés folyamatát. Szabad játékidőben a gyermekek isszívesen báboznak ismert és általuk kitalált történeteket. A bábaszta tervezése és felépítése a gyermekek alkotó fantáziájára van bízva. némely mesét dramatikus játékban eljátszuk.

– *A vers, mese tartalma*

Áhítattal hallgatják a mesék és az ebben szereplő vitézek, tündérek, törpék, sárkányok, boszorkányok, stb. mindig időszerű titkos világát. Mi felnőttek gyakran idegenkedünk a népmesékben és más klasszikus mesékben gyakran fellelhető kegyetlenségektől. Arra azonban nem gondolunk, hogy amikor pl. felvágják a farkas hasát, akkor csak a mi képzeletünkben folyik a vér. Ha nem mondjuk ki, (a vér szót) és nem mutatunk képet, a gyermeki tudat szabadulásként fogja fel a helyzetet. Az emberi fantázia és képalkotás individuális. Mindannyian emlékszünk olyan irodalmi élményre, melyet olvasás után megnéztünk filmen. Az élmény lehangoló volt. Szinte kivétel nélkül azt mondtuk: a könyv jobb volt. Csak azt nem mondtuk ki és fogalmaztuk meg soha, hogy tőlünk volt jobb! Mert a filmbeli a képek nem a mi képeink voltak! Ezek tudatában érdemes elgondolkodni, hogy milyen képekkel, hang és képi effektusokkal árasztják el gyermekeinket a képernyők.

A *bábozás* az óvodai ábrázoló-előadói tevékenységek körébe tartozik. A Waldorf-óvoda bábszínházának bábuai nem kézi vagy kesztyűbábok, hanem úgynevezett álló bábok, vagy marionett figurák, amelyeket az el nem takart óvónő egészen nyíltan az asztal mögött ülve vagy mellette állva, egész alakként vezet és mozgat az asztalszerű színpadon vagy felülről, zsinórokon mozgatva vezet - szintén eltakarás nélkül - mint marionettfigurát. Az óvodást nem zavarja, hogy látja a báb mozgatóját - ellenkezőleg, ez számára érzelmi biztonságot.* Másfelől az óvodás jobban, mélyebben azonosítja magát a kívülről vagy felülről vezetett - láthatóan vezetett - egész figurával, mint a sokszor csak derékig látszó „belsőről” meglevenített, önálló életre kelt bábbal.

A Waldorf-óvoda bábjai általában sajátkészítésűek ; a leggyakrabban a szülőkkel együtt készítik őket az óvónők, esetleg a nagyobb gyerekekkel - mint az összes többi játékállatot és lényt, törpét, babát is. A bábuk arca csak nagyjából kidolgozott, hogy helyet és teret adjon az intenzív gyermeki projekciónak.

Megkülönböztetünk háromféle bábozást.

- Gyerekek báboznak gyerekeknek és nevelőknek, ilyenkor a bábasztal és a bábok előkészítése és a mese szövege, tartalma az ő kreativitásuk alapján.
- Óvónők báboznak egy-egy mese (három hetes) lezárása után
- Felnőttek, szülők báboznak a gyermekeknek nyár ünnep alkalmával

– *Az óvodapedagógus feladatai*

Morális és hitbéli iránymutatásra van szükségük az őket körülvevő személyektől. Minden gyereknek lehetősége kell legyen arra, hogy a világot jónak, érdekesnek, szépnek lássa, valamint, hogy akarják és szívesen fogadják őket ebben a világban. Meg kell tapasztalniuk a tiszteletet és a rácsodálkozást is. Mindent egybevetve a körülöttük lévő felnőttek viselkedéséből meg kell tapasztalják azt, hogy az élet eseményeinek van egy magasabb értelme.

- segítse és fejlessze az utánzókézséget
- segítse a beszédritmus kialakulását
- segítse a fonematikus hallás kialakulását
- segítse elő a beszédfigyelem kialakulását
- segítse a beszédértés kialakulását, továbbfejlődését
- gazdagítsa a szókincset
- segítse a fantázia, belső kép kialakítását
- segítse a figyelem tartósságát
- mélyítse az emlékezőkészséget

- *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*
- elkezdte kifejleszteni az egyszerű oksági gondolkozást konkrét helyzetek vonatkozásában („ha”,
- „mert”, „ezért” - pl.: „Ha ezeket összekötöm, akkor elérem velük az ajtót.”)
- a nyelvtani időket helyesebben használja
- szeret ravszkodni, tervezgetni, fondorkodni
- élvezi a rejtvényeket találós kérdéseket
- kérésre képes emlékeket tudatosan előhívni
- nyugalomban tisztán és folyékonyan beszél
- kérésre képes belső képekben megjeleníteni valamit s azt jellemezni
- -elkezd „valódi” kérdéseket feltenni (ezek már nem a kicsi gyerek tipikus ’miért’ kérdései (kontak
- tusteremtő kérdések), melyeket csupán a kérdésfeltevés kedvéért tesz fel)

5.3. *Ének, zene, énekes játék*

- *Az ének, zene, énekes játék célja*

A mindennapos tevékenységeket - a munkatevékenységet is - gyakran kíséri ének. A gyerekek ezenkívül - mint ezt a meséről szólva már említettük - más helyzetekben is énekelnek; énekszó csendül fel gyakran a később említendő, mindennapos körjátékok során is.

Az éneklést az óvónők gyakran kísérik pengetős vagy fúvós hangszerekkel s maguk a gyerekek is játszanak ütős hangszereken, vagy harangjátékokon.

Ezek a tevékenységek sem egy úgynevezett ének-zene kötelező (vagy kötetlen) foglalkozás keretei között zajlanak le, hanem a fenti módon más tevékenységekhez kapcsoltnak vagy elkülönítetten, de a napirend szerves részeként.

A mindennapos éneklés célja az érzékszervek fejlesztése, érzelmi élet gazdagítása, a kultúránk ápolása, a gyermekek kvint hangulatának fenntartása, mivel az óvodás gyermekek számára a waldorf pedagógia szellemiségében ez elengedhetetlen.

- *Az ének, zene, énekes játék tartalma*

A kisgyerek kiszolgáltatott érzékelő, ezért kiszolgáltatott utánczó is.

Testi és lelki értelemben egyaránt. Nem tudja nem utánczni azt, amit érzékel, átél, megéppasztal.

Tanulásának legfőbb formája ebben az életkorban az önkénytelen figyelem által vezérelt spontán utánczás.

Minden nap a „reggeli körben van éneklés és mondókák. Az éneklést körjáték-körtánc formájában végezzük. Ez az óvodáshoz szabott, történetbe ágyazott, mondókákkal és darabokkal kísért, az óvónő szabad utánczásával megvalósított körtánc. Ebben igen erőteljes mozgások, dobbantások, ugrások is szerepelnek. ezek a mozgások, koreográfiák minden éneket, mondókát ugyan úgy kísérik 3-4 héten keresztül.

A dalok az aktuális, havonta váltakozó ünnepkörhöz tartoznak. Ezeket a dalokat a magyar gyermekdalokból, népdalokból választjuk. Előfordulnak olyan dallamok is, melyeket az óvónő talál ki.

Kezdeményezés formában játékidőben hangszerekkel való ismerkedés és a dalok-mondókák ritmusának érzékeltetése, kísérése zajlik.

– *Az óvodapedagógus feladatai*

Az óvodapedagógus feladata az aktív figyelem, az utánzásra méltó formák, tartalmak megtartása, állandó önképzése, a gyermekek individualitásának figyelemmel kísérése.

A zenei nevelés változatossá tétele érdekében fontos a nevelő kreativitásának kibontakoztatása, a ritmus, énekhang és hangszerek változatosságának fenntartása.

Ritmus hangszerek beszerzése, pótlása.

Fontos a kezdeményezések, tevékenységek esztétikus, figyelemfelkeltő „tálalása”.

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

Ismerjenek énekeket, dalokat, mondókat. Dallamok, ritmusok, lüktetések visszaéneklése, visszajátvása. A zenei hangok mozgással való kísérése adott koreográfián belül, mely mintát az óvónő szolgáltatja.

Három-négy héten át az ünnepkörnek, évszaknak megfelelő dalok, mondókák ritmikus ismétlése segíti az emlékezet jobb kiaknázását. Ez segíti az iskolában elvárható tanulási folyamatokat.

5.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka

Szükség van az esztétikai ítélet alapjainak kialakítására, részvétel és elsődleges tapasztalatok megszerzése által, mely színekben, formákban, zenei élményekben és természetes anyagok közvetlen érzékelésében jön létre. A kisgyerek környezetének esztétikai minősége jelentős hatással van az elsődleges esztétikai élmények kialakulására, mivel a gyerekek mindenféle reflexió nélkül veszik fel ezeket.

A tevékenységek egy másik széles köre, melyet hagyományosan ábrázolásnak neveznénk, természetesen szintén mindennapos vagy heti rendszerességgel jelen van a waldorf óvoda életében.

Azt a tételt, amire csak a 70-es, 80-as évek tudományos vizsgálatai világítanak rá, hogy túl korai absztrahálás nem erősíti hanem gyengíti a későbbi életkorok intellektuális képességeit, a Waldorf-pedagógia már megalapítása évétől képviselte.

– *A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka célja*

Mint minden művészeti tevékenység, az alkotói, teremtő fantázia kifejezőmódja. A három korosztály életkori sajátosságainak megfelelően különböző fejlődési fokon mennek át.

Jól tükröződik minden tevékenységi forma végeredményében.

célja a:

- teremtő alkotó fantázia kibontakoztatása
- a folyamat alatt átélt örömeztet megélése
- érzelmi feltöltődés, vagy levezetés átélése
- finommotorika fejlesztése
- kéz-szem koordináció gyakorlása
- szocializációs folyamatok elősegítése

– *A rajzolás, mintázás, kézimunka tartalma*

Méhviaszból készült, élénk, telített színű téglácskák a rajzeszközök, melyek bármikor elővehetők a kis kosarukból s a játéktevékenység idején is lehet természetesen rajzolni. A gyermekek méhviasz téglácskákat használnak, az iskolaérett gyermekek vastag színes ceruzával rajzolhatnak.

Az óvodás keze még nem alkalmas a ceruzaszerű fogásra - ilyen fogás esetén ugyanis a tartás begörcsöl - ezért a téglácskákkal rajzolnak a gyerekek, melyet, mint egy kis kódarabot hüvelykujjukkal a másik négy ujjukhoz vagy mutató és középső ujjukhoz nyomnak. Így szabadon áradnak ki a mozgásos impulzusok, életkornak megfelelő nagy érzelmi telítettséggel

A kézfej finomkoordinációs mozgásainak funkcionális anatómiája az, ami nem teszi lehetővé a helyes ceruzafogást. Ennek kialakulása az iskolaérettségi kritérium alá eső, anatómiai változások bekövetkezésével születik meg.

– *A mintázás*

A plasztikus formáláshoz semmiképpen nem agyagot, s általában nem is gyurmát használnak a Waldorf-óvodások, hanem ugyancsak élénk, telített színű, a kéz melegétől megpuhuló méhviaszlapocskákat. (Míg az agyag hőt von el az azzal tevékenykedő kezétől, addig a viasz megpuhulása után maga is átmelegszik s mintegy hőt sugároz. A kisgyerekkori érzékelés szempontjából ez a különbség fontos.)

Heti egy alkalommal méhviasz gyurmával gyurmáznak a gyerekek. Nyomon követhető az életkori sajátosságoknak megfelelő alkotó tevékenység színe, formája, témája.

Természetesen a heti egy alkalom nem mindig kötött. A téli időszakban, főleg a reggeli órákban, amikor a gyerekek beérkeznek hideg, átfagyott kézzel az óvodába, ilyenkor mindig élhetnek ezzel a lehetőséggel.

A kéz melegétől lágyuló, formázható gyurma megformázás után formáját megtartja.

– *A festés*

Speciális tevékenység, melyre hetenként egyszer kerül sor: a festés. Jó minőségű akvarell-papírt a gyerekek vízbe mártanak, majd egy táblára terítik. Nagy széles ecsetekkel ugyan-csak jó minőségű oldott akvarell színt - esetleg színeket - helyeznek el, futtatnak szét a papíron. Fontos, hogy a tevékenység a színélményből indul ki és kontúrtales. A határok: egymásba folyó színhatárok.

A festésnek - és a színek érzelmi telítettségének - ez a fajta, az életkor sajátosságainak megfelelő megközelítése vezet el a későbbiekben a gyerekeket majd a valódi ábrázoló tevékenységig.

Óvodás gyermekeknél a három alapszinnel, a piros, a kék és a sárga hideg árnyalataival festenek. A carmin vörös, az ultramarin kék és a citromsárga a gyermekek életkori sajátosságai miatt használjuk. A földszínek, azaz a meleg színek az iskoláskorban jelennek meg.

A három korosztály életkorának megfelelő festményt készít. A kicsik festéskor a mozgásöröm élményét élik meg. Ők általában csak egy, vagy két színt használnak.

Következő fokozat a mozgásöröm mellett a színek felfedezése.

A nagyobbaknál a forma és a téma megjelenik.

Művészeti evékenységeknél, nem adunk mintát, nem adunk témát. A gyermekek a mozgásörömet és a kreatív alkotó örömeiket élik ki.

– *Gyapjúkép készítés*

Gyapjúképet heti egy alkalommal készítenek a gyerekek. Ez a művészeti tevékenység lé-gyes, „légnemű” minőséget közvetít a gyermeki érzékelés számára.

A gyapjúkép készítéséhez kartonra préselt fehér filclapot és színes, kártolt mesegyapjút használunk. Az alkotások elkészítésénél különbség van a korosztályok között.

A kisebbek színes csomókat, foltokat pakolnak fel (mozgás öröm), a középsős korosztály megfontoltabb a színek és a formák világában, a nagyok már témákban élnek ki az alkotó, teremtő fantáziát.

– *Kézimunka*

Kézimunka az egész év folyamán van, mindig az aktuális ünnepkör és évszak adta lehetőségek keretében. Többféle tevékenységforma tartok közé:

- szövés
- varrás
- vágás-ragasztás
- papírmunkák
- termények felhasználása
- fűrészelés
- csiszolás, stb.

A kézimunka más formái – mint például a szövés, fonás így a már fent említett tépett gyapjúképek készítése - szintén a Waldorf-óvodai ábrázoló tevékenységek körébe tartoznak.

A középsős korosztály karmantyúsfával babát sző. Itt a szövés folyamata nem változik, csak egy ritmus van a le és fel bujtatása a fonalnak.

A nagycsoportos gyermekek „iskola munkája” a szőnyeg szövése már nehezebb a jobb és bal fordulás, letről, vagy fentről való indulás minden sornál.

A középsős korosztály karmantyúsfával babát sző. Itt a szövés folyamata nem változik, csak egy ritmus van a le és fel bujtatása a fonalnak.

A nagycsoportos gyermekek „iskola munkája” a szőnyeg szövése már nehezebb a jobb és bal fordulás, letről, vagy fentről való indulás minden sornál.

A kézimunka, (barkácsolás) témájában a természet adta különböző, az évszakhoz is kötődő anyagok tulajdonságait mindig felhasználjuk. Igyekszünk észrevenni és észrevétetni az anyagban rejlő lehetőségeket.

Az óvodáskor ideje alatt megismerkednek és elsajátítják a szövés, varrás, vágás, kötözés, ragasztás, fűrés, csiszolás, szegelés, stb, technikáját.

A kézimunka és barkácsolás végzésénél, a tevékenységi formáfeladatait differenciáljuk, figyelembe vesszük az éltkori sajátosságokat.

A kicsik mindig figyelik és utánozzák a nagyokat. Természetükből adódóan mindig azt is akarják csinálni, amit ők. Ezt azzal hidaljuk át, hogy más eszközökkel végezhetik a mozgásformákat.

Ez azt jelenti, hogy pl. egy fűrészelést utánozhatja egy kicsi fűrész helyett egy fadarabbal.

A tevékenységeknél terméseket vagy természetes anyagokat használunk.

Mint minden waldorf óvodában, itt is készítenek az iskolába készülő gyermekek „iskola munkát”.

Ez a már említett szőnyeg szövéséből, babaház elkészítéséből, bútorok barkácsolásából és gyapjú babák készítéséből áll.

„Iskola munka” – babház készítése szőnyeg, bútor és baba

Ugyancsak az óvodai ábrázoló-előadói tevékenységek körébe tartozik a bábozás is. A Waldorf-óvoda bábszínházának bábuai nem kézi vagy kesztyűbábok, hanem úgynevezett álló bábok, vagy marionett figurák, amelyeket az el nem takart óvónő egészen nyíltan az

asztal mögött ülve vagy mellette állva, egész alakként vezet és mozgat az asztalszerű színpadon vagy felülről, zsinórokon mozgatva vezeti - szintén eltakarás nélkül - mint marionettfigurát. Az óvodást nem zavarja, hogy látja a báb mozgatóját - ellenkezőleg, ez számára érzelmi biztonságot nyújt. Biztonságban van, mivel érzi, hogy a felnőtt „kézben tartja” a szereplőket. Másfelől az óvodás jobban, mélyebben azonosítja magát a kívülről vagy felülről vezetett - láthatóan vezetett - egész figurával, mint a sokszor csak derékgig látszó „belülről” meglevenített, önálló életre kelt bábbal.

Bábozásnál megkülönböztetjük a gyermekek és a felnőttek bábozását.

A gyermekek, főleg a nagyobbak, előadásként tervszerűen és játékidőben báboznak. Ilyenkor a tervezés és kivitelezés és előadás folyamata az ő fantáziájukon és akaratukon múlik.

A bábaszta elkészítése tervezése, kivitelezése, szerepek elosztása elsősorban a nagyobbak feladata.

A felnőttek bábozásának előkészületei mindig meglepetések, a gyermekek nem láthatják. Ugyan így meglepetés az iskolába induló ovisok bábozása a többi kisgyerek számára.

A felnőttek egy-egy ünnepen lepik meg a gyerekeket előadásukkal. A felnőttek bábozásánál is megkülönböztetünk két féle előadást. az egyik, amikor szülők, a másik amikor óvónők báboznak a gyerekeknek.

Ezek a bábok az óvónők által készített marionett bábok. A bábaszta díszletei is selymekből, kövelből és fadarabokból készülnek.

– *A rajzolás, mintázás, kézimunka tartalma*

A három korcsoport követelményrendszere különböző. Figyelembe vesszük a gyermek életkori, genetikai, szociális különbségeit. Nagymértékben alkalmazkodunk a gyermek magával hozott képességei és készségei kiindulásából. Minden gyermeket önmagához képest a lehető leghatékonyabban igyekszünk fejleszteni, hogy a beiskolázásra elérje a beiskolázási kritérium követelményeit.

Alkotó, teremtő tevékenységeknél sem adunk soha témát. Minden gyermek a saját éppen aktuális belső teremtő mozdulatából hozza létre az éppen megszülető alkotását.

– *Az óvodapedagógus feladatai*

Szükség van az esztétikai értékek alapjainak kialakítására, részvétel és elsődleges tapasztalatok megszerzése által, mely színekben, formákban, zenei élményekben és természetes anyagok közvetlen érzékelésében jön létre. A kisgyerek környezetének esztétikai minősége jelentős hatással van az elsődleges esztétikai élmények kialakulására, mivel a gyerekek mindenféle reflexió nélkül veszik fel ezeket.

A nevelő feladata mindezek előteremtése és biztosítása.

A nevelő elsődleges feladata, hogy megteremtse a rajzolás, mintázás, festés, kézimunka feltételeit, és olyan lehetőségeket biztosítson, melyeket az egyes gyerekek képességeihez lehet igazítani.

Fontos, hogy a nevelő mindezt szeretettel és örömmel végezze, önmaga is örömet éljen át ebben az alkotó, teremtő folyamatban .

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

- A rendelkezésre álló anyagokból képesek legyenek a játék tevékenységeikhez eszközöket előállítani, problémákat megoldani.
- tevékenység önkéntes
- rajzolásnál a gyerek teljesen beleolvad a mozgásba az aktivitás gesztusával
- spirál és cikk-cakk formákat csinál
- festés: a folyamat a legfontosabb,
- víz-sár szakaszai / karcolások megmaradnak /

- A gyermek fantáziája teljesen beleolvad az aktivitásba és ebből a formába / pl. ebből egy pillangó lett /
- Tudatos felépítés a rajzban-kompozíciója van a képnek
- A gyerek céltudatos lett, érdekes formákat, speciális effektusokat keres
- A festmények egy időre keményebbek, nem lesznek olyan szépek, egy idő után újra változik.
- Szimmetrikus mintákat szeret /a festésben és rajzolásban is!
- emberábrázolás kifejlődött / fej érzékszervekkel, törzs, végtagok
- a törzs legérettebb változata háromszögletű formában jelenik meg. A nyak és más részletek jelennek meg.
- A figyelem a vonalról áthelyeződik a felületre és színekre / pl. a ruhákat már mintával
- látja el /
- két oldalú szimmetria
- az agyfélteke kialakul, megjelenik a kettősség
- szimmetrikus házakat ábrázol fákkal, virágokkal mind a két oldalon vagy a lapot 2 részre felbontja
- fogváltás képek: hangsorszerűen dróton ülő madarak
- van olyan, hogy fent és lent
- a diagonálist is használja
- emberek és házak a földön nyugszanak
- céltudatosság lép fel játékban, rajzolásban, festésben, kézimunkában
- felismeri önmagát, mint teremtőt, érzékeli, hogy van különbség a tervezett és elkészített között, eltérés az eredmény és a kívánság között.

5.5. Mozgás

Szükség arra, hogy egészséges módon alakíthassák ki **értelmi képességeiket** és **emlékezőtehetségüket**. Ez azt jelenti, hogy a kognitív képességeket először is **az érzékszervi tevékenységgel és a finom, valamint nagy mozgásokkal összefüggésben alakítsák ki**, mivel az első hat év során a **gyerekek tudatossága erősen kötődik testi élményeikhez**.

A mozgás-beszéd-gondolkodás hármassága elválaszthatatlan a gyermek fejlődésénél. Ennek tükrében az alábbiakat kell szem előtt tartani:

Egészséges és félelemtől mentes testi fejlődés. Ehhez szükséges: megfelelő táplálkozás, védelem a káros hatásokkal szemben amennyire csak lehetséges, lehetőség az érzékszervek, a finommotoros és nagy mozgásos képességek, valamint az élnétség és az egyensúly kifejlődéséhez. Minden testi érzékszervnek, különösképp a mozgásérzéknek és a tapintásnak, valamint az érzékszervi integrációnak tapasztalatokon keresztül kell beérnie.

A Waldorf óvodában nincs külön testnevelés foglalkozás.

Mindennapjainkat a mozgás-mozgásöröm végig kíséri a szabad játékokban, a reggeli körökben, az udvaron, szabad levegőn eltöltött időben.

A kisgyerekek saját test- és térérzékelésének elmélyítésében, a ritmusok mozgásos átélésében, a mozgásformák harmonizálásában és mesei jelenetek megelevenítésében jelentős szerepet játszik a *játékos euritmia*. A mi óvodánkban logisztikai okok miatt nyáron tartunk egy hetes intenzív euritmiai kurzust euritmia tanárral.

- *A mozgás célja*

Az érzés, akarat, gondolkodás fejlődéséhez megteremteni az egészséges fizikai test legoptimálisabb kialakítását.

Az euritmia

A beszédben, énekben a kiáramló levegőt a hangképző szervek mozgásaival formáljuk meg.

A hétnek mindig ugyanazon a napján euritmia tanár jön az óvodába, és a ritmikus játék idejében elemi euritmiát tart. A gyerekek jól ismerik őt, sokuk már az óvodáskort megelőzően találkozott vele, és nagyon várják.

Az euritmia mozgás-művészet, mely szintén Rudolf Steiner nevéhez fűződik. Körülírható mint látható beszéd, látható zene.

A Waldorf-iskolákban **pedagógiai euritmiát** tanítanak, ezenkívül van még **művészeti euritmia**, ami színpadon jelenik meg, és az orvostudományban használt terápiás lehetőség a **gyógyeuritmia**.

Az euritmia a hangzókat, hangokat, intervallumokat speciális mozdulatokkal fejezi ki, s így képez szabályos, testi „gesztus-nyelvet”.

Míg a ritmikus játékban az óvónő olyan mozdulatokat használ, amely minél inkább a természetes mozdulatokat kívánja utánózni (például az aratást), addig az euritmia inkább azokkal a mozdulatokkal játszik el, amelyek a beszéd-, nyelv- és zene szerkezetével függenek össze.

Az euritmia, a tánc, a ritmikus játék **szép harmonizált mozgást hívnak elő** a gyerekből. Ezt belső érzésből, a tartalomból, egy felnőttet utánózva hozzák létre. Versre vagy dalra való önálló dramatizálással, tornával, gimnasztikával csak a Waldorf-iskolában találkozunk majd a gyerekekkel.

Az óvodáskorú gyerekeknek a **természetes mozgás** a benti és kinti játék kapcsán és a napi „szép mozgás” elegendő a Waldorf-óvodapedagógia szerint.

A ritmikus játék és az euritmia mellett a gyerekeknek megfelelő mozgásfejlődésük érdekében lehetőségük nyílik az életkoruknak megfelelő **természetes játékos mozgásokra**: futásra, ugrásra, dobálásra, kúszásra, csúszásra, mászásra, függeszkedésre, a mindennapi benti és kinti játékban egyaránt.

Ezért is célszerű a csoportszobát könnyen mozgatható, többfunkciós bútorokkal, például padokkal is berendezni. Így lehet csúszni, mászni, kúszni az asztalok, székek és padok között, alatt... és csúszni vagy egyensúlyozva járni a padokon...

A teremben kötött labdákat, babzsákokat is találhatnak a gyerekek.

Az udvaron is lehetőséget kell teremteni a mászásra, függeszkedésre. Egyensúlyozni lehet egy farönkön is és ezt a célt szolgálják (az udvari játékszerek közül) a gólyalábak is. Mindez fejleszti a gyerekek testi erejét, ügyességét.

Ahol megfelelőek a körülmények, ott alkalom nyílik az udvari játék idejében, néha azon túl is az óvoda környékén kisebb vagy nagyobb sétákra, kirándulásokra. A séta, a hegymászás, fáramászás, stb. fejleszti a gyerek állóképességét, testi ügyességét és kedvezően hat az egészséges fizikai test kialakítására.

Az euritmia megpróbálja, ehhez a plasztikus részhez kapcsolódva, mozgásban vizuálisan is megjeleníteni a levegőáram létesülő ritmikus mozgásait. Innen az elnevezés is: szép, jó ritmus. A versek és zenedarabok így egyidőben hangzó és vizuális élményként jelennek meg előttünk.

„Az euritmia lélekkel teli testi kifejezésformát öltő belső mozdulat.”

Sokoldalú hatását bizonyították, többek között:

Élettani hatásként javítja az izomtónus-szabályozást, élénkíti az anyagcsere-folyamatokat. A beszédhez, olvasás-előkészítéshez kapcsolódó készségeket fejleszti, többek közt kialakítja, fejleszti az utánzó-készséget, segíti a testséma kialakulását, fejleszti a térbeli tájékozódást, javítja a mozgáskoordinációt, segít a harmonikus mozgás- és beszédritmus kialakításában, kialakítja a beszédfigyelmet, segít a szókincs megtartásában, mobilizálásában. Lelki hatásaként a test átjárhatóvá válik a lélek számára, megteremtődik a kettő egyensúlya, fejleszti az egymásra való odafigyelést, elősegíti az én erősödését, az önkontroll kialakulását.

Kognitív funkciók hatásaként fejleszti a figyelem tartósságát, fejleszti a vizuális és a verbális emlékezőkészséget, elősegíti az összefüggések felismerését, szerepet játszik a gondolatritmusok kialakulásában.

- *A mozgás tartalma*
- Az euritmia nem pusztán testgyakorlat, mint a torna, de nem is tánc. Olyan mint egy tornagyakorlat, mozdulatok egymásutánját végezzük, mi a különbség? Ha megfigyeljük a kétféle mozzanatot: a torna egy automatizált, a külső forma felől az én felé törekvő mozdulat. Az euritmia éppen fordítva: énnel, lélekkel teli testi kifejezésformát öltő belső mozdulat. Ha kisgyermeket látunk euritmiázni rögtön nyilvánvaló lesz, mennyire a belső tartalom igyekszik a test segítségével utat törni magának, mert a formailag tökéletlen mozdulatot is olyan erővel élük át, hogy kifejezővé válik. Az euritmia tehát arra törekszik, hogy egy-egy mozdulatban test, lélek, szellem egyaránt részt vegyen, s átélje az individuumot – mely eredeti értelmében oszthatatlant jelent –, a világmindenség és az ember egységét. Hogy az akarat, érzés, gondolat egymást átjárva harmonikus egyensúlyt alakíthasson ki bennünk. Ezért képes az euritmia túl intellektualizált, indulati kitörésektől terhes, testet kizsákmányoló világunkban - ahol a test-lélek-szellem egyensúlyát könnyen elveszítjük - eredményesen gyógyítani.

- *Az óvodapedagógus feladatai*

Minél többféle mozgásban leljék meg a gyermekek a „mozgásörömet”. Az óvodás gyermek egységben él a testében, így mindig mozog.

„Mindent mozgat a Nap,
a csillag tőle táncol,
ha nem mozogsz te is,
egészből hiányzol.”

(*Angelus Silesius.*)

Mozgás alatt nem csupán az euritmiáról kell beszélni, hanem az egész napot átívelő folyamatokat.

Fontos, hogy a csoporton belül tartózkodás alatt is a szabad, balesetmentes mozgáshoz a lehetőségek biztosítva legyenek.

Minden mozgásforma, ritmus, melyet testünk létre tud hozni a beszédszervekben is létrehozható, újraterezhető.

- szabad játékidő
- reggeli kör
- szabad játék az udvaron
- kirándulások a természetben, természetes környezete adta lehetőségek kiaknázása

- *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

Sokoldalú hatását bizonyították, többek között:

Élettani hatásként javítja az izomtónus-szabályozást, élénkíti az anyagcsere-folyamatokat. A beszédhez, olvasás-előkészítéshez kapcsolódó készségeket fejleszti, többek közt kialakítja, fejleszti az utánzó-készséget, segíti a testséma kialakulását, fejleszti a térbeli tájékozódást, javítja a mozgáskoordinációt, segít a harmonikus mozgás- és beszédritmus kialakulását.

kításában, kialakítja a beszédfigyelmet, segít a szókincs megtartásában, mobilizálásában. Lelki hatásaként a test átjárhatóvá válik a lélek számára, megteremtődik a kettő egyensúlya, fejleszti az egymásra való odafigyelést, elősegíti az én erősödését, az önkontroll kialakulását.

Kognitív funkciók hatásaként fejleszti a figyelem tartósságát, fejleszti a vizuális és a verbális emlékezőkészséget, elősegíti az összefüggések felismerését, szerepet játszik a gondolatritmusok kialakulásában.

5.6. A külső világ tevékeny megismerése

5.6.1. *A külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet*

- *A környezet és a természet tevékeny megismerésének célja:*

A Waldorf-pedagógia a kezdetektől az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyerek pszichikus és mentális fejlődésében. Ezt az érzelmi biztonságot elsősorban természetesen a családnak kell megadnia, de meg kell, hogy adja a gyereket fogadó első intézmény, az óvoda is, mely az anyát követve célkitűzéseiben egyfajta szociális anyaöli szeretne lenni a kisgyerek számára.

Szociális anyaöli, amely úgy teszi áttekinthetővé a mindennapi cselekvések világát a gyerekek körül, ahogy az az emberiség ismert történetében a legutóbbi évtizedekig mindig is áttekinthető volt a gyerek számára, s amit csak az utolsó százegynéhány év változtat meg földkerekség-szerte. A kisgyereknek azonban szüksége van arra, hogy lássa maga körül a felnőttek tevékenységében hogyan lesz valami valami másból - kenyér a búzából, baba a fadarabból - ahhoz, hogy a későbbiekben orientálódni tudjon, s ne lépjen fel az áthatolhatatlan elidegenedés érzete.

A Waldorf-óvodából kilépő gyermek - erre irányuló külön erőfeszítés, fejlesztő munka nélkül - iskolaérett. Mozgásában, játékában, a tevékenység sokféle, fent felsorolt formájában, a szociális életben és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasság segíti kinyitni a tágabb világ kapuját.

A waldorf óvodás gyermek együtt él a környezettel, ismeri és megtapasztalja a természet és a természeti erők lehetőségeit és erejét. Megtapasztalja az évszakok ritmusait, jegyeit. Megismerik közvetlen környezetüket és megtapasztalják azok funkcióit.

– *A környezet és természet tevékeny megismerésének tartalma*

A gyermekek megismerik óvodánk falain belüli és kívüli lehetőségeit.

A játszóudvar és parkosított terület funkcionális alkalmazhatóságát. Lehetőséghez mérten kisebb csoportokban bolti vásárlások lebonyolításár van lehetőség. Kapcsolatot tartunk az általános iskolával, melyet meglátogatnak a gyerekek. Programokat szervezünk a családokkal, melyek az óvoda falain kívül, de ugyanakkor közösségi együttlétekre ad lehetőséget. Ezek a megismerések, ismerkedések sosem öncélúak, mindig értelmes feladattal és tartalommal vannak felruházva és a praktikumról szólnak.

Rendszeresen kirándulunk, kihasználjuk a város és környéke adta természeti adottságokat. Tapasztalati úton ismerik meg a természetet (helyi domborzat, növény, állat) évszakokat, időjárási tényezőket, fizikai megnyilatkozásokat (súly, tapintás, illat, látvány, hang).

– *Az óvodapedagógus feladatai.*

A Waldorf-óvoda pedagógusai jelentős időt és munkát szánnak arra, hogy konzekvensen és következetesen megformálják és kidolgozzák a maguk egyéni „tervét”, vagyis a mindennapok munkálkodó és ünneplő életét a gyerek számára áttekinthető térben. Megtervezik azokat a rész-mozzanatokat, metodikai lépéseket is, amelyekkel ez a terv megjeleníthető a különböző életkorú gyerekek mindennapi tevékenységében. A Waldorf-óvoda éve, hónapja, hete, napja olyan következetesen kiformált, megtervezett, mint más óvodákban a teorikus magyarázatok és beszélgetések tartalma és lépései. De a Waldorf-pedagógia antropológiája és pszichológiai ismereti szerint a kisgyerekek nem szóból szóba tanul, hanem szemléletből és cselekvésből.

A Waldorf-pedagógusnak, miután tervét nagy részletességgel és pontossággal kidolgozta - nem ezt a tervet kell mindenáron megvalósítani a gyerekekkel való napi együttlétben, hanem nyitottnak kell maradnia a gyerekekből érkező, szükségleteiből fakadó felszólításokra. Rudolf Steiner a meditatív módon feldolgozott emberismeretről* szóló előadássorozatában arról beszél, hogy a jó pedagógus gyakorta tapasztalja kétségbeesetten, hogy nem tudta megvalósítani azt - vagy: nem azt tudta megvalósítani - amit eltervezett. Ugyanis a pillanatokban megnyilatkozó egyéni szükségletekhez sikerrel alkalmazkodott - és ez a kommunikáció sokkal fejlesztőbb és fontosabb, mint az előre eltervezett „tanterv” rész-mozzanatainak betartása.

- A nevelő feladata a körültekintő szervezés,
- Megfelelő helyen a megfelelő időben történő jelenlét.
- A felnőttkisérről biztosítása az adott körülményekre.
- Gyermekek tájlokozatása (mikor, hová, miért, hogyan?)

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

Nem fél az idegen környezettől, bizalommal van iránta. Tud tájékozódni szűkebb környezetében, mely biztonságot ad számára. Önbizalom erősítő, ami az iskolázás kezdetéhez elengedhetetlen.

Tiszteli a természetet, vigyázza, óvja környezetét, erkölcsi-etikai értékeket hordoz magával.

5.6.2. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések

– *A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének célja*

A Waldorf pedagógia szerint a kisgyermekkor tanulásának legfőbb formája az önkéntelen figyelem által vezérelt, spontán utánzás. Az óvodás korú gyermek még nem a szóból tanul, hanem szemlélődésből, tapasztalatból, cselekvésből. Mivel viszont a kisgyermek elsősorban "másol", ehhez pozitív, követendő példákat kell látnia maga körül.

Minden játék természetes anyagból készül (a fajsúly és a felületi viszonyokat tévesen reprezentáló műanyaggal szemben), hogy a gyermekek minden érzékszervükkel megtapasztalhassák a különféle anyagok sajátosságait, illetve ezek különbözőségeit. Minden játék természetes anyagból készül (a fajsúly és a felületi viszonyokat tévesen reprezentáló műanyaggal szemben), hogy a gyermekek minden érzékszervükkel megtapasztalhassák a különféle anyagok sajátosságait, illetve ezek különbözőségeit.

– *A mennyiségi és formai összefüggések tevékeny megismerésének tartalma*

Az óvoda életében az utánzás és a szabad tevékenységi formák életkortól függetlenül lehetőséget adnak a gyermekeknek, hogy a napi tapasztalatból és gyakorlatból szerezzék meg azt a tudást, és tapasztalatot, mely az iskolai tanulási folyamatokat megalapozza.

A játék, a mindennapos háztartási és az óvodai élettel összefüggő más egyéb tevékenységek megfelelő alkalmat adnak arra, hogy ezek az ismeretek a gyakorlat minden területén alkalmazhatók legyenek.

– *Az óvodapedagógus feladatai*

A csoportvezető óvónő megteremti azokat a valós helyzeteket, amelyekben a gyerekek saját igényeik szerint feltalálják magukat. Ha kívülről nem zavarják a gyerek önbizalmát, egyre növekvő önállósággal maga jelzi fejlődését: egyre több belső és külső aktivitást mutat, egyre jobban ő is **követendő mintává** válhat a többi gyerek számára. Mindez csírálja egy későbbi, kreatív, **az életben természetesen eligazodó** személyiség kialakulásának.

– *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

A Waldorf-óvodából kilépő gyerek erre irányuló külön erőfeszítés nélkül iskolaérett, ez általában a hetedik életév folyamán következik be. Ez az érettség megnyilvánul a formák, relációk, meretek, valamint a számok világában való jártasságában.

5.7. Munka jellegű tevékenység

– *A munka célja*

Háztartási, kerti munkák, kézművesség:

A gyerekek minden tevékenysége az óvónő jelenlétében vagy tudomásával folyik.

Teljes figyelemmel és mindig érdeklődve kíséri az óvónő a körülötte zajló eseményeket. A csoport életéhez szükséges munkát (öltöztetéstől kezdve a takarításig) az óvónő végez, a gyerekek előtt.

Tudatában van annak, hogy valamennyi tevékenysége inspirálja és táplálja a gyerek szabad játékát. Igyekszik úgy dolgozni, hogy a gyerek szívesen kapcsolódjon be a munkájába, őt utánozva. Biztosítania kell azonban, hogy a gyerek – fejlődési fokától és életkorától függően rövidebb, vagy hosszabb idő múlva – a munka jellegű tevékenységek után visszataláljon a kortársaival való spontán játékba.

– *A munka tartalma*

önkiszolgálás,

háztartási munkák,

javítási, fenntartási munkák,

kerti, udvari munkák

– *Az óvodapedagógus feladatai*

A Waldorf-óvónő által végzett háztartási és kerti munkák zöme hasonlít egy régi, hagyományos háztartás munkáihoz, ahol nem gépek működnek, hanem az emberi kéz dolgozik.

E tevékenységek különbözőek lehetnek:

-a mindennapi munkák (vásárlás, sütés, főzés, asztalterítés, ételosztás, mosogatás, rendrakás, virágöntözés, állatgondozás, takarítás, stb.)

- heti visszatér" munkák (mosás, vasalás, varrás, játékszer javítása, évszakasztal „felújítása”)

- havi, évszakonkénti munkák (veteményezés, aratás/betakarítás, befőzés, gyapjú feldolgozása, selyemfestés).

Ezeket a munkákat az óvónő a (benti és kinti) szabad játék ideje alatt végzi, egymást átható ritmusokban. A gyerekeknek lehetőségük van a különböző folyamatok átélésére.

- *A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére*

-

A gyerekeknek lehetőségük van különböző feldolgozó folyamatok átélésére, megtapasztalására.

Mindaz, ami elkészült, felhasználható a játékuhoz,

A gyerekek számára így különös hangsúlyt kap a kézművesség, mint elemi játékkészítési lehetőség.

Ezek a folyamatok is érzéki és mégis áttekinthet" tapasztalatokkal szolgálnak a külvilág fontos, hozzánk kapcsolódó eseménysorairól.

Mindezek a tapasztalatok beépülnek a gyermekek gyakorlati életébe.

5.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

- Szükség arra, hogy egészséges módon alakíthassák ki értelmi képességeiket és emlékezőtehetségüket. Ez azt jelenti, hogy a kognitív képességeket először is az érzékszervi tevékenységgel és a finom, valamint nagy mozgásokkal összefüggésben alakítsák ki, mivel az első hat év során a gyerekek tudatossága erősen kötődik testi élményeikhez. A kisgyerek emlékezőképessége még instabil, mert mentális képek akaratos létrehozására általában csak a hatodik év táján válik képessé. Ez a képesség fontos előfeltétele az iskolai oktatás-nevelésnek. Az értelmi fejlődés szorosan kapcsolódik a nyelvi fejlődéshez (ld. fentebb).

A tanulás célja

- Szükség van arra, hogy a gyerekek életkoruknak megfelelően alakíthassák ki szociális kompetenciáikat. Ez elsődlegesen az utánzason és a szerepek modellezésén keresztül valósul meg az iskola előtti időszakban. Arra van szükség, hogy inkább a részvételen, semmint intellektuális megértésen keresztül fejlesszenek ki alapvető igazságérzetet, toleranciát, segítőkészséget és együttérző képességet.

A tanulás formái, kerete, szervezeti formája

A gyerekeknek alapvető szükségleteik vannak, melyeknek meg kell felelnünk, ha azt akarjuk, hogy egészséges módon fejlődjenek.

Egészséges és félelemtől mentes testi fejlődés. Ehhez szükséges: megfelelő táplálkozás, védelem a káros hatásokkal szemben amennyire csak lehetséges, lehetőség az érzékszervek, a finommotoros és nagy mozgásos képességek, valamint az élénkség és az egyensúly kifejlődéséhez. Minden testi érzékszervnek, különösképp a mozgásérzéknek és a tapintásnak, valamint az érzékszervi integrációnak tapasztalatokon keresztül kell beérnie.

Szükségük van iránymutatásra, és arra, hogy érzékelhessék, a dolgok mögött értelem és következetesség van. A következetesség elsődleges forrása a szülők után a nevelő, aki tetteibe és magatartásába belerejtve adja példáját annak, hogy az életnek értelme és célja van, ill. az életben mindennek megvan a maga helye.

Szükségük van gazdag egyéni és közvetlen tapasztalatokra (szemben azokkal a közvetett és személytelen tapasztalatokkal, amilyeneket pl. a televízió kínál). A gyerekek javára azok a tanulmányi összefüggések vannak, amelyekre érzékenyek az ő fejlődési szükségleteik alapján.

Az óvodapedagógus feladatai

Szükségük van biztos és szeretetteljes kapcsolatokra. Ehhez hozzátartozik az életkornak megfelelő kapcsolat a nevelővel. Amire a gyerekeknek ezekben a kapcsolatokban

elsősorban szüksége van, az egy olyan nyitottság, amely találkozik a másik ember lényével. Hívhatjuk ezt szeretetnek, bizalomnak és érdeklődésnek is. Ahhoz, hogy ezek megjelenjenek, olyan előfeltételekre van szükség, amelyek a nevelő önnevelésével állnak kapcsolatban. A szükségleteket tehát a gyermeki fejlődés folyamatos tanulmányozásával, valamint gyakorlati alapokon álló kutatással kell megközelíteni. Ily módon a gyerekek tudat alatt azt fogják tapasztalni, hogy nevelőik nem csak szeretik őket, de meg is értik, vagy legalábbis törekszenek megérteni őket.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermeki fejlődés ebből kifolyólag dinamikus folyamat, amihez mind a szellemi, biológiai, érzelmi tényezők, mind a felnövekedés és nevelés külső tényezői hozzájárulnak.

A gyermek fejlődésében bármelyik időszakban számos folyamatot láthatunk működni. Tudjuk, hogy bizonyos fejlődési folyamatok korábbi fázisokra épülnek, mindazonáltal ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezek a fázisok időben fixek. Tudjuk azt is, hogy léteznek olyan időkeretek, melyeken belül a fejlődés optimálisan végbemegy. Vannak olyan folyamatok is, amelyek – bár egyénileg bontakoznak ki – bizonyos életkorral tipikus esetben már lezárulnak. Ezek segítenek nekünk meghatározni a fejlődési fázisokat, mint pl. a kisgyerekkort vagy a kamaszkort.

Azzal, hogy figyelemmel kísérjük a gyermeki fejlődést, az effajta megkülönböztetés iránymutató lehet számunkra.

1. Részletes szakmai feladatok:

5.1. A gyermek nevelésével kapcsolatos feladatok

- Óvodapedagógusként alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése.

Ennek keretében:

- a) Gondoskodik a gyermek testi épségének megóvásáról, erkölcsi védelméről, személyiségének fejlődéséről,
- b) az ismereteket tárgyilagosan és többoldalúan közvetíti,
- c) nevelő tevékenysége során figyelembe veszi a gyermek egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, sajátos nevelési igényét, segíti a gyermek képességének, tehetségének kibontakozását, illetve a bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek felzárkózását társaihoz,
- d) a gyermekek részére az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja, és ezek elsajátításáról meggyőződik; ha észleli, hogy a gyermek, balesetet szenved, vagy ennek veszélye fennáll, a szükséges intézkedéseket megteszi,
- e) közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények feltárásában, megszüntetésében, az ilyen körülmények kialakulásának megelőzésében,
- f) a gyermek életkorának, fejlettségének figyelembe vételével elsajátíttatja a közösségi együttműködés magatartási szabályait, és törekszik azok betartatására,
- g) a szülőket és a gyermekeket az őket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztatja, a szülőt figyelmezteti, ha gyermeke jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek,
- h) a szülő javaslataira, kérdéseire érdemi választ ad,
- i) tevékenysége során a gyermekek és a szülők emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartja,

j) a gyermekek részére az etikus viselkedéshez szükséges ismereteket átadja.

5.2. Az óvodapedagógus feladata az óvodai élet tevékenységi formáival kapcsolatban

- Gondoskodik a megfelelő csoportlétkör, hely, idő, eszközök biztosításáról a különböző játékformákhoz. A játékformákat a lehető legszélesebb körben alkalmazza, így pl.: a mozgásos játékokat, a szerepjátékokat, az építő, konstruáló játékokat, szabályjátékokat, dramatizálást, bábozást.
- Gondoskodik arról, hogy a játék kiemelt jelentőséget kapjon az óvoda napirendjében.
- Gondoskodik arról, hogy a mese, a vers minden nap megjelenjen a foglalkozásokon.
- Gondoskodik a gyermek zenei érdeklődésének felkeltéséről, zenei ízlésének formálásáról.
- A gyermeket a rajzolással, festéssel, mintázással, építéssel, képalkotással, egyéb kézi munka fajtákkal megismerteti.
- A gyermek természetes mozgását játékos formában fejleszti, segíti a gyermek sporteszközökkel történő ismerkedését.
- Lehetővé teszi a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését, alkalmat, időt, helyet, eszközt biztosít a tapasztalatszerzésre.
- Segíti a gyermek tanulási tevékenységét, beleértve a szokáskialakítást, a tapasztalatszerzést, a kérdés-válasz alapján történő ismeretszerzést, a megfigyelést, a gyakorlati probléma- és feladatmegoldást, az óvodai foglalkozást.

5.3. A nevelési programmal kapcsolatos feladatok

- A nevelőtestület tagjaként részt vesz az intézmény nevelési programjának tervezésében, és értékelésében gyakorolja a nevelőtestület tagjait megillető jogokat.
- A nevelési program alapján az ismeret átadás, a nevelés módszereit megválasztja.
- A helyi nevelési terv figyelembe vételével az alkalmazott segédleteket, eszközöket, ruházati és más felszereléseket kiválasztja.

5.4. Önértékelése, önnevelése

A gyermekeknek szükségük van biztos és szeretetteljes kapcsolatokra. Ehhez hozzátartozik az életkornak megfelelő kapcsolat a nevelővel. Amire a gyerekeknek ezekben a kapcsolatokban elsősorban szüksége van, az egy olyan nyitottság, amely találkozik a másik ember lényével. Hívhatjuk ezt szeretetnek, bizalomnak és érdeklődésnek is. Ahhoz, hogy ezek megjelenjenek, olyan előfeltételekre van szükség, amelyek a nevelő önnevelésével állnak kapcsolatban. A szükségleteket tehát a gyermeki fejlődés folyamatos tanulmányozásával, valamint gyakorlati alapokon álló kutatással kell megközelíteni. Ily módon a gyerekek tudat alatt azt fogják tapasztalni, hogy nevelőik nem csak szeretik őket, de meg is értik, vagy legalábbis törekszenek megérteni őket.

5.5. A gyermekek értékelése

A gyermeki fejlődést nem szabad pusztán genetikai tényezők fizikai és kulturális környezettel alkotott interakciója összegének látnunk. Minden emberi lény hoz magával valami teljesen egyedülálló szándékainak, szellemi beállítottságainak, hajlamainak és tehetségeinek

formájában. A gyerekek egyéni módon fejlődnek, még akkor is, ha sok szempontból minden gyerek végigmegy ugyanazokon a folyamatokon. Az, ami egyéni, pontosan abban mutatkozik meg, hogy egyénileg milyen módon megy keresztül a gyerek a tipikus fejlődési fázisokon, mint pl. a járni vagy a beszélni tanuláson. Az, ahogyan a gyerek fejlődik elárul valamit arról, hogy kicsoda is ő.

A gyermeki fejlődés ebből kifolyólag dinamikus folyamat, amihez mind a szellemi, biológiai, érzelmi tényezők, mind a felnövekedés és nevelés külső tényezői hozzájárulnak.

A gyermek fejlődésében bármelyik időszakban számos folyamatot láthatunk működni. Tudjuk, hogy bizonyos fejlődési folyamatok korábbi fázisokra épülnek, mindazonáltal ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ezek a fázisok időben fixek. Tudjuk azt is, hogy léteznek olyan időkeretek, melyeken belül a fejlődés optimálisan végbemegy. Vannak olyan folyamatok is, amelyek – bár egyénileg bontakoznak ki – bizonyos életkorral tipikus esetben már lezárulnak. Ezek segítenek nekünk meghatározni a fejlődési fázisokat, mint pl. a kisgyerekkort vagy a kamaszkort.

Azzal, hogy figyelemmel kísérjük a gyermeki fejlődést, az effajta megkülönböztetés iránymutató lehet számunkra.

- Irányítja és értékeli a gyermekek tevékenységét.

5.6. Munkához szükséges ismeret megszerzése

- A munkájához szükséges aktuális ismereteket megszerzi.

- Szakmai ismereteit, tudását szervezett továbbképzésben való részvétel útján gyarapítja. A Waldorf-intézményekben az óvónők minden héten rendszeresen tartanak konferenciát. Jelen esetben minden pénteken délután. A konferencia pedagógiai és technikai részből áll. Itt születnek azok a döntések, amelyeket az intézmények életében elkerülhetetlenül meg kell hozni.

A konferencia leglényegesebb része azonban nem e fenti technikai jellegű vezetés, hanem a pedagógiai erőforrások megnyitása. A pedagógiai részben minden esetben gyermek-megbeszélésre is sor kerül és ez legterjedelmesebb, leglényegesebb mozzanata. Itt próbálják a gyakorlatban tudatosan alkalmazni azokat az ismereteket, melyeket a pedagógiai konferencia másik, folytonosan továbbképző részében szereznek a pedagógusok, illetve amelyeket a mindennapi praxisból az önnevelésben kifejlesztett intuitív megismerő erőket is alkalmazva merítenek. A pedagógiai konferencián természetesen a pedagógusi önismeret és ön-nevelés problémái is újra meg újra szóba kerülnek.

A gyermek-megbeszélésben megint csak a szomatikus orvosi szempontokból kezdve a lelki és szellemi állapotrajzon át az alkat és temperamentumbeli beágyazottságig és a családi helyzetig mindaz szóba kerül, ami egy gyerek szempontjából további fejlődését illetően lényeges lehet.

Ezen túlmenően a pedagógusok mintegy meditatív állapotban idézik fel magukban, ha lehetséges minden nap, az esti órákban csoportjuk gyerekeit és ez a mindennapi praxis szempontjából igen hasznos gyakorlatnak bizonyul.

Amikor a konferencia eset- megbeszélésen a pedagógus bemutatja a gyermeket, általában érezhetjük a testi és lelki állapotrajz részletező finomságában és plasztikus kivitelezésében, hogy itt többszörösen feldolgozott, elmélyült ismeretről van szó.

5.7. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Óvodánk a nemzetközi waldorf pedagógiai iskolaérettségi kritériumok alapján értékeli és fejleszti a gyermekeket a beiskolázási célkitűzései összefoglalásánál. Ez az értékelés az óvoda nevelőinek szakmai feladatait mutatja, hogy mi a feladat, hová kell eljuttatni, fejleszteni a gyermeket az óvodáskor végére.

6. Az óvodai élet megszervezésének elvei

A waldorf óvoda életének megszervezése maximálisan szemelőtt tartja a *kontextusba helyezett példák*on keresztüli tanulást, mely ezt szorgalmazza. Ez a fajta megközelítés sokféle képesség aktív ápolását foglalja magában, mint pl.: szociális érzékenység, mások meghallgatása és beszéd, számolás és a számminőségek kontextusban való felismerése, finommotoros és érzékelési képességek (pl. kézművességen, festésen, sütésen keresztül), az egyensúly-, a mozgás- és a ritmusérzék fejlesztése (munkán és játékon át), művészi képességek (pl. euritmia, éneklésen, festésen és rajzoláson keresztül), valamint a természet és az évszakok változásának tudatossága. Ezeket a tapasztalatokat a gyerekek elsősorban *részvétel és utánpótlás* útján szerzik meg.

Az egyik központi alapelv, amely a Waldorf pedagógiát inspirálja az, hogy a hétéves ritmus rendkívül fontos a gyermek egészséges fejlődése szempontjából. Rudolf Steiner több, egymást követő „születésként” ismertette meg ezt a dolgot, mely során első a fizikai születés, amit aztán egymásra következő fejlődési lépcsőfokok követnek. Egy embrionális fázis után minden egyes erőtest teljes rendszerként tűnik fel: a hetedik életév után a formatív erők teste, aztán a pubertással a lelki erők teste, majd pedig az „én”-hordozó erői a felnőttkor elején. Minden hetesség során a gyermek lénye úgy mutatkozik meg, ahogyan a fizikai, a formatív életerők, a lélek és az „én” testein keresztül kifejezésre juttatja magát.¹ Többnyire az első évhetes fejlődési jellegei általános érvényűek, jelentős különbségek figyelhetők meg az egyes gyerekek között már az első hét évben is, pl. abban, hogy mikor és hogyan tanulnak meg járni, beszélni, stb.

Ezek az összetett fejlődési folyamatok, melyek a gyermek lényéből kibontakoznak, az oktatás-nevelés szempontjából csak akkor üdvösek, ha a nevelők e hétéves ritmusnak tudatában vannak, és tudatosan dolgoznak vele. Míg azonban az említett ritmus maga semmilyen szempontból sem genetikailag öröklött, mégis igen nagy mértékben egybeesik bizonyos biológiai folyamatokkal, jelen esetben pl. a fogváltással. Sőt, e biológiai folyamatok is több évet átfognak, és jelentős egyéni különbségeket mutatnak. Minden ritmus dinamikája olyan jellegű, hogy egy ideális közép mentén ingadozik, s kilengései minél jobban közelítenek az ideálshoz, annál harmonikusabbá válik. Így van ez a hétéves ritmussal is. Minél jobban hozzá tudjuk segíteni egy gyerek fejlődését ahhoz, hogy a hétéves ritmussal együtt alakuljon, az annál egészségesebb lesz. Ennek fontossága egyre inkább növekszik, mivel a főbb fejlődési állomások megmutatkozása - mint pl. az iskolaérettség fizikai jelei - szemmel láthatóan egyre korábbi időszakra esnek.

Nyilvánvalóan sok olyan tényező van, amely a fejlődés gyorsulását idézi elő, mind biológiai, mind szociális értelemben (pl. a gyerekek táplálása vagy a környezet ingerei). Min-

dazonáltal a mögöttes fejlődési erők és különösen ezek *egysége* a gyermek teljes lényében, közelebbi kapcsolatban állnak a hét éves ciklussal. Ez legvilágosabban azokban a képességekben mutatkozik meg, melyek a fejlődési folyamatokkal együtt jelennek meg. Meglehető például, hogy az egyik gyereknél korábban kezdődik el a fogváltás, de a képesség, hogy független mentális képeket alkosson, ill. ezeket akaratlagosan vissza is tudja idézni – mely képesség akkor jelenik meg, amikor a formatív erők felszabadulnak a gondolkodás számára -, valószínűbb, hogy inkább hat éves kortól fölfelé mutatkozik meg, igazodva a hét éves ritmushoz.

A hét éves ritmus jelentősége tehát az, hogy – ha már kialakult – az egyén fejlődésének minden tényezőjére harmonizáló hatással lehet. A nevelés elsődleges feladata, hogy megteremtse a hét éves ritmus kialakulásának feltételeit.

6.1. Az óvodai gyermekcsoportok szervezésének elvei

Ez az archetipikus vonás fontos jellemzője az iskolaérettség megállapításának. Mivel csak kevés gyerek fejlődik teljes harmóniában a hét éves ritmus eszményi mivolta szerint, így csak kevesen „állnak majd készen” éppen akkor, amikor életkoruk szerint ott kellene tartaniuk. Némelyik gyerek már korábban „érett”, míg mások később lesznek csak azok. A legtöbbjük pedig vegyes érettséget mutat, vagyis ez azt jelenti, hogy részben már érettek, részben még nem! Nyilvánvalóan itt egy *dinamikus* folyamatról van szó, és nem statisztikai középről. A gyerek lényének azok a vonatkozásai, amelyeket a többivel összehasonlítva talán „eretlennek” ítélünk, részét képezik azoknak a rejtett lehetőségeknek, amik eddig még nem váltak valóra. A rejtett lehetőségek részei az individuum szellemi lényének, „Én”-jének. Mindaz, ami egy gyermekben rejlik, szellemi természetéhez tartozik, és ennek megfelelően kell tekintettel lenni rá.

6.1. Az óvodai gyermekcsoportok szervezésének elvei

A Waldorf-óvodák csoportjai életkorilag szándékosan mintegy egyharmad-egyharmad-egyharmad arányban foglalják magukban a három óvodai „évjáratot” (ezek az úgynevezett vegyes életkori csoportok). Ezzel egyrészt nem törik meg a család természetes közeget (testvérek), másrészt a felnőtt és kisgyerek között a nagyobb gyerekekben kitűnő közvetítőket találnak, akik a csoport szokásait, ritmusait, napirendjét is teljesen természetes módon hagyományozzák át – az utánpótlás által – az utánuk következőkre.

6.2. A nevelés személyi feltételei

A csoportot waldorf óvodapedagógusi képesítésű óvónő vezeti. Az óvónő által gyakorolt nevelési stílus, módszer is a gyerek utánpótlási képességére épül. Követendő mintát nyújt a mindennapokban a maga tevékenységével, cselekvés-soraival, érzelmeivel, gondolataival.

A csoportvezető óvónő megteremti azokat a valós helyzeteket, amelyekben a gyerekek saját igényeik szerint feltalálják magukat. Ha kívülről nem zavarják a gyerek önbizalmát, egyre növekvő önállósággal maga jelzi fejlődését: egyre több belső és külső aktivitást mutat, egyre jobban ő is követendő mintává válhat a többi gyerek számára. Mindez csírája egy későbbi, kreatív, az életben természetesen

eligazodó személyiség kialakulásának.

Az óvónő saját személyiségét állandóan fejleszti, ezáltal eleven példával jár elől. Az önneveléssel és önképzéssel igyekszik az óvoda mindennapi életét a „tenyerén tartani”. Fontos feladat a nevelő temperamentumának kiegyenlítődése, állandó figyelemmel tartása.

6.3. A nevelés tárgyi feltételei

Nagyon fontos, hogy a gyerekeknek elég ideje legyen arra, hogy a saját tempója szerint tudja felfedezni a világot, feldolgozni a tapasztalataiból származó élményeket, és elsajátítani a sokféle minőséget, különbözőséget mindegyik érzékszerv területén. A kisgyereket környező felnőtt világ felelőssége és egyben feladata, hogy biztosítsa az ingergazdag fizikális, pszichés környezetet és, hogy ne „csapják be” érzékleteiben:

– ezért fontos a természetes anyagok használata, a fajsúly és a felületi viszonyokat „tévésen” reprezentáló műanyagjátékokkal szemben.

A kisgyermek még nem rendelkezik kialakult temperamentummal. Fontos, hogy a körülvevő harsány, vibráló színek ne befolyásolják a temperamentum kialakulását, valamint az érzékszerveiken keresztül ne ingereljük őket feleslegesen.

A fantázia, kreativitás kialakulása érdekében a környező világ természetes tárgyait (ásványok, fadarabok, textíliák, gyapjuk, stb) valamint nem aprólékosan kimunkált több nyire a szülők és óvónők által készített játékokat használunk.

6.4. Az évkör, a hetirend és napirend kialakításának elvei

A Waldorf-óvodák az egész évet illetően is ismétlődő ritmusokban dolgoznak s ezen belül megvannak az évkörhöz tartozó havi, a heti és a napi visszatérő ismétlődések ritmusai is. A kisgyerekek saját testi ritmusai csak lassan válnak rendszeressé. A Waldorf-óvodapedagógia ezt a folyamatot úgy segíti, hogy a gyerek életét mindig ismétli, a tevékenységek rendszeresen visszatérnek.

Általában három év telik el az óvoda kezdete és az óvodáskor vége között. Elfogadott tény a vegyes életkorú csoportban, hogy minden gyerek máshol tart a fejlődésben, ezért tudásuk és képességeik nem lehetnek egyformák. Az óvónő bizalommal és szeretettel teli, bizonságot adó jelenlétével biztosítja a gyermekeket arról, hogy mindenkinek a maga fejlődési ritmusának megfelelően van elég idő, és mindennek eljön a maga ideje.

A Waldorf-óvoda tudatosan él a ritmikus ismétlés én-erősítő, szorongásoldó hatásával. A témakörök, tevékenységek, művészeti foglalkozások, munkák, ételek, mesék, verses-dalok ritmikus játékok visszatérnek évi, havi, heti és napi ritmusokban.

Egészséges változásban élhetik át a gyerekek az elfeledésből lassan felmerülő felismerést, az örömteljes várakozás szakaszainak végén a beteljesülést.

Amit azonban a gyerek a legközvetlenebbül átél az a mindennapok ritmusa.

a.) A nap ritmusa

Az egész univerzum és ennek szerves része a Föld is ritmikus mozgásokon, tevékenységeken alapul (cillagképek, égitestek mozgása, Hold mozgása és hatása a Földre, évszakok váltása, stb. Amikor az ember a világra jön elindul a légzés és a szívdobbanás ritmusa.

Amennyiben felborul bárhol az előbb említett ritmus, akkor jönnek a katasztrófák, betegségek. A waldorf pedagógia ennek a felismerésnek a keretében alakítja a ritmusait.

Biztos szokásrend, ritmikus ismétlődések tagolják - ugyancsak jelentős érzelmi biztonságot nyújtva - a Waldorf-óvodás mindennapi életét. Tudjuk, hogy a kisgyerek igényli az ismert és áttekinthető ismétlődésekkel tagolt napirendet - melyben természetesen mindig lehet helye a kivételeknek és kivételes alkalmaknak. De ahogy a család napirendjének a kisgyerek számára fontos az étkezések, a lefekvések és felkelések, a séták és más tevékenységek tagolt ideje, ugyanígy igényli ezt az óvoda rendjében is.

A waldorf pedagógia egyik legfontosabb feladata a gyermekek egészséges nevelése és a biztonságos szokásrend, az érzelmi biztonság kialakítása. A ritmikus ismétlődések, a tagolt napirend mindezeket segíti.

A napirend kiépítése az óvónő feladata, s ebben is természetesen nagymértékben vesszük tekintetbe a helyi igényeket, lehetőségeket és szokásokat. Mégis felvázolható egy napirend, amelytől egyéni eltérések lehetőségek lehetségesek. Ilyen kivételek azok a napok, amikor születésnapot tartunk.

A waldorf óvoda **napirendje** az alábbi elvek figyelembevételére szerint a következő:

Az óvoda a szülők munkaidejéhez többé-kevésbé alkalmazkodva nyit és zár. Nem túl korán, mert a gyerekek ki kell aludniuk magukat. Reggel negyed nyolc tájban az óvodánk már nyitva van, s fél kilencig lassan minden gyerek megérkezik. Ennek az időpontnak a betartását azért kérjük, hogy a minimális egyórás szabad játék ideje - mintegy fél tízig –minden gyermek számára biztosítva legyen.

Napirend:

1. Óvodába érkezés 7.15-től - 8.15-ig. (beiskolázás előtti évben 8 óráig)
2. Szervezett foglalkozások (szabadjáték, művészeti foglalkozások) 7.30-tól.
3. Reggeli kör (olajozás, ima, versek, mondókák, énekek) 9.30-kor.
4. Tízórai 10.00-kor .
5. Tevékenységek a szabadban 10.30-tól 12.00-ig.
6. Mesekör 12.10-től.
7. Ebéd 12.30-tól – 13.00 óráig.
8. Pihenés 13.00 – 15.00 óráig.
9. Uzsonna 15.00 - tól
10. Munkajellegű feladatok, hazamenetel 15.00 - 16.30 óráig.

A napirend kialakításánál ugyanúgy, mint a heti és havi ritmus tervezésénél is nagyon fontos a tevékenységek ritmikus kialakítása.

A napi tevékenységek, a nap ritmusai követik a lélegzés ritmusát, ami azt jelenti, hogy a tevékenységek mint a kilégzés és belégzés ritmikus váltakozása van jelen a mindennapokban.

b.) Heti rend:

A heti ritmus az aktuális művészeti programok szerint alakul.

1. Hétfő: Rajz
2. Kedd: Méhviasz gyurmázás
3. Szerda: Gyapjúkép készítés
4. Csütörtök: sütés
5. Péntek: Akvarell festés

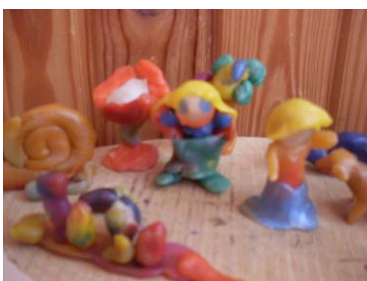
Az ünnepkörnek és az évkörnek megfelelően a heti művészeti feladatainkon kívül más alkotó tevékenységek is folynak a szabad játékidőben (mint pl. szövés, varrás, barkácsolás, nemezés, stb).

A hét művészeti tevékenységének összeállítása szintén a waldorf pedagógia szellemiségében történik, mely az aktuális tevékenység minőségi hatásait tartja szem előtt.

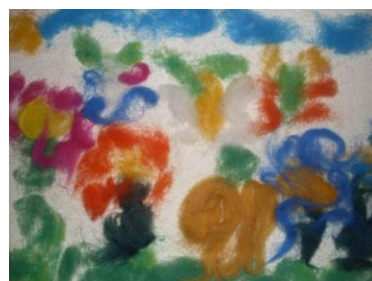
Hétfő: méhviasz kréta rajz.

Kedd: méhviasz gyurmázás.

Szerda: gyapjúkép készítés

Csütörtök: sütés

Napi háztartási munkák

Péntek: akvarell festés

Születésnapok

A napi ritmust nem tartjuk – kivétel erősíti a szabályt- amikor a gyermekek szüleivel való egyeztetés után születésnapot tartunk. A születésnap megünneplése nagyon fontos a waldorf pedagógia életében., mely nap arról a kisgyerekről szól. A többi gyerek ajándék meglepetés rajzot készít az ünnepeltnek, melyet a születésnap körben elhangzott mese után adnak át neki. Ilyenkor az óvónő a születésnap mesét követően a gyermek eddigi életéről egy visszatekintést ad, majd felköszöntik a gyermeket egy általuk készített ajándékkal.

c.) Havi rend:

Az ünnepkör az évkör (természet változása) és a magyar keresztény hagyományokra épül. Ennek függvényében havonta változik a mese, ének, vers és az ezt tükröző a játék, alkotó tevékenység és egyéb ünnepi programjaink.

1. Augusztus- szeptember – nyárutó, terménybetakarítás
2. Szeptember 29.- október Mihály napi ünnepkör
3. November 11.- Márton ünnepkör (Márton ünnep november 9-én)
4. December 6. - Szt. Miklós
5. December 21. - Spirál-járás
6. Január 6.- Három Királyok (Ünnepkör 7-től)
7. Február – Farsang
8. Március 28–tól Húsvét, „Nyuszi-les” 28-án
9. Április – Tavasz
11. Május – Mennybemenetel
12. Május-június – Pünkösöd
13. Június 15.– Nyárünnep

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

6.5. Az óvodai nevelés tervezése

Az óvodai nevelés tervezésénél alapvető, a waldorf pedagógia szellemiségére épülő kritériumokat vesszük figyelembe.

1. A példaképen és tapasztalatokon keresztül való folyamatok és tartalmak szemelölt tartása.
2. Figyel arra, hogy mindig az életkori sajátosságok és az individualitás szemelölt tartása legyen mérvadó a gyermek fejlesztésénél, ne legyen korai tanítás, mely árt a fejlődő gyermeknek.
3. Minden tevékenység tervezésénél a waldorf pedagógiára jellemző ritmusokon és minőségeken alapuló formákat választjuk, fenntartva a változatosság és figyelemfelhívó tevékenységek elvét.
4. Biztosítjuk a nyugodt kiegyensúlyozott légkört és figyelünk a változatos, „kedvteli” tevékenységek tervezésére és kivitelezésére.
5. Figyelünk és nem engedjük be a közösségbe a negatív példákat, a nem követhető rossz beidegződéseket, melyek testileg-lelkileg betegítenék a gyermekeket és az óvoda nevelő testületét.
6. Nevelésünk alapja a waldorf pedagógia „világ” és „emberképe”, mely tiszteletet és

tapasztalati úton szerzett lehetőségeket biztosít a természet (ásvány, növény, állat, ember) és az ember mindennapi életébe.

7. Szoros kapcsolatot tartunk fenn a természet és az ember mindennapi szükségletei között, s törekszünk rá, hogy ezek összefüggéseit megtapasztalhassa.
8. Figyelünk arra, hogy ne legyen magányos, zárkózott gyer, segítünk a feszültségek megkeresésében és feloldásában.

Ami a lényeg a waldorf pedagógia szellemiségében ezt nem csak leírjuk, hanem így is gondoljuk és így is cselekszünk!

6.6. *A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomán követését szolgáló dokumentumok:*

1. Személyi adatlap
2. Anamnézis (3 éves korig a gyermek fejlődése-szülői dokumentáció)
3. Gyermekek megfigyelés – fejlődési napló
4. Feljegyzések- a logopédus, fejlesztő pedagógus naplója

6.7. *Az óvoda kapcsolatai*

A Waldorf-intézményekbe való felvételnél az alapvető kérdés, hogy a szülők ismerik-e a Waldorf-pedagógiát s az intézmények működését legalább olyan mélységig, hogy világos képük legyen arról, milyen közegbe, környezetbe hozzák, adják gyerekeiket. Ehhez természetesen programok, cikkek, előadások hozzásegítik őket.

a.) A felvételi beszélgetést - mely az óvónők jelenlétében az egész családdal egyszerre zajlik - részletes, írásos anamnézis kitöltése előzi meg, amelyben a terhesség időszakától a születésen át az óvodába lépésig nyomon követhetjük a gyerek testi, lelki és szellemi fejlődését, megismerkedünk szokásaival, rokon- és ellenszenveivel, félelmeivel és örömeivel.

A szülők és az óvónők kölcsönösen egy bizonyos fajta együttműködést kell, hogy felajánljanak egymásnak - és elfogadjanak egymástól - a felvételi beszélgetésben. Ez az együttműködés természetesen a gyerekekre irányul és a gyerekek javát keresi.

A gyerek mindennapi öltözködésétől, táplálkozási és alvási szokásain át, játékaig úgy szólván minden testi és lelki mozzanat szóba kerül az óvónők és a szülők rendszeres beszélgetéseiben. A szülői esteken a szülők tovább ismerkednek a Waldorf-pedagógiával, maguk is átélhetik gyakorlati tevékenységekben mindazt, amit gyerekeik csinálnak napközben az óvodában.

A szülők, gyerekük beíratásával a Waldorf-pedagógiát tudatosan választják. Ezáltal sajátosan megjelenik a civil szektorbeli intézményfenntartói tevékenységben való részvétel követelménye (közhasznú cél támogatása adománnyal és személyes közreműködéssel). Az óvoda működtetése és fenntarthatósága érdekében szoros együttműködés és támogatás alakul ki a szülői közösség és az intézmény között, amelytől jogi szempontból elhatárolódik az óvodai nevelés: a gyermek és óvoda köznevelési jogviszonya közvetlenül nem kapcsolható össze a fenntartó tevékenységével és támogatásával.

A szülők intenzíven részt vesznek az óvoda fenntartásának mindennapi tevékenységében, mind gyakorlati, mind finansiális értelemben.

Továbbá

- a szülői esteken
- ünnepi előkészületeken
- a gyermekek óvodai környezetének rendbentartásában, felújításában, karbantartásában.
- játékok készítésében
- óvodán kívüli óvodai rendezvények szervezésében, lebonyolításában.

b.) Együttműködés az iskolával

-A kapcsolattartás folyamatos mind az iskola vezetésével, mind az alsótagozatos nevelőkkel.

Ezek a formák a napi és személyes formán kívül egymás rendezvényeire való meghívás és részvétel formájában is történik.

-Kapcsolattartás egyéb nevelési, oktatási, szakszolgálati és kulturális intézménnyel, mint Tolna Megyei Önkormányzat Pedagógiai Szakszolgálat Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Rehabilitációs Bizottságával való kapcsolattartás – fogyatékos gyermekeink miatt.

- Logopédiai foglalkozást tartó fejlesztő pedagógus hetente kétszer
- Eurythmia órát tartó szakemberrel éves szintű kurzusok szervezése
- Óvoda – egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartás. Minden család gyermekorvosával.
- Védőnői szolgálattal.
- Az óvoda dolgozói foglalkoztatás egészségügyi ellátásának megszervezése
- Szerződés kötés dr. Szatmáry László üzemorvossal.
- Gyermekélelmezési és étkeztetési Kft-vel való kapcsolattartás – gyermekek élelmezésének biztosítása.
- Más az országban és a régióban működő waldorf intézményekkel való kapcsolattartás - szakmai.
- Regionális konferenciákkal való együttműködés - szakmai
- Az országos waldorf szövetséggel való együttműködés – szakmai, szervezeti.
- Együttműködés a magyarországi waldorf óvodák közösségével - szakmai
- Kapcsolattartás és segítség az alakuló waldorf óvodák szülői köreivel.
- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat – Tamási Szabadság utca 38.
- Magyar Éllamkincstárral való kapcsolattartás
- Aranyalma Waldorf Iskola

7. Érvényességi rendelkezés

- A helyi nevelési program érvényessége:

A Waldorf Alapítványi óvoda nevelő és oktató munkája a helyi pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez,

amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges. Mivel a waldorf pedagógiai program az óvoda alapműködését támogatja, nem vállal fel többlet kötelezettséget.

-A helyi nevelési program módosítása:

A jelenlegi Waldorf Alapítványi Óvoda helyi programja a törvényi változásokig, valamint a helyi viszonyok megváltozásáig érvényes.

-A helyi nevelési program nyilvánossága

Megtekinthető az Óvoda székhelyén

Megtekinthető az Óvoda honlapján

8. Legitimációs záradék

JEGYZŐKÖNYV

Amely készült a **Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda OM:102301** nevelőtestületi ülésén

Ülés helye: 7090 Tamási Deák Ferenc utca 7.

Dátum: 2019. szeptember 1.

Ideje: 16:30 órakor megkezdődött.

A nevelőtestületi ülésen jelen vannak:

dr. Hóborné Füredi Mária, Király Katalin, Hirt Nóra, Harsányi Edina

A jegyzőkönyv egyben jelenléti ívként is szolgál.

Napirendi pontok:

1. A Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda Pedagógiai Programjának felülvizsgálata
2. A felülvizsgált helyi program megismerése, véleményezése, elfogadása.

**A nevelőtestületi tagok egyszerű többséggel az alábbi Határozat számon:
WAO./2019. 09. 01.**

a következő határozatot hozta:

1. Áttekintettük és megismertük a Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda OM: 102301 Nevelési Programját.
2. A jelenlévők megismerték és véleményezték a programot, melyben nem kívánt semmiben változtatni.
3. A nevelőtestület tagjai nyilvános szavazással egyhangúlag elfogadta a Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda Nevelési Programját.
4. Az ülés befejezésének időpontja 18:00 óra

Kelt: Tamási, 2019. szeptember 1.

Ph:

.....
dr. Hóborné Füredi Mária   Király Katalin   Hirt Nóra   Harsányi Edina
nevelő testületi tagok

Határozat számon: WAO./2019. 09. 01.

A nevelőtestület egyhangúlag javasolta a Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda OM: 102301 (cím: 7090. Tamási Deák F. u. 7.) vezetőjének, hogy az Óvoda Nevelési Programját nyilvánosságra hozza, az érintett családok körében.

dr. Hóborné Füredi Mária óvoda vezető

.....
Király Katalin

Hirt Nóra
nevelő testületi tagok

Harsányi Edina

Ph:

.....
dr. Hóborné Füredi Mária óvoda vezető

Kelt: Tamási, 2019. szeptember 1.

A helyi, Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda óvodai nevelési programot

A fenntartó elfogadta és jóváhagyta:

P. h.

.....
Harsányi Edina kuratórium elnöke

Dátum . Tamási, 2019. szeptember 1.

Nevelőtestület változtatási javaslat nélkül elfogadta és jóváhagyta:

P.h.

.....
a nevelőtestület tagjai

A Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda Nevelési Programja elfogadásra került.

Ph:

.....
Óvoda vezető

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

Nevelőtestületi jóváhagyó nyilatkozat

A nevelőtestület döntéséről készült jegyzőkönyv, mely a: WAO./2019. 09. 01. számú határozatával elfogadta a helyi nevelési programot,

Keltezés: Tamási, 2019. szeptember 1.

P. H.

.....
intézményvezető

A pedagógiai program jogszabályi háttere

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény

277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről

229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról

134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központtól

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

Fenntartói jóváhagyó nyilatkozat

Jelen pedagógiai programot a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26. § (1) bekezdése értelmében a Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda helyi Nevelési Programja, a fenntartóra többletkötelezettséget nem igényel.

A Tamási Waldorf Pedagógiai Alapítvány (7090 Tamási Páva u. 5.), mint az intézmény fenntartója egyetértési jogkört gyakorolt.

Aláírással tanúsítom, hogy a fenntartó döntésre jogosult vezetője a pedagógiai program fenti rendelkezéseivel egyetért, azokat jóváhagyja.

A fenntartó ..... számú határozata a helyi nevelési program jóváhagyásáról, kelte: ....., ... intézményi iktatószámom.

Kelt: Tamási, 2019. év szeptember hónap 1.

Ph:

.....
fenntartó képviselője

**A Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda (OM: 102301) Oktatás-nevelés pedagógiai feladatai
a nyolc kompetencia szempontjai szerint**

	Területek	Feladatok
1.	waldorf óvoda pedagógiai irányvonalai	<p>-metakommunikatív jelzésekben, inger gazdag, sok érzékszervet igénybe vevő környezet, utánpótlás, tevékenységben megvalósuló tanulás, szeretetteljes együttléte, érzelmi biztonság, gyermek belső vezéreltsége, gyermek egyéni fejlettségének figyelembevétele, életünket és világunkat átszövő összefüggések érzékelhetővé és tapasztalhatóvá tenni a gyermek számára, Az óvónő saját személyiségét állandóan fejleszti, ezáltal eleven példával szolgál a fejlődésben lévő gyermekek számára.</p> <p>-A Waldorf-óvónő rendszeres visszatekintést végez: mérlegeli, végig gondolja, hogy elképzelései milyen formában váltak valóra.</p> <p>A visszatekintés több szintre vonatkozik: a napra, az adott ünnepszakra, a gyermekek egyéni fejlődésére. Szomatikus orvosi szempontoktól kezdve, a lelki és szellemi állapotra, az alkat és temperamentumbeli beágyazódottságot, a családi helyzetig mindaz szóba kerül, ami egy gyermek szempontjából további fejlődését illetően lényeges lehet.</p>
2.	gyermek személyiségének alakulása, egyéni bánásmód érvényesülése, hátrányos helyzetű, sni-s, beilleszkedési, tanulási, magatartás problémák segítése	<p>-A nevelő nyitott, járatos az embertani ismeretekben – elméletben és gyakorlatban egyaránt –, képes az egyedi, az általánostól eltérő különös megfigyelésére, nincsenek előítéletei s így felfogja a gyerekből érkező, szükségleteiből fakadó felhívásokat.</p> <p>- Pedagógiai fejleszt! munkájának alapelveként kívánja tenni az utánpótlást, amely az óvónő szeretetteljes mintaképpel szolgáló tevékenységét követi. El akarja érni, hogy az óvónő ne direkt utasításokkal vezessen, hanem figyelmes, gondozó vezetéssel gyakoroljon, ami a gyermeki személyiség még hiányzó belső vezéreltségét helyettesíti.</p> <p>- Segíteni kívánja, hogy a gyermek a benne működő természetes erőket szabadon tudja fejleszteni: érzékelésben, utánpótlásban, játékban és egyéb tevékenységekben. növeli a gyermek fantáziáját és az alakító tevékenységek belső aktivitását. (személyiség önfejlesztő erői)</p> <p>- A nap szervezésével (napirend) lehetőséget akar adni arra, hogy a gyermek érzékeit és cselekvési lehetőségeit</p>

		<p>kihasználva, jó szokásokra tegyen szert – az akarat nevelésével, erősítésével s nem megtörésével.</p> <p>- Lehetővé akarja tenni, hogy a gyerekek az értelmes és áttekinthető tevékenységeket átélhessék és utánozhassák, el akarja érni, hogy így kerüljön a felszínre az átélés és cselekvés összefüggésében az értelmi képesség és felfogó erő.</p> <p>- El akarja érni, hogy a gyerek a nevelőt tekintse példaképül, erkölcsi minőséget juttasson átélésbe és a tevékenykedésekbe; így kerüljön kapcsolatba az erkölcsiséggel anélkül, hogy az mint szabály vagy külső előírás nyomasztóan hasson s ugyanakkor hatástalan maradjon.</p> <p>- Célja, hogy a gyerek a többi gyerekkel együttműködve szabad játék során megtanulja egyénileg továbbfejleszteni azokat a képességeit (intelligencia, fantázia, átélés, kezűgyesség, szociális magatartás), melyeket elsajátított. Fel akarja ébreszteni a gyerek lassan tudatosává váló érzékenységét szociális környezetén (a csoporton, a családon) belüli felelőssége iránt, és el akarja érni, hogy megtanuljon az elforduló feszültségeken felülkerekedni.</p>
3.	gyermekközösség alakulásának segítése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs, csoportirányító tevékenység.	<p>-Játékközben kipróbálhatja és megtapasztalhatja a megfelelő viselkedési formákat játszótársaival, és így fejlesztheti szociális képességeit. A Waldorf-pedagógia összefüggést lát a gyerek játék közben megjelenő magatartása s majdan a felnőttkori munkához kapcsolódó magatartása és életvitelének között.</p> <p>-Célja, hogy ebből az „átfutó melegből”, amely erőként lép fel a gyerek játékában és jelzi valódi belső aktivitásának teljes kielégítését, minél többet mentsen át a későbbi életszakaszokra is.</p> <p>-Az óvoda családjai különböző társadalmi és kulturális háttérrel rendelkeznek. családokkal programok, melyek segítik az óvodán kívüli együttléteket és elfogadást.</p>
4.	Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósulásukhoz kapcsolódó önreflexiók	<p>A Waldorf-óvoda pedagógusai jelentősen és munkát szánnak arra, hogy következetesen és állhatatosan megformálják és kidolgozzák a maguk munkájának tervszerű keretét, figyelembe véve a napok, hetek ritmusát, a legapróbb részmozzanatokat és módszertani lépéseket az egész év folyamataiban.</p> <p>Az óvónő rendszeres visszatekintést végez: mérlegeli, végig gondolja, hogy elképzelései milyen formában váltak valóra.</p> <p>A visszatekintés több szintre vonatkozik: a napra, az adott ünnepszakra, a gyerekek egyéni fejlődésére. Általában az óvónő saját magának naplót vezet a tapasztalatairól, megfigyeléseiről, s a problémás helyzetekről. Ezek a feljegyzések azért fontosak, mert a csoportvezető óvónő-</p>

		től elvárható, hogy a gyerek fejlődési szintjét, problémáit, lehetőségeit folyamatosan kövesse az óvodaérettség és a iskolaérettség között.
5.	Ismeretszerzés, a tanulás támogatása	<p>A kisgyerek érzékleiben él. Minden, ami a környezetében történik, akarva-akaratlanul hatást fejt ki rá. A látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek irányítják és vezetik tapasztaló, megismerő tevékenységében. Ez vonatkozik a gyermeket körülvevő pszichikus világra is.</p> <p>Ha szeretettel, figyelemmel, örömmel, pozitív érzéssel és gondolattal vesz körül a kisgyereket, akkor az kedvezően hat az ő érdeklődésére, az érzékelés intenzitására.</p> <p>A lelki képességek sora a gondolkodást, az érzést és a cselekvésben megnyilvánuló akaratot, motivációt illetően ellenkező irányulást mutat a felnőtt és az óvoda viselkedésében.</p> <p>Az kisgyerekkor tanulásának legfőbb formája az önkéntelen figyelem által vezérelt spontán utánzás.</p> <p>A kisgyerek nem a s z ó b ó l t a n u l, hanem a szemlélődésből, tapasztalatból, cselekvésből.</p> <p>A fejlődés folyamán változó játékformák megfelelő játékeszközöket igényelnek. (gyereki fantázia, szociális képességek)</p>
6.	Pedagógiai folyamatok és a gyermek személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése	<p>Az óvónő rendszeres visszatekintést végez. A visszatekintés több szintre vonatkozik: a napra, az adott ünnepszakra, a gyerekek egyéni fejlődésére.</p> <p>A nevelő külső rálátással szemléli a gyermeket. Az antropozófiai alapokon nyugvó gyermekmegfigyelés adja számára a lehetőségeket. A nevelő élő, belső képet alakít ki a gyerekről.</p> <p>A szülők és az óvoda pedagógusai kölcsönösen egy bizonyos fajta együttműködést kell, hogy felajánljanak egymásnak és elfogadjanak egymástól.</p>
7.	Kommunikáció és szakmai együttműködés, probléma megoldás	<p>A gyerekeknek szüksége van arra, hogy a környezetében beszélt „anyanyelvét” minél biztosabban tanulja meg.</p> <p>Különös hangsúlyt élvez a Waldorf-óvodában az a szókincs, amely segíti a belső képek kialakítását! (eredeti népmesék) szókincse képei – és felidézi a fogalmak érzelmi töltését, amely mindig sokszínű és többrétegű. Jó, ha a gyerekek csak sejtik a szavak jelentését, – de az érzelmi töltés ilyenkor is jelentős – és majd idővel tisztul az</p>

		értés. Az óvónők nagy értékűnek tekintik a gyerek alakuló világképét.
8.	Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért	<p>A Waldorf-óvoda a gyerek ismeretéből – életkoronként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek felismeréséből – kiindulva biztosítja a kisgyerek számára az egészséges fejlődést, az egészséges életmódot. A Waldorf-pedagógia filozófiai háttérrel Rudolf Steiner által a századelőn kidolgozott emberismeret, az úgynevezett ANTROPOZÓFIA (Antroposz-szófia <görögül> = az emberre vonatkozó bölcsesség).</p> <p>Minőségpolitikában meghatározásra kerül az óvoda sajátos arculata, valamint legfontosabb céljai. A minőségpolitikát a helyi Minőségirányítási program tartalmazza, mely a Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda helyi programjára épül.</p>

Az iskolaérettségi kritériumok összefoglalása óvodánk pedagógiai programjának célkitűzéseként

A Waldorf-óvodából kilépő gyerek erre irányuló külön erőfeszítés nélkül iskolaérett, ez általában a hetedik életév folyamán következik be. Ez az érettség megnyilvánul mozgásában, játékában – annak sokféle fent felsorolt formájában – a szociális életében és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, valamint a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasságában.

A./ FIZILAI FEJLŐDÉS:

A fizikai, testi változások a legszembetűnőbb jelei az iskolaérettségnek, melyek ebben az életkorban radikálisan jelentkeznek a gyerekeknél:

A test arányai megváltoznak, s ennek következtében a gyerek fizikai képességei is. Nem csupán a nagy, aktív mozgásokban jelennek meg új elemek, mint például az, hogy tud szökdecselni, fél lábon ugrálni, labdát dobni és elkapni, masszírozni, hanem a legaprólékosabb mozgásokban is finomodik az ügyessége, tud már csomót és masnit kötni, gombolni, varrni.

1. Testi arányok és jellemzőik:

Személyes eltéréseket számításba kell venni, de általában a fej- test arány a következő módon változik:

1:4 a hároméves kisgyereknél

1:6 a hét éves gyereknél

1:8 a felnőttél

ezek a számok azt jelentik, hogy pl. a felnőtt feje 1/8-ada az egész test hosszúságának.

A fejet is beleszámítva.

Az ötödik év vége felé eltűnnek a „babahurkák” és a pocak. Az első megnyúlásnak a 6. év vége felé kell megtörténni és az iskolaérett gyermeknek a következő testi képességek birtokában kell lennie:

a/. a fül felső pontját az ellenkező kézzel érinteni tudja

b/. kiválik a nyak és a derék egyértelműen van nyaka és dereka, ami azt jelenti, hogy a ritmikus rendszer érlelődik és képessé válik a feladatok-utasítások elfogadására. (pl. tornafeladatok elvégzésére.)

c/. egyértelműen megjelenik a csukló és a térd

d/. lábboltozat emelkedik

e/. az arcvonások individualizálódnak Ez függ attól, hogy mennyi gyermekbetegségen esett át.

f/. megjelenik az „S” formájú kanyar a gerincoszlopban.

2. Fogváltás:

Iskolaérett gyermeknél legalább már egy fognak hiányoznia kell. A fogváltás a hátsó 6-os őrlő fogak megjelenésével kezdődik. Ha az egyik vagy mindkét szülő esetében a fogváltás későn kezdődött, ne ez a szempont legyen a döntő az iskolaérettség megállapításában.

3 Fizikai képességek:

Az iskolaérett gyermeknek mindent tudnia kell az itt felsoroltakból. Ezeket a megfigyeléseket spontán játéknál kell megfigyelni, nem tesztekkel.

- tudjon egyenesen menni előre
- tudjon egy nagy labdát eldobni és elkapni
- tudjon fél lábon állni, váltva mindkettővel
- tudjon szökdécselni
- tudjon masírozni, azaz úgy sétálni, hogy az ellenkező láb és kéz elől legyen
- a lépcsőt váltott lábbal járja
- csomót és masnit kötni
- cipzárt le és felhúzni, gombot begombolni

- finom ujj mozgással feladatokat elvégezni / varrni, szőni, újj játékok, stb.
- valamelyik oldal dominanciájának kialakulása /véglegesen 9. éves korra alakul ki / kéz, szem /
- se nem nyugtalan, se nem letargikus
- kézfogásnál a hüvelykujja külön álljon

B. SZOCIÁLIS ÉS ÉRZELMI FEJLŐDÉS

Játékban a következőket lehet megfigyelni:

A szociális viselkedésben is fejlődés tapasztalható:

A gyerek belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest. A játéka céltudatos és tervezett, a tárgyakhoz való kapcsolódása megváltozik, konkrét célokra inkább a speciálisan erre készített eszközök megfelel"ek számára. A barátságai már hosszabb ideig tartanak, elfogadott tagja az egész csoportnak. Arra is van már érzéke, önuralma, hogy a másoknak szót fogadjon, ajánlott tevékenységbe is be tud kapcsolódni. A gyerek belső egyensúlya engedi, hogy a különböző helyzetekhez alkalmazkodjon. Képes arra, hogy utasításokat hajtson végre, kötelességeket vállaljon, melyeknek teljesítése örömet szerez neki és önbizalmát növeli.

Gondolkodásában is új tartalmak jelennek meg:

Az iskolaérett gyerek képes igazi kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára, valamilyen feladatra, tárgyra, összefüggésekben gondolkodni, valamit pontosan megmagyarázni, folyamatosan tisztán beszélni. A gyerekben kialakul az ok-okozati gondolkodás, helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatossá válik. Mindezek képessé teszik őt arra, hogy a későbbiekben új gondolati struktúrákat fogadjon be.

Most már várja az iskoláskor tanulási formáit.

Továbbá: iskolaérett gyerek:

- kifejleszti érzékét a többiek szükségletei iránt, szociális figyelem,
- másokért, másoknak csinál dolgokat
- céltudatos játék, kitalálás, tervezés megvalósítás
- nincs szüksége tárgyakra, mert inkább elképzelni tudja a dolgokat
- belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest
- barátságai tartósabbak, tovább tartanak
- állatokat jelenít meg / kutya, macska, ló, stb. lesz /, ez azt jelenti, érzéke lett arra, hogy szót fogadjon valakinek

Más szociális és érzelmi képességek:

- tud ajánlott tevékenységekbe bekapcsolódni
- képes saját evését, ivását, mosakodását, Wc szükségleteit ellátni
- képes egy felnőtt irányítását elfogadni és különböző helyzetekhez alkalmazkodni
- képes utasításokat végrehajtani, kötelességet vállalni
- nem függ egy-egy bizonyos tárgytól, szokástól /pl. cumizás
- nem mindig agresszív, vagy áldozat
- majdnem mindenki /gyerek is !/ akceptálja

C/. AKARATFEJLŐDÉS RAJZOLÁSBAN, FESTÉSBEN:

Akaratfejlődés:

- tevékenység önkéntes
- rajzolásnál a gyerek teljesen beleolvad a mozgásba az aktivitás gesztusával
- spirál és cikk-cakk formákat csinál
- festés: a folyamat a legfontosabb,
- víz-sár szakaszai / karcolások megmaradnak /

Fantázia időszaka:

Alkotó tevékenységeiben is megfigyelhetjük az érettség jeleit:

Rajzaiban törekszik a tudatos komponálásra, figyelme a vonalról a felületre, a színekre helyeződik át, részletesebben kidolgozott emberformát rajzol, rajzaiban megtalálható a szimmetria.

A gyermek fantáziája teljesen beleolvad az aktivitásba és ebből a formába / pl. ebből egy pillangó lett /

Iskolaérett gyermek:

Tudatos felépítés a rajzban-kompozíciója van a képnek

A gyerek céltudatos lett, érdekes formákat, speciális effektusokat keres

A festmények egy időre keményebbek, nem lesznek olyan szépek, egy idő után újra változik.

Szimmetrikus mintákat szeret /a festésben és rajzolásban is!

A képek tartalma főleg a rajzokban:

- emberábrázolás kifejlődött / fej érzékszervekkel, törzs, végtagok a törzs legérettebb változata háromszögletű formában jelenik meg. A nyak és más részletek jelennek meg.
- A figyelem a vonalról áthelyeződik a felületre és színekre / pl. a ruhákat már mintával látja el /.

Összegzés: az iskolaérett gyermek:

- két oldalú szimmetria
- az agyfélteke kialakul, megjelenik a kettősség
- szimmetrikus házakat ábrázol fákkal, virágokkal mind a két oldalon vagy a lapot 2 részre felbontja
- fogváltás képek: hangsorszerűen dróton ülő madarak
- van olyan, hogy fent és lent
- a diagonálist is használja
- emberek és házak a földön nyugszanak

D./ LELKI ÉLET – GONDOLKODÁS – ÉRZÉS – AKARAT:

1. Akarat: érettség jelei:

- céltudatosság lép fel játékban, rajzolásban, festésben, kézimunkában
- felismeri önmagát, mint teremtőt, érzékeli, hogy van különbség a tervezett és elkészített között, eltérés az eredmény és a kívánság között.
- A fogváltás időszak: az első pubertás időszakhoz nagyon jellemző érzések – magányosság – képtelenség - unatkozom.
- Nagyon fontos stádium – lépcsőfok – csak ez vezethet a természetes respekthez, felnéz a felnőttre – vágyik egy tekintélyre – új szinten mintára.
- végtagjait erősen használja, nagy aktivitással szeret bútorokat, súlyos tárgyakat mozdtítani. Szeret minden rendelkezésre álló játékkendőt felhasználni
- a gyerek imád futni – versenyfutás – ismét a céltudatosság megjelenése

2. Érzelmi élet – az érettség jelei:

Érzelmi élete is sokkal összetettebbé válik:

Szereti elmesélni álmait, szeret sugdolózni, titkot tartani; mindez azt mutatja, hogy kezd különbséget tenni a külső és a belső világ között, a kívánság és a valóság között. Érzelmait jobban kezeli, kevésbé adja át magát viharos érzéseknek, nyugodtabbá, kiegyensúlyozottabbá válik. Vágyik arra, hogy a felnőttben követendő és követhető tekintélyt lásson, akit szeretetből megajándékozhat bizalmával.

- a nagyon viharos – pubertás körüli – időszakot nyugodt időszak követi
- érzelmeit jobban kezeli, kevesebb szüksége van a felnőtt beavatkozására
- szeret ajándékokat becsomagolni – általa készített csomagolással
- imádja a humort, szójátékokat, verseket, buta szövegeket
- lehet, hogy gyorsabban mondja a verset a csoporthoz képest, vagy a dal végén tartja a hangot.
- szeret sugdolózni és titkokat tartani / különbséget tud tenni külső és belső között /

- szeret álmokat elmesélni, a lelke egy lépéssel beljebb mozdult. Ha az álmokat akarja mesélni, ez nem a felnőtt utánzása vagy meseszerű, hanem komoly dolog. Vigyázat: ne kérdezd meg a gyermeket, hogy mit álmodott?

3. Gondolkodás

Gondolkodásában is új tartalmak jelennek meg:

Az iskolaérett gyerek képes igazi kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára, valamilyen feladatra, tárgyra, összefüggésekben gondolkodni, valamit pontosan megmagyarázni, folyamatosan tisztán beszélni. A gyerekekben kialakul az ok-okozati gondolkodás, helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatosává válik. Mindezek képessé teszik "t arra, hogy a későbbiekben új gondolati struktúrákat fogadjon be.

Most már várja az iskoláskor tanulási formáit.

- kognitív érettség jelei
- kialakul az ok – okozati gondolkodás: / ha, mert, pl., azért, /
- szeretne mindent összekötni gondolatokkal, fogalmakkal
- múlt idő használata – helyes ragozással-kialakul
- imád tervezni, megkülönböztetni, összekötni
- imádja a humort, nagyon egyszerű kérdéseket feltenni. Nem nekünk kell találós kérdéseket feltenni, hanem ők találják ki
- emlékezet tudatosává válik, ha kéri vagy Ő akarja, tud meséket, verseket, dalokat felidézni
- folyamatosan és tisztán beszél, gondolatokat könnyen, jól, pontosan meg tud magyarázni
- szabadon vállalt munkára – valamire – 10-15 percig tud koncentrálni

4. Képalkotás:

nem függ tovább játékában a tárgytól / nem kell mindent odavinni pl. ha házat épít / inkább meséli a játékát.

- Fontosak számára a beszélgetések és a viták.
- most képesek igazi kérdések felvetésére. Nem csak miért – miért összefüggésekben beszél arról, ami érdekli

HATÁRESETEK:

Mire kell itt gondolni?

- a fiúk általában később érnek, mint a lányok
- az éretlenség az iskolában úgy mutatkozik, hogy kevés az érdeklődés .- vagy hiányzik, ugyanígy a koncentráció
- ritmikusan ismétlődő munkára képtelen – pl. hangszeren gyakorolni, játékban, kézimunkában kerüli ezeket a situációkat
- fiatalabb gyerekekről elfelejtkeznek a szociális életben, ez csak a 3. osztályban tűnik fel, még erősebbé válhat 12 éves korban
- ha nehézség van az írás, olvasás elsajátításában, fiatalabb korban keményedik, később esetleg lehet enyhíteni

- ha egy gyermek mindig fiatalabb az osztályban, soha nem lehet vezető, még ha van is belső ereje és biztonsága. FONTOS, HOGY KIRÁLY LEGYEN!
- az első osztály összetételénél figyelembe kell venni, hogy kor szerint, hogyan fér bele a gyerek. Milyen osztályt szeretnék - fiatalabb vagy idősebb korosztályt

A kisgyerek tehát elsősorban utánnézéssel tanul s ehhez követendő mintákat kell látnia, és átélnie maga körül.

Waldorf-Óvodánk szervezete és működése

1) Óvodai nyitva tartás

a) Napi 9. 15 órát tart nyitva.

A magyarországi Waldorf-óvodák többsége napi legfeljebb 8 órás nyitva tartással működik. A Waldorf-pedagógia a kisgyermek igényeihez igazodva ideálisnak tartja, hogy a délelőtti óvodai tartózkodás után a gyermek visszatérhessen személyes élete színterére, a jól megszokott családi otthonba.

Waldorf-óvodánk a napi 8 órát meghaladó nyitvatartás mellett döntött, mert az otthoni pihenés nem lehetséges, így a gyerek délutáni elhelyezését az óvoda magára vállalja. Az óvodák a pedagógiai program szerinti szünetek ideje alatt zárva tartanak. A szünetek munkanapjai az óvodapedagógusok számára nevelés nélküli munkanapok: a szünetekben látják el nevelésen felüli egyéb munkaköri feladataikat, illetve veszik igénybe rendes szabadságukat.

2) Munkavállalói jogviszony:

A tamási Waldorf Alapítványi Óvodában az alkalmazotti létszám, munkakörök, a munkakörök betöltéséhez szükséges szakképzettségek

Délelőttönként, egy óvodapedagógus szakképzettséggel, és Waldorf-óvodák Nemzetközi Szövetsége által elismert Waldorf-óvodapedagógiai elméleti és gyakorlati képesítéssel, valamint a pedagógiai munkát segítő „gazdasszony” (dajka) látja el a feladatokat.

Délutáni ellátást nyújtó óvoda vagyunk, így a törvényi előírások figyelembe vételével, egy szakképzett óvodapedagógus látja el a feladatokat.

Az intézményvezetői megbízás feltétele, hogy az óvodapedagógus rendelkezzen intézményvezetői szakképzettséggel és Waldorf-óvodapedagógiai képesítéssel. Az óvodák a vezetői megbízás során pályázati eljárást is alkalmazhatnak.

Az intézményvezetői munkakörre előírt kötelező óra-kedvezményrel a Waldorf-óvodánk nem él.

a) Óvodapedagógusok

A Waldorf-pedagógia alapvetően fontosnak tekinti, hogy a nevelői munka mellett a gyerekek maguktól a pedagógusoktól kapják meg a gondoskodás minden formáját.

Az „anyai” gondoskodást, gondozást a Waldorf-óvodában az óvodapedagógus és az ott feladatot ellátó segítő tudatosan magára vállalja, ez meghatározó része nevelői tevékenységünknek, a gyerekekkel való kapcsolatunknak. A csoport munkáját folyamatosan és egy időben két ember látja el. Az óvodánkban, mivel egy óvónő dolgozik délelőtt a segítő gazdasszonnyal mindent aprólékosan megbeszélünk.

b) Egyéb munkakörök, technikai létszám

önkéntes szülői közreműködéssel.

Az óvodánk és fenntartónk saját lehetőségeinkhez mérten döntenek el és szabályozzák, hogy milyen módon gondoskodnak az egyéb, nem pedagógus munkakörök ellátásáról.

Gazdasági, munkaügyi feladatokat megbízási szerződéssel könyvelő végzi.

c) Egyéb rendelkezések

Az óvodapedagógusok kötelező óraszám

egész napos óvodában: heti 32 óra.

a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény lehetőséget ad az óvodavezető kötelező óraszámának eltérő alkalmazására. Jelen esetben heti 30 óra.

A napi teljes munkaidőből fennmaradó részt a pedagógusok napi esetmegbeszéléssel és a következő nevelési napra történő előkészületekkel töltik.

Munkaköri feladatok

Az óvodapedagógusok munkakörükbe tartozóan ellátják:

- a dajka munkakörbe tartozó teendőket nyitva tartási időben,
- a nevelési program szerinti esti programok, hétvégi ünnepek, az óvoda mindennapi életével kapcsolatos, nyitva tartási időn túli tevékenységeket, ideértve: az óvodai foglalkozásokhoz szükséges eszközök, alapanyagok, élelem, tisztítószerek stb. beszerzését, az évszakasztal, játékok, bábok, óvodai díszek készítését és ezek alapanyagainak beszerzését (vásárlás, gyűjtés), illetve mindezek időszakos megújítását, az óvoda díszítését,
- rendszeres a szülői és pedagógiai estek előkészítését és megtartását, az egyes szülőkkel folytatott megbeszéléseket szükség szerinti családlátogatásokat,
- a rendszeres óvodapedagógiai megbeszéléseket, konferenciákat óvodán, régión, országon belül.
- Az óvodapedagógusok a feladatokat egymás között megosztva, illetve együttesen végzik. Általában az egyik óvodapedagógus vállalja az intézményvezetői munkakör betöltését. A munkaköri többletfeladatokat a pedagógusok a nevelési időszakokban munkaidejükön felül, illetve az óvodai szünetek nevelés nélküli munkanapjaira ütemezetten végzik, a túlmunka elszámolása az óvodai szünetekkel biztosított.

3.) Óvodai jogviszony:

Az óvoda azon családok gyermekeit veszi fel, akik a felvételi elbeszélgetés alkalmával a waldorf pedagógia lényegének és emberképének ismertetése után el tudják fogadni Rudolf Steiner antropozófiáján alapuló szellemiséget.

Az óvodai felvétel elnyerése nem lehet pénzügyi előnyök függvénye.

Az esélyegyenlőség megteremtése érdekében olyan családok gyermekeit is befogadjuk, akik nem képesek az óvoda működéséhez szükséges teljes anyagi keretet előteremteni. A gyermekek az oktatási törvény szerint az aktuális tanév októberéig 3. életévüket betöltve járhatnak ténylegesen óvodába. Az év közben harmadik életévüket betöltött gyermekek a következő év szeptemberétől vehetik igénybe az óvodai ellátást. Mindez a waldorf pedagógia szellemiségét tükrözi, így addig az óvónő a szülővel egyeztetve beszoktatást végez a gyermek lelki egészségének megőrzése érdekében.

A waldorf óvodánk meghatározott létszámban, amely maximum a mindenkori létszám 10%-a, befogad fogyatékos gyermeket is. (lásd alapító okirat-működési engedély)

Az óvoda a foglalkozásokat, napi, heti és havi ritmusát, a működés folyamatait a szülőkkel még a felvételi elbeszélgetések folyamán ismerteti.

Mindez a waldorf pedagógia szellemiségét tükröző cél, az idejártó gyermekek közös érdekét szolgálja.

Óvodánk a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, a három évet.

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt.

Gyermekétkeztetés

Óvodánkban a pedagógiai elvekkel összhangban hangsúlyos, hogy az ételeket a pedagógusok és a gyerekek közösen készítik el, és az így elkészült ételeket fogyasztja mindenki a közös étkezésen. Az ételek ennek megfelelően egyszerűen elkészíthető.

Óvodánk melegítőkonyhával rendelkezik, mely a foglalkoztató hellyel egy légtérben van, így a tízórai elkészítéséhez a feltételek biztosítottak.

Ebéd készítéséhez nem alkalmas sem a tárgyi, sem a személyi feltételek. A tízórai elkészítésénél igyekszünk gabona alapú élelmiszerkészítményeket zöldségeket és gyümölcsöket felhasználni.

Gabona naptár

A gabona a Nap növénye, hiszen a legintenzívebben érleli a fényével és annak minden erejét magába szívja. Az első gabona elfogyasztása számos kultúrában rituális jelentőségű és kis szertartás kíséri. A gyermek az első gabonától már teljesértékűen táplálkozik, vagyis a hozzátáplálás új korszakába lép.

A gabonafélék és a hét napjai

A gabonaétkeket Rudolf Steiner helyezte új perspektívába. Steiner nagy érdeklődéssel fordult az ősi kultúrák és a népi hagyományok felé, tőle származik a gabonafélék bolygókhoz, és ezáltal a hét napjaihoz való társítása. Steiner szerint, ha egy gabonát a saját napján, vagyis a vele analógiában álló időszakban fogyasztunk, jobban hasznosul és jobban érvényesülnek kedvező hatásai.

A gabonák ilyen rotációs alkalmazása azonban a 40 napos nagybőjti időszakban is előfordult, így a kereszténységhez köthető. Az asztrológia tudománya azonban magyarázatot adhat, mi alapján kapcsolódnak a típusok az egyes égitestekhez. A felosztást szemlélve az anyatermészet legalapvetőbb analógiáiba, és ezáltal az univerzum működésének magjába nyerhetünk bepillantást.

• **Hétfő, Hold** :*rizs* – a Hold a vizeket szabályozza, színe a fehér, a rizs vízben növe, hófehér magot rejtő.

• **Kedd, Mars** :- – az árpa gyulladáscsökkentő, izomerősítő, energiát adó, a Mars témája a tűz, az energia és az ártó tűz, a gyulladás.

- **Szerda, Merkúr: köles** – a köles a legapróbb szemű gabona, a Merkúr a legapróbb dolgokat, így a gyermekkort képviseli.
- **Csütörtök, Jupiter : rozs** – a legnagyobb zivataroknak és viharoknak is ellenálló, a viharistenek uralma alatt.
- **Péntek, Vénusz :zab** – a zab sokáig zöld, látványos, szép, vitalitást, erőt adó gabona, amely jó hőtermelő is, innen a vénuszi kapcsolat.
- **Szombat, Szaturnusz :kukorica** – számos védőréteggel rendelkezik, ezért az aranyló kincs épp annyira zárt, miként a Szaturnusz energiái.
- **Vasárnap, Nap: búza** – aranykalású, az Oroszlán havában beérő növényünk, melynek ura a Nap.

A hét minden napján más gabonát enni, a Waldorf-módszer része, és kapcsolatban van a napok „ kozmikus energiáival”. A gabonanaptár változatossá és érdekessé teszi az étkezéseket és a mindennapi főzést.

A déli ebédet a város gyermekintézményeinek konyhájáról kapjuk, melyet az ÁNTSz rendszeresen ellenőriz.
Óvodánk rendelkezik a gyermekétkeztetéshez szükséges HACCP élelmezési minőségi szabvánnyal.

Az óvodai jogviszony és sajátosságai

A szülők, gyerekük beíratásával a Waldorf-pedagógiát tudatosan választják. Ezáltal sajátosan megjelenik a civil szektorbeli intézményfenntartói tevékenységben való részvétel követelménye (közhasznú cél támogatása adománnyal és személyes közreműködéssel). Az óvoda működtetése és fenntarthatósága érdekében szoros együttműködés és támogatás alakul ki a szülői közösség és az intézmény között, amelytől jogi szempontból elhatárolódik az óvodai nevelés: a gyermek és óvoda köznevelési jogviszonya közvetlenül nem kapcsolható össze a fenntartó tevékenységével és támogatásával.

A Waldorf-óvodák Rudolf Steiner által megfogalmazott három alapelvre épülnek: öngazgatás, demokratikus-republikánus elv, funkcionális hármas tagozódás. Az óvoda pedagógusai alkotják az Óvónői Kollégiumot, amelynek keretében közösen döntenek a pedagógiai munkát érintő kérdésekben, például a gyerekfelvétellel, a gyerekek nevelésével és az óvodai jogviszonnyal kapcsolatos kérdésekben. Az egyik óvodapedagógus vállalja az intézményvezetői munkakör betöltését, aki a jogszabályok szerinti egyszemélyi felelősséggel tartozik az óvoda vezetéséért. Az óvodánk fenntartói többségükben szülői kezdeményezésre alapított nonprofit civil szervezet (alapítvány) .

A mindenkori szülői közösség, a fenntartó és az óvoda kapcsolatában domináns és hangsúlyos az együttműködés, az óvoda működése, mint közös cél szolgálatában. A fenntartói tevékenységet a szülői közösség a civil szervezetekről szóló jogszabályok keretei között látja el önkéntes személyes közreműködés vállalásával és az intézményfenntartói cél anyagi támogatásával. Fontos az óvoda működését érintő feladatokban a szülői részvétel. A fenntartói-óvodai közös testületekben a szülői jelenlét szabályozott jogviszony (önkéntes jogviszony, megbízás) keretében, az óvoda szakmai és szervezeti önállóságának megtartásával történik.

A Waldorf-óvodánk egy gyermekcsoporttal működik. A gyerek- és alkalmazotti közösség létszáma lényegesen kevesebb a jogi szabályozás modelljét adó, több csoportos óvodákétól, a közösségi szervezet és működés kevésbé tagolt, a kapcsolattartás családiasan közvetlen.

A közös cél érdekében az intézmény és a fenntartó egymással szorosan együttműködik, jogosítványaikat rendeltetésszerűen és a Waldorf-pedagógiai elvekkel összhangban gyakorolják. Az óvoda – a jogszabályok kötelező előírásainak figyelembe vételével – szervezeti és működési szabályzatunkban határozzuk meg szervezetük és működésük sajátos felépítését, így különösen: a fenntartóval való együttműködést, a feladat- és felelősség-megosztást, az intézményvezetői jogkörök ellátását, az egyszemélyi és közösségi döntés és felelősség területeit, illetve munkáltatói minkükben további belső szabályzatot hozunk létre. A Magyar Waldorf Szövetség a szabályozásra irányelvet adhat ki.

A Magyar Waldorf Szövetség és a Waldorf Ház Pedagógiai Intézet szerepe

A Magyar Waldorf Szövetség a tagságába tartozó magyarországi Waldorf-óvodák és fenntartóik közös tevékenységével ellátja az alternatív Waldorf-Óvodapedagógiai Programhoz kapcsolódó feladatokat, a Waldorf-pedagógia általános név- és

minőségvédelmét, és a Waldorf-intézmények, intézményfenntartók érdekképviselőit.
Állásfoglalásokkal és ajánlásokkal segíti az intézmények feladatellátását, országos pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat nyújt a Waldorf-pedagógia területén.

Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda
eszköz és felszerelési jegyzéke
2019.

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
I. HELYSÉGEK	
csoportszoba	2
étkezőhelység	1
melegítőkonyha	Nem helyben főzünk
gyermeköltöző	1
gyermek mosdó, WC	2 mosdó és wc. kagyló
játszóudvar	Kizárólagos óvodai használat
kiszolgáló helységek	
felöltöző mosdó	2
felöltöző WC	2
egyéb raktár	2
II. HELYSÉGEK, BÚTORZATOK ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAK	
trapéz, fenyő gyermekasztal	8 db.
gyermek székek fából	28 db
fényvédő függöny	ablak/ajtó
rongyszőnyeg	4 db
játéktartó polc	4 db
évszakasztal állvány	1 db
edény-evőeszk. tároló szekrények	2 db
textil tároló szekrény	1 db
módszertani kisszekrény	3 db
rajztábla tartó	1 db
edény- és evőeszköz tároló szekrény	2 db
fa gyermek ülőke	5 db
gyermek kanapé	1 db
fonott gyermek asztal	1 db
gyermek mosogató	1 db
gyermektűzhely fából	1 db
térelválasztók	6 db
térelválasztó textiliák	5 db
babakuckó függöny	1 db
öltöző polc -fali-	2 db – 28 gyermekre
öltöző fogas	28 db
öltözőpad	2 db. - 28 gyermekre
cipőtároló szekrény	2 db - 28 gyermekre
gyermek fektetők	28 db

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK	
tisztálkodási felszerelések	mosdókagylónként 1 db
törülköző tartó	gyermeklétszám szerint
pohártartó polc	1 db
WC papír tartó	4 db
IV. A FELNŐTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK	
szennyes ruha tároló	1 db
vasaló	1 db
vasaló deszka	1 db.
mosogató	1 db
mosogatógép	1 db
fali polc	2 db
tűzhely	1 db
konyhapult	1 db
hűtőszekrény	1 db
porszívó	1 db
takarító eszközök	1-1 db
kerti munkaeszközök	ásó, kapa, gereblye, hólapát 1-1 db
fűrőgép	1 db
csiszológép	1 db
fénymásoló	1 db.
laptop	1 db.
V. GYERMEKEK JÁTÉKESZKÖZEI	
szerepjátékok	
zománcozott főzőedények	7 db
kerámia kistányér	4 db
kerámia kiscsésze	4 db
fém evőeszközök (villa, kanál)	4-4 db
sodrófa	2 db
gyúródeszka	1 db
fa vasaló	1 db
vasaló állvány	1 db
ruhaszárító	1 db
gyermek bababútor	1 db
bababolt	1 db
fedeles fonott kosár	1 db
fonott babakocsi	1 db
textil tároló kosár	2 db
egyéb tároló kosarak	5 db
textíliák, kendők, ruhaneműk	Változó, 40-50 között
gyapjú babák	4 db
babaruhák	10-20 között
fa autók	8 db
lovasszekér	1 db
talicska	1 db

húzószék	1 db
repülőgép	1 db
faállatkák	6 db
gyapjú állatkák	alkalom szerű
ujj bábok	alkalom szerű
babaház	1 db.
bútorok	3 készlet
Ember figurák	2 készlet
<i>Eszközök, felszerelések</i>	Mennyiségi mutató
kövek, kavicsok, termények	alkalom szerű
kiskosarak	alkalom szerű
gyökerek, fatuskók	alkalom szerű
fa építőkockák	Téma szerint
álló bábok	téma szerint
marionett bábok	3-6 db
építőelemek fából (deszkák, hasábok)	téma szerint
építőelemek (háztető) deszkák	4 db
építőelemek (boltív)	2 db
térelválasztók	5 db.
textíliák	7 db
csepp hinta	1 db
VI. MÓDSZERTANI ESZKÖZÖK	
méhviaszkréta téglák	40 db
méhviasz gyurma	20 db
színes mesegyapjú	4 csomag
akvarell festék	3 szín
akvarell papírok	20 csomag
pelikán ecsetek	25 db
Szövő keretek	8 db.
karmantyúsfá	8 db.
Körmöcske	4 db.
Varró keret	4 db.
tömő gyapjú	1 kg
varrós készlet	1 db
textíliák	Téma feldolgozás szerint
barkács készlet	1 db
felöltt szerszám készlet	1 db
hangszerkészlet	3 db.
SNI – s gyermekek fejlesztő eszközei	1 garnitúra
Egyensúlyozó korong	1 db.

VII. IRODAI HELYSÉGEK, ESZKÖZÖK

Egy iroda - nevelőtestületi szoba: 1 szekrénysor

1 íróasztal
2 szék
2 fotel
1 kanapé
1 pici üveg asztal

1 számítógépet,
1 fekete fehér fénymásoló
1 színes fénymásoló.

Az eszközök beszerzése és használata az Oktatási Minisztérium által akkreditált Minősített Waldorf Óvodapedagógiai Program elveit és sajátosságait tartja szem előtt. Erre a Köznevelési Törvény 7. fejezet 9. § 8-10 pontja lehetőséget ad.

A waldorf pedagógiában nincs „testnevelés foglalkozás”, így nincs szükség az ehhez kötődő tárgyi eszközökhöz sem. Van más mozgásművészeti tevékenység, melyet a meglévő helységeinkben tartunk.

Ebből adódóan, mint diavetítő, magnetofon, stb. oktatási eszközökre sincs szükségünk. Integráltan nevelünk fogyatékos gyermekeket is a mindenkori létszám 10%-ig.

Az ő számukra szükséges fejlesztő eszközöket a fejlesztő pedagógus állítja össze és külön tárolja a nevelői szoba szekrényében. A waldorf pedagógia speciálisan fejlesztő pedagógia, így az itt használatos nevelési, pedagógiai, módszertani eszközök a mindennapokban, az ő számukra is megfelelő.

Torna szobára szintén nincs szükség, mivel az „euritmia” elnevezésű mozgásművészeti foglalkozásunk az ő számukra különösen fejlesztő és gyógyító hatású. Az óvoda udvara lehetőséget ad a természetes mozgások mindennapos gyakorlására.

TERVEZET A BŐVÍTÉSRE, PÓTLÁSRA

Eszközök:	Tervezett összeg:	Megvalósítási időszak:	Pénzügyi forrás:
haszn. eszközök pótlása	20.000 Ft.	évenként folyamatosan	saját erő kigazdálkodni
játékok bővítése	30.000 Ft.	évenként folyamatosan	saját erő kigazdálkodni
módszert. eszk. pótlása	30.000 Ft.	évenként folyamatosan	saját erő kigazdálkodni
udvari játékok bővítése	150.000 Ft.	évenként folyamatosan	saját erő kigazdálkodni

.....
Harsányi Edina
Tamási Waldorf Pedagógiai Alapítvány
kuratórium elnöke
7090 Tamási Páva utca 5..

.....
dr. Hóborné Füredi Mária
Tamási Waldorf Alapítványi Óvoda
óvoda vezető
7090 Tamási Deák F. u.7.

Tamási, 2019. szeptember 1.

INTÉZKEDÉSI TERV A 2020/2021. TANÉVBEN A KÖZNEVELÉSI INTÉZMÉNYEKBEN A JÁRVÁNYÜGYI KÉSZENLÉT IDEJÉN ALKALMAZANDÓ ELJÁRÁSRENDRŐL

1. FELKÉSZÜLÉS A NEVELÉSI ÉVRE, TANÉVKEZDÉSRE

- 1.1 Minden köznevelési intézményben alapos, mindenre kiterjedő fertőtlenítő takarítást kell elvégezni. Az intézmények vezetői ellenőrizzék a takarítások végrehajtását.
- 1.2 A fertőtlenítő nagytakarítás elvégzése során figyelembe kell venni a Nemzeti Népegészségügyi Központ (a továbbiakban: NNK) ajánlását, melyet az 1. számú melléklet tartalmaz.
- 1.3 A fertőtlenítő nagytakarítás és a rendszeres fertőtlenítő takarítás elvégzéséhez szükséges tisztító- és fertőtlenítő szerek biztosítása a fenntartó feladata. Az Operatív Törzs a tanévkezdéshez szükséges mennyiséget rendelkezésre bocsátja.
- 1.4 Az Oktatási Hivatal (a továbbiakban: OH) honlapján Tanévnyitó 2020 címen aloldalt alakítunk ki, amelyen keresztül az aktuális szakágazati információk mellett a járvány elleni védekezésre való 2 felkészüléssel kapcsolatos és a köznevelési intézményeket érintő kiemelt híreket, tájékoztatókat, feladatokat is közzétesszük.
- 1.5 A hagyományosan az Emberi Erőforrások Minisztériuma (a továbbiakban: EMMI), az OH és a Klebelsberg Központ együttműködésével megvalósított, személyes megjelenést igénylő tanévnyitó konferenciák helyett a köznevelési intézmények vezetői online tájékoztatás keretében kapják meg a tanévkezdéshez szükséges információkat.

1. számú melléklet:

A nevelési év/tanév kezdete előtti takarítással kapcsolatos feladatok A tanítás megkezdése előtti alapos mindenre kiterjedő fertőtlenítő takarítás során a padló és felülettisztításon túl a nagytakarítás lehetőség szerint terjedjen ki az alábbiakra: - klímaberendezések tisztítása, fertőtlenítése; - felesleges, használaton kívüli tárgyak összegyűjtése, elszállítása; - ajtók, faburkolatok, lambériák, szekrények, székek, padok, asztalok, egyéb bútorok vegyszeres tisztítására; - padló és játszószőnyegek, egyéb textília tisztítására; - játékok, sporteszközök tisztítására; - radiátorok, csövek lemosására; - ablakok, üvegfelületek tisztítására; - szemétygyűjtők tisztítására, fertőtlenítésére; - képek, tablók, világítótestek portalánítására; - pókhálók eltávolítására; - rovar- és rágcsőirtásra; csaptelepek óvatos, lehetőség szerint fröccsenésmentes megnyitása, kb. 10 perces folytatása azért, hogy a hosszú ideig nem használt vízvezetékéből a pangó víz kifolyjon. A nagytakarítást követően annak intézményvezető általi visszaellenőrzése indokolt.

2. AZ INTÉZMÉNYEK LÁTOGATÁSA, RENDEZVÉNYEK, KIRÁNDULÁSOK

- 2.1 A nevelési-oktatási intézményeket kizárólag egészséges, tüneteket nem mutató gyermekek, tanuló látogathatja. Az oktatásban és nevelésben, illetve az intézmények működtetésében csak egészséges és

tünetmentes dolgozó vegyen részt. Kérjük, az intézmények tájékoztassák a szülőket arról, hogy amennyiben gyermeküknél tüneteket észlelnek, a NNK aktuális eljárásrendje alapján gondoskodjanak orvosi vizsgálatról. A szülő köteles az iskolát értesíteni, ha a gyermeknél koronavírus-gyanú vagy igazolt fertőzés van.

- 2.2 Minden köznevelési intézménynek meg kell tennie a szükséges intézkedéseket az intézményi csoportosulások megelőzésére a tanév folyamán mind az intézmény terüle-

tén, mind az intézmény épülete előtt.

- 2.3 Lehetőség szerint gondoskodni kell a gyermekek lazább elhelyezéséről. Amennyiben lehetséges, az oktatáshoz-neveléshez nem szükséges tárgyakat, bútorokat javasolt a csoportszobán kívül elhelyezni.
- 2.4 A közösségi terekben egyszerre csak annyi gyermek tartózkodhat, hogy betartható legyen a 1,5 méteres védőtávolság.
- 2.5 Lehetőség szerint minden időt a szabdban, a játszóudvaron kell tölteni. Amennyiben valamilyen oknál fogva ez nem lehetséges, úgy felületfertőtlenítést kell végezni.
- 2.6 A megfelelő védőtávolság betartása különösen fontos a mosdókban, illetve az öltözőkben, ezért a tornaórák előtti és utáni öltözésnél tekintettel kell lenni arra, hogy elkerülhető legyen az öltözőkben történő csoportosulás.
- 2.7. Az óvodai gyermeköltözőt csak szakasosan, egyszerre 3 gyermek veheti igénybe,
- 2.8 Minden köznevelési intézménynek azt javasoljuk, hogy az első félévben esedékes, nagy létszámú tanuló vagy pedagógus egyidejű jelenlétével járó (pl.: tanévnyitó ünnepség, bál, szalagavató, kulturális program) rendezvény megszervezése során tekintettel kell lenni az alábbiakra: - az Operatív Törzs által meghatározott létszámkorlát szigorú betartása, - az alapvető egészségvédelmi intézkedések, szabályok betartása (távolságtartás, maszkviselés, kézfertőtlenítés, szellőztetés), - zárttéri helyett szabadtéri rendezvény szervezése, - a rendezvény kisebb létszámú rendezvényekre bontása és a résztvevők tozása.
- 2.9 Az osztálykirándulásokkal és tanulmányi kirándulásokkal kapcsolatban azok belföldi megvalósítása lehetséges, de megfontolandó. A külföldre tervezett kirándulásokat, kérjük, belföldi úticéllal tervezzék át.
- 2.10 Kérjük, a szülők személyes megjelenésével járó szülői értekezleteket csak a járványügyi előírások betartása mellett tartsák meg. Amennyiben lehetséges, a szükséges információk e-mailben, a Köznevelési Regisztrációs és Tanulmányi Alaprendszerben (KRÉTA) vagy az alkalmazott egyéb intézményi adminisztrációs rendszerben küldött üzenetekkel is eljuttathatók a szülőkhöz.

3. EGÉSZSÉGÜGYI SZEMPONTBÓL BIZTONSÁGOS KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA

- 3.1 Az intézmények bejáratánál vírusölő hatású kézfertőtlenítőt kell biztosítani, annak használatára fel kell hívni a figyelmet. Az intézménybe érkezéskor, érkezések előtt és után minden belépő alaposan mosson kezet vagy fertőtlenítsen a kezét (a gyerekek, tanulók esetében inkább javasolt a szappanos kézmosás).
- 3.2 A szociális helységekben biztosítani kell a szappanos kézmosási lehetőséget, melyet lehetőség szerint vírusölő hatású kézfertőtlenítési lehetőséggel kell kiegészíteni. Kéz-
törlésre papírtörlők biztosítása szükséges, textil törölköző használata kifejezetten kerülendő.
- 3.3 Kiemelt figyelmet kell fordítani az alapvető higiénés szabályok betartására. Az egyes tevékenységeket megelőzően és azokat követően szappanos kézmosással vagy alkoholos kézfertőtlenítéssel kell biztosítani a személyes tisztaságot.
- 3.4 A személyi higiéné alapvető szabályairól a gyermekek, tanulók kapjanak részletes, az adott korosztálynak megfelelő szintű tájékoztatást. A gyermekeknek tanítsák meg az úgynevezett köhögési etikettet: papír zsebkendő használata köhögéskor, tüsszentéskor, majd a használt zsebkendő szemetes kukába dobása és alapos kézmosás, esetleg kézfertőtlenítés.
- 3.5 A köhögéssel, tüsszentéssel a különböző felületekre került vírus inaktiválása érdekében fokozottan ügyelni kell az intézmény tisztaságára, a napi többszöri fertőtlenítő ta-

karítás (termekben, a 4 folyosókon és a szociális helyiségekben) elvégzésére. A fertőtlenítő takarítás során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a kézzel gyakran érintett felületek (ilyenek a padok, asztalok, székek, az ajtó-, ablakkilincsek, korlátok, villany- és egyéb kapcsolók, informatikai eszközök (billentyűzet, monitor, egér, egérpád, stb.), mosdók csaptelepei, WC lehúzó, stb.) valamint a padló és a mosható falfelületek vírusölő hatású szerrel fertőtlenítésére kerüljenek.

- 3.6 A takarítást, fertőtlenítést úgy kell megszervezni, hogy az a gyermekek, tanulók egészségét ne veszélyeztesse. A takarítást végző dolgozók részére a felhasznált szernek megfelelő védőeszköz biztosítása és azok viselése szükséges.
- 3.7 Zárt térben a kórokozók koncentrációjának csökkentése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a folyamatos vagy rendszeres, fokozott intenzitású természetes szellőztetésre, mely vonatkozik minden zárt térre, így a folyosókra, valamint a szociális helyiségekre is. A helyiségek ablakát időjárás és környező forgalom függvényében lehetőség szerint nyitva kell tartani.
- 3.8 Mesterséges szellőztetés esetén amennyiben nyithatóak az ablakok, javasolt a minél gyakoribb, nyitott ablakokon keresztüli természetes szellőztetés egyidejű alkalmazása. Amennyiben az ablakok nem nyithatóak, úgy egyéb úton kell biztosítani a folyamatos friss levegőellátást, és kerülni kell a használt levegő visszakeverését a rendszerbe. A légtechnikai eszközök használatával kapcsolatos NNK ajánlást

2. számú melléklet:

Légtechnika rendszerek helyes használata Újabb tanulmányok szerint az egészen apró nyálcseppek hosszabb ideig a levegőben maradhatnak fertőzőképességüket megőrizve. Az apró nyálcseppecskék elsősorban zárt térben jelenthetnek kockázatot, ahol koncentráltan megmaradnak. A nem megfelelően működtetett légtechnikai eszközök természetes szellőztetés hiányában növelhetik a fertőzés kockázatát. Az olyan légtechnikai készülékek, amelyek friss levegő pótlására nem alkalmasak, és kizárólag a belső levegőt forgatják (pl.: split klíma és fan-coil berendezések, mobil légtisztítók), a levegőben tarthatják a vírusos cseppeket, szállíthatják a kórokozókat. Ezek a készülékek csak akkor használhatóak, ha egyidejűleg intenzív levegő utánpótlás történik kültérből. Split klímaberendezések a nyári időszakban, amennyiben használatuk a nagy melege tekintettel indokolt, az alábbi feltételek betartása mellett működtethetők: a készüléket úgy állítsák be, hogy a helyiség alsó felében ne okozzon nagy légáramot, (a levegőáramot • felfele irányítsák), a klímaberendezések használatával párhuzamosan végezzenek napi többszöri, lehetőleg óránkénti • intenzív (teljes ablakfelületet kitaró) szellőztetést, a készülék beltéri egységének hőcserélője és porszűrője gyakran (súlyosabb járványhelyzetben • hetente vagy gyakrabban) kerüljön fertőtlenítésre, engedélyezett vírusölő hatású szerrel, nagyobb igénybevétel (például rendezvények) előtt és után is fertőtlenítsék a készülékeket, • a cserélhető szűrővel is rendelkező készülékek szűrőjét cseréljék az előírtnál gyakrabban • a megfelelő óvintézkedések betartása mellett, figyelembe véve, hogy a használt szűrő fertőzés forrása lehet (maszk és kesztyű használata mellett a szűrőt a helyszínen óvatosan helyezték műanyag zsákba és azt azonnal zárják le), megfelelő hőmérséklet beállítása szükséges a berendezésen (a külső hőmérsékletnél maximum • 6-8°C-kal hidegebbre javasolt a klímaberendezést beállítani). Ventilátorok használata csak folyamatosan kitárt ablakok mellett javasolt a helyiségekben több személy egyidejű tartózkodása esetén. E készülékek kitárt ablakok mellett segíthetik a beltéri levegő gyors kicserélődését, ezáltal a kórokozók koncentrációjának csökkentését, zárt ablakok mellett azonban fokozzák a fertőződés kockázatát. Egyes UV-fénnyel, HEPA-szűrővel vagy elektrosztatikus légszűrővel működő mobil légtisztító készülékek csökkenthetik a levegőben lévő vírusok számát, azonban szintén hozzájárulhatnak a

vírusos cseppek lebegtetéséhez is. Hamis biztonságérzetet keltve elterelődhet a figyelem az alapvetően fontos természetes szellőztetés szükségességéről, így akár emelhetik is a fertőződés kockázatát a zsúfoltabb beltérekben. Légtisztítók járványhelyzetben való használata esetén az alábbiakra kell figyelmet fordítani: 12 használatukkal párhuzamosan folyamatos, vagy gyakori (óránkénti) intenzív (teljes ablakfelület • kitáró) szellőztetés szükséges (amennyiben a helyiségben egyidejűleg többen is tartózkodnak), nehezebben szellőztethető helyiségek esetén a szomszédos helyiségek felől ajtón keresztül szükséges biztosítani a friss levegőt. a szűrővel rendelkező készülékek általában félévente előírt szűrőcseréjét végezzék gyakrabban (3-4 • havonta), a megfelelő óvintézkedések betartása mellett, figyelembe véve, hogy a használt szűrő is fertőzés forrása lehet, az UV-C fényvel (germicid lámpával) ellátott légszűrő-készülékeknel fontos, hogy • ózontermelődésmentesek legyenek, azaz csak 253,4 nanométer feletti hullámhosszúságú ibolyántúli (UV-C) sugarakat bocsásson ki a készülékben működő UV fényforrás, mert az ennél rövidebb hullámhosszúságú UV fény alkalmazásánál ózon termelődik. Emellett fontos, hogy az UV-fény zárt rendszerben működjön, és teljesen fedett legyen a szem- és bőrkárosodás elkerülése érdekében, az elektrosztatikus szűrővel rendelkező készülékek előírt tisztításának elhagyása a hatékonyságot • csökkenti, ózontermelő légtisztítók használata ellenjavallt, mivel az ózon káros az

3.9 Az óvodában, iskolában használt játékok, sporteszközök, játszótéri eszközök felületét rendszeresen fertőtleníteni kell.

4. ÉTKEZTETÉSRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK

- 4.1 Fokozottan kell ügyelni az étkezés helyszínének tisztaságára, a rendszeres fertőtlenítésére. A felületek tisztításakor ügyelni kell a környezet vírusmentességének a megőrzésére, a munkafolyamatok megfelelő szétválasztásával, valamint gyakoribb fertőtlenítéssel.
- 4.2 Étkezés előtt és után kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermekek alapos szappanos kézmosására vagy kézfertőtlenítésére.
- 4.3 Az étkezéseket úgy kell megszervezni, hogy az osztályok, óvodai csoportok keveredése elkerülhető legyen, sorban állás esetén a védőtávolság betartható legyen.
- 4.4 Az étteremben az asztalokon elhelyezett, közös használatú eszközök tisztántartására, fertőtlenítésére fokozottan kell figyelni, átmenetileg célszerűbb kis, egyéni igények biztosításával kiváltani használatukat. Ha ez nem megoldható, az eszközöket megfelelő számban kell kihelyezni, azok más asztalhoz átadásának elkerülése érdekében.
- 4.5 Ajánlott a biztonságos hőkezeléssel (legalább 2 percen át tartó 72°C-os maghőmérsékletet, vagy az étel

minden pontján legalább 75°C-ot biztosít) készíthető ételek étlapon tartása. Kiemelten fontos a zöldségek, gyümölcsök alapos folyóvízes lemosása. A nyers, kellően nem tisztítható alapanyagot tartalmazó ételek feltalálása kerülendő.

- 4.6 Rendkívül fontos a gyermekek által használt edények, evőeszközök, poharak, tálcák megfelelő hatásfokú fertőtlenítő mosogatása, a tiszta evőeszközök, poharak, tányérok, tálcák cseppfertőzéstől 5 védett tárolása, önkiszolgáló rendszerben történő tárolásnál az evőeszközök, tányérok, poharak gyermekek általi tapogatásának elkerülése, pl.: evőeszközök szalvéták egyéni csomagolásával. A kenyérkosarak tisztítása, a bennük elhelyezett kendők cseréje minden használatot követően indokolt. A textíliák gépi úton történő fertőtlenítő mosása ajánlott.
- 4.7 Az étkeztetést végző személyzet számára vírusölő hatású, alkoholos kézfertőtlenítő szert kell biztosítani, és annak rendszeres használatára fokozott hangsúlyt kell fektet-

ni. Az étterem üzemeltetőjének felelőssége, hogy a dolgozók egészségi állapotát fokozottan monitorozza és betegség gyanúja esetén intézkedjen.

5. ÓVODÁNK EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS SZABÁLYAI

5.1 A gyermekek szűrővizsgálatait a védőnők a családokkal időpont egyeztetés után a Védőnői szolgálatnál történik

5.2 A gyermek kötelező gyermekorvosi szűrővizsgálatait a gyermek háziorvosa végzi, előzetes időpont egyeztetés után a gyermekgyógyászati rendelőben.

5.3. Ezen vizsgálatok és státuszfelmérések időbeni meghatározása, adminisztrálása (esetleges további vizsgálatokra továbbküldés) a védőnői szolgálaton és a gyermekgyógyászati ellátás keretén belül zajlik.

5.4. A személyes találkozást igénylő teendők esetében – védőnői szűrővizsgálatok, tisztasági vizsgálatok, védőoltások, védőnői fogadóóra – a feladatok elvégzése a fenti járványügyi óvintézkedések (személyi higiéné, a használt eszközök fertőtlenítése, szellőztetés, zsúfoltság kerülése, maszkhasználat) nem az óvodában történnek. A megfelelő szervezéssel (időbeli 7 ütemezés, pontos időpont megadásával) kapcsolatos teendőket a védőnői szolgálat végzi.

6. HIÁNYZÁSOK KEZELÉSE

6.1 Annak a gyermeknek a hiányzását, aki a vírusfertőzés szempontjából veszélyeztetett csoportba tartozik tartós betegsége (például szív-érrendszeri megbetegedések, cukorbetegség, légzőszervi megbetegedések, rosszindulatú daganatos megbetegedések, máj- és vesebetegségek) vagy például immunszupprimált állapota miatt, erről orvosi igazolással rendelkezik, és azt bemutatja, esetleges hiányzását igazolt hiányzásnak kell tekinteni. Igazolt hiányzásnak tekintendő továbbá, ha a gyermek, a tanuló hatósági karanténba kerül a részére előírt karantén időszakára.

6.2 A gyermek, a tanuló távolmaradásával kapcsolatos valamennyi szabály a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglaltak szerint érvényes, azok betartása szerint szükséges eljárni.

7. TEENDŐK BETEG SZEMÉLY ESETÉN

7.1 Amennyiben egy gyermeknél, pedagógusnál, vagy egyéb dolgozónál fertőzés tünetei észlelhetők, haladéktalanul el kell őt különíteni, egyúttal értesíteni kell az iskolaegészségügyi orvost, aki az érvényes eljárásrend szerint dönt a további teendőkről. Gyermek esetén a szülő/gondviselő értesítéséről is gondoskodni kell, akinek a figyelmét fel kell hívni arra, hogy feltétlenül keressék meg telefonon a gyermek háziorvosát/házi gyermekorvosát. Azt követően az orvos utasításainak alapján járjanak el.

7.2 A beteg gyermek felügyeletét ellátó személynek kesztyű és maszk használata kötelező.

7.3 Amennyiben felmerül a COVID-19 fertőzés gyanúja, fontos, hogy megfelelő felkészültséggel rendelkező egészségügyi dolgozó kerüljön értesítésre. A háziorvos, házi gyermekorvos, illetve a kezelőorvos jogosult a COVID-19 fertőzés gyanújára vonatkozóan nyilatkozni. Amennyiben fennáll a gyanú, nekik kötelességük az NNK által kiadott aktuális eljárásrendnek megfelelően ellátni a 8 beteggel kapcsolatos teendőket.

7.4 A gyermek az iskolába – hasonlóan más megbetegedésekhez – kizárólag orvosi igazolással térhet vissza, melyet az intézmények el kell fogadnia, azt saját hatáskörben nem bírálhatja felül.

7.5 Amennyiben krónikus betegséggel élő gyermek az új koronavírus okozta járványügyi

helyzet miatt speciális eljárást, védelmet igényel, erről a kezelőorvosnak kell döntenie, mely alapján a szükséges intézkedéseket meg kell tenni.

8. INTÉZKEDÉSEK FERTŐZÉSSSEL ÉRINTETT INTÉZMÉNYEK ESETÉBEN

8.1 Annak érdekében, hogy szükség esetén az óvoda felkészült legyen a munkarend átalakítására, a nevelőtestületnek ki kell dolgoznia a saját protokollját és bevezetésére fel kell készülnie. Erre az eshetőségre felkészültünk.

8.2 Az NNK - a területi népegészségügyi hatóság, azaz a Megyei/Fővárosi Kormányhivatal népegészségügyi feladatkörben eljáró járási/kerületi hivatala által elvégzett járványügyi vizsgálat és kontaktkutatás eredménye alapján - az EMMI Köznevelésért Felelős Államtitkárságát tájékoztatja azon köznevelési intézmények, illetve feladat ellátási helyek adatairól, amelyekről bebizonyosodik, hogy az intézménnyel jogviszonyban álló tanuló, pedagógus vagy egyéb személy tesztje koronavírus-pozitív.

8.3 Az adatok alapján az EMMI és az NNK közösen megvizsgálja, hogy szükséges-e elrendelni az intézményben más munkarendet. Az intézményben a tantermen kívüli, digitális munkarend bevezetéséről az Operatív Törzs dönt. Az intézmény a jogszabályok alapján arra jogosult szervtől haladéktalanul tájékoztatást kap a döntésről. Az átállást okozó állapot megszűnése után az intézmény jelzést kap arra, hogy térjen vissza a normál munkarend szerinti oktatás folytatására. A további népegészségügyi döntéseket az NNK és az érintett szervezetek hozzák meg és hajtják végre.

8.4 Az óvodán kívüli, munkarendben a nevelés-oktatás, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása a pedagógusok és a tanulók online vagy más, személyes találkozást nem igénylő kapcsolatában – elsősorban digitális eszközök alkalmazásával – történik. Az óvodán kívüli, digitális munkarend elrendelését követő naptól az óvodát oktatási célból nem látogathatják.

8.5 Amennyiben egy nevelési-oktatási intézményben átmenetileg elrendelésre kerül a tantermen kívüli, digitális munkarend, a gyermekfelügyeletet az érintett intézményben meg kell szervezni a szülők támogatása érdekében. Amennyiben az intézményben objektív okokból nem szervezhető meg a gyermekfelügyelet, arról a tankerületi központ gondoskodik.

8.6 A gyermekfelügyelet során a gyermekétkeztetési feladat ellátójának változatlanul biztosítania kell a gyermekétkeztetést.

9. KOMMUNIKÁCIÓ

9.1 Nyomatékosan kérjük az intézményeket, hogy hiteles forrásokból tájékozódjanak, és ennek fontosságára hívják fel az iskola közösségéhez tartozók figyelmét. Az oktatással kapcsolatos híreket a www.kormany.hu és a www.oktatas.hu felületein kell követni.

9.2 Az intézmények kérdéseinek megválaszolására tematikus e-mail-címet hoztunk létre (vedekezesakoznevelésben@emmi.gov.hu), amelyen a kérdéseket és bejelentéseket a köznevelési szakterület munkatársai válaszolják meg.

9.3 Az új koronavírus vonatkozásában a rendeletben előírtak teljesítéséhez az NNK által kiadott és honlapján közzétett tájékoztatók nyújtanak segítséget.

Irodalomjegyzék:

Köznevelési Törvény

Waldorf Óvodák Minősített Programja

Bernard J. Lievegoed: A lélek megmentéséről

S. Pintye Mária: „Testből font jelbeszéd...” c. írásából

Scheily Mária: Látható beszéd és ének

Nemzetközi Tantervi Kutatócsoport, Szerkesztette: Martyn Rawson:
Vezérfonalak az iskolaérettség megállapításához

dr. Vekerdy Tamás által átadott szellemiség